

Injili ya Yesu Mwaiandikilwe na Luka Luka Kilongolyo.

Wammatu'mbi' waupendilwe,
Amani ibe pamope na we!

Kitabu saukikamwa nga Abali Inannoga ya Yesu Kilisitu (nga yu', Isa Almasihi) kati mwa-
iandikilwe na mwanamasi' wake Luka. Igalam-
bulilwe bu'ka ku Kiyunani sa kwai'mbu' no isa
ku Kimatu'mbi' kwa kunnyangatiya mwenga.
Lakini kwa mwanjaa Kimatu'mbi' sai kinaandik-
ilwali wiso mpaka nambi'yambi', ngatupalikwa
tusikisane li'nga tutange mu'lu' mwoandika Ki-
matu'mbi'.

Patupala andika, tutumbwa wi'ti' awanikiya
makowe ga.

Nnongelo.

Tukwipwi panga Kimatu'mbi' kibi na mi-
longelo yambone Kiwolo, Kiki'si', Kimbombwe,
Kimapu'ngu'ti' na Kimabanda sakilongelelwa ku
Somanga. Mukitabu si' mulu'a kukibona muno
Kimatu'mbi' sa Kiwolo, kwa mwanjaa aandiki
bake babu'ka ku Nandete.

Kwa nyo, tusawi andika nnongelo wa pandu
pamo, kwo yogopa yangabana milongelo muk-
itabu simo. Na mana tuyangabine milon-
gelo yambone tulu'e kwapeya tabu balu' bandu
babaiyi'gana soma Kimatu'mbi'.

Tusawi nnongelo wa Kiwolo, kwenda ipalikwa soma makowe ga kati mwagaandikilwe lili! Kwa nyo, mana wibweni iandikilwe “nseese” wendakombwa soma “ncheche.” “Kasako” wendakombwa soma “kachako.” Ata kwa milongelo ya Kingelesa na Kialabu', ipi'nga ibi'li' isoma likowe limo kwa milongelo mbali'mbali'.

Elufi.

Kimatu'mbi' na Kiswaili ilandanali. Kimatu'mbi' kibi na elufi saba, Kiswaili kibi na elufi tano. Tuandike elufi ya sita na ya saba kati nnyanya, i' na u'. Kwa nyo lipinga (yai) na lipi'nga (kundi), buya (kurudi) na bu'ya (kuondoa).

Kimatu'mbi' kipu'ngwi elufi yansima kati elufi - d, f, j, r, v, na z. Patupalikwe andika maina ga pandu na bandu mu Bibilia, twapatike tabu kugaandika wisu. Kati Helode, Kimatu'mbi' tupeandika Elole! Kwa nyo, twamuite kugaandika maina kati mwagaandikilwe mu Bibilia ya Kiswaili, li'nga gatanganikwe.

Tuu'bi'lya panga mulu'a yaliwa kwo soma kitabu si'no, kwa mwanjaa ayi' u'mo ya kakape ya Nkosopoli na Masiya witu Yesu Kilisitu. Kai', tulu'ba mutusami kwa gano gagapangike, manaiti inogelili kwa bandu boti, au salu'a nonopa kukisoma, mana ubile na likowe lyolyoti lyo yongeya mukitabu si'no utubakie tubi'ke wisu.

Tupanga kasi yi'no kwa utukupu wa mwene Nnu'ngu'. Kati mwaibaya Bibilia, “Mumwegeli Nnu'ngu' na ywembe alu'a kumwegelya mwenga.” (Yakobi 4:8) Usume, ulu'a kummona.

Timos MacSaveny,

Charles Saidi Mbonde,
 Maria Kasian Kikali,
 Lightness Halidi Mbonde.

Kilongolyo sa Luka

Injili kati mwaiandikilwe na Luka na sembe so nga kitabu simo sa yi'lu' itabu nsepe ya Lilagano Lyayambi' lyaliawanikiya maisa ga Yesu Kilisitu. Kwa kila simo ya ayo itabu ikemelwa "Injili" liyi'gi'yo lyalilombolya "Abali inannoga." Ayi' ngaitabu yaiandikilwe bu'ka pa kiwo sa Yesu, na yembe nga Matei, Maluko, Luka na Yoani. Luka anaandikali mayaulyo ga maisa ga Yesu bai, ila aandike na makowe ga banamasi' ba Yesu gabagapangike bu'ka waa na uyu'ki wake. Kitabu so, kikemelwa Matendo ga Mitume. Ntu'pu' ywatangite lisu'ba lyayaandikilwe Injili kati mwaiandikilwe na Luka, wala pandu payaandikilwe. Asomi baingi bayi'ki'tyana panga yaandikilwe mu mwaka 70 bu'ka belekwa Yesu Kilisitu.

Mwandiki wake aai Luka ywaaai nng'anga. Upundi wa uwandiki wake na mwaitumile luga yabonekine panga aai mundu mwene ilimu. Luka apalike andika kwo awanikiya wisowiso maisa ga Yesu kwo yaulya kati mwagapitile li'nga bi'ngi' bapwailike pabasoma (Luka 1:1-3). Luka aai Nnyahudi lili (Akolosai 4:10-14), aandike kwa upundi li'nga ata balu' babaai Ayahudi lili batange likowe li'no lilaya mpu'la mwaawanikiya makowe ga Kiyahudi (Luka 1:8).

Injili kati mwaiandikilwe na Luka nga kitabu sakilandana na itabu ya Matei na Maluko kwa mwanjaa itabu yi'no iyaulya makowe

gagalu'galu' gagalandine. Kati ya itabu yi'no itatu, kitabu sa Luka kisake ngasakiyaulya makowe go belekwa kwa Yoani Ywabatisage kwo kondea, Luka akong'ondelya nsama (Luka 3:3, 11:4, 17:3-4, 23:34) na malu'byo (3:21, 5:16, 6:12, 11:1-12, 22:32).

Mutasali

1. Musula ya 1:1-4 Luka apiya kilongolyo sa Injili yake no awana kwa ki'li' aiandike.
2. Bu'ka po awana makowe go belekwa kwa Yesu na mwabi'kilwe mwisu kwa lyengo. (Sula 1:5-4:13).
3. Mu Injili ngu'lu' yayiigalile (Sula 4:14-21:38) Luka ayaulya mengo gaapangite Yesu, muno mangelongelo gaapangite na makowe gayi'ganie.
4. Musula ibi'li' ya kuundi'la (22-24) ayaulya mwawile Yesu no yu'ka bu'ka kuuwi'li.

¹ Mundumuko Topili, bandu baingi bakasine andika bu'kana na makowe galu' gagaapangike paminyo gitu. ² Bagaandike kati mwatubakiy-ilwe na balu' babaagabweni makowe go kaga-paangika bu'ka patumbu, na babaalage Liyi'gi'yo lyo. ³ Nanenga bu'kana no pekeseni makowe goti bu'ka patumbu, niibweni nikwandiki wa mundumuko kwa kindonda, ⁴ li'nga na wenga, wiloli wamwene, kakape ya makowe galu' goyi'ganilwe.

Lilagano lyo belekwa kwa Yoani

⁵ Masu'ba ga Helode, nkulungwa wa Yudea, kwai na mpi'ndo wa dini ywakemelwage Zakalia, ywabile mukipi'nga sa upi'ndo wa dini

wa Abiya. Nnyumbowe akemelwage Elisabeti, nembe aabile mukipi'nga sa lukolo lwa Aluni. ⁶ Boti abi'li' baai apeleteu kwa Nnu'ngu', batam-age kwo bi'ngi'ya goti gaalagi Nnu'ngu' wangali laumilwa. ⁷ Lakini, baabile banapapali mwana, mwanjaa Elisabeti aai ntonga na boti abi'li' baai agoi muno.

⁸ Paliikite lisu'ba lyake lyo panga lyengo lya upi'ndo wa dini palua lwa nyumba ya Nnu'ngu', ⁹ Zakalia asaulilwe na bandu kati mwaibile tabia yo yingya mu Nyumba ya Nnu'ngu' li'nga auye ubani. ¹⁰ Kipi'nga sa bandu baamesekine palua kabasali, ku'no Zakalia kauya ubani. ¹¹ Amo nnyumba, ngampitya malaika ywa Nnu'ngu', ywayi'mi kumalyo wa kibi'ki'lyo so ukiya ubani. ¹² Paamweni, Zakalia aapatike ndele no yogopa. ¹³ Lakini malaika ywa Nnu'ngu' ngam-makia, "Wa Zakalia we, kaneuyogope, mwanjaa gonnu'bite Nnu'ngu' akuyu'wine, nnyumbogo Elisabeti alu'a kupapya mwana nnalu'me, na lina lyake wantine Yoani. ¹⁴ Waalu'a napusika muno na bandu baingi baapanga si'li'ku'si'li'ku' kwa kitumbu so belekwa kwake. ¹⁵ Aalu'a panga wa mpu'ku'bi'la nnu'ngi' ya Nnu'ngu', aalu'a lobyali wi'mbi' wowoti, aalu'a twi'li'yi'lwa Loo Mpeleteu bu'ka mundumbo ya mau' bake. ¹⁶ Aalu'a kwagalambwa bandu baingi ba Isilaili, baamuyangani Nnu'ngu' wabe. ¹⁷ Alu'a kunnongolya Bwana, ku'no kalongoyelwa na makakala ga Loo Mpeleteu kati nnondoli ywa Nnu'ngu' Elia. Alu'a kwaawana akina tati' na bana babe, na kwigalambwa myoyo ya kimbu'ku'su' babe na malango kati mwabapanga bandu ba

Nnu'ngu', bu'kapo ammi'ki wiso Bwana bandu bake.”¹⁸ Zakalia ngammakia aywo malaika, “Kikowe saku' sakilu'a nipanga nenga niu'bi'li likowe li'? Nenga na nnyumbo wangu' twaboti tugoime.”¹⁹ Malaika ngannyangwa, “Nenga na Gabulieli, na malaika ywaniyi'ma nnu'ngi' ya Nnu'ngu', nitumilwe nikubakie Abali Inannoga.²⁰ Pi'kania, mwanjaa ukana u'bi'lya makowe ganikubakia ulu'a galambuka panga wa bubu, walongelali mpaka gano ganikubakie gatimi.”

²¹ Apo bandu baakibweni kyukala kwa mwanjaa Zakalia aasi'li'ye pitya palua Iwa Nyumba ya Nnu'ngu'.²² Paapiti panja, akombwili longela nabo, yabonekine mpu'la kasabe, Zakalia aagabweni makowe gayambi' mu Nyumba ya Nnu'ngu', mwanjaa ywembe alongelage kwo langyalangya na moko.

²³ Paliyomwike lyengo lyake lyo yi'mi'li'ka mu Nyumba ya Nnu'ngu', aabuyangani kaya.

²⁴ Bu'kapo, nnyumbowe Elisabeti ngayi'ma ndumbo, ngayu'ba kasake kwa myei mitano kabaya,²⁵ “Ago ngagaanipangi Nnu'ngu', anibi'ki kiya na kunibu'ki'ya oni yo kotoka beleka yanaabile nayo, paminyo ga bandu.”

Lilagano lyo belekwa kwa Yesu

²⁶ Pawikite mwei wa sita, malaika Gabulieli aatumilwe na Nnu'ngu' ayende kukilambo sakikemelwa Nasaleti, akwo ku Galilaya,²⁷ kwa mwi'nja yumo ywangelikuntanga nnalu'me ywakemelwage Malia, aakobekilwe na Yusupu bu'ka mulukolo Iwa Daudi.²⁸ Malaika ngannyendelya na kummakia, “Uyumukage

wenga wauyaliwite na Nnu'ngu', Nnu'ngu' abile pamope na wenga.”

²⁹ Malia paayu'wine makowe go, ngaumpata ntenyo, no tumbwa gania, makowe ga galombolya namani? ³⁰ Malaika ngammakia, “Malia, kaneuyogope, nnyino Nnu'ngu' akupendile. ³¹ Ulu'a yi'ma ndumbo, walu'a papa mwana nnalu'me, na lina lyake wantine Yesu. ³² Ywembe alu'a panga mpi'ndo na aakemelwa mwana wa Nnu'ngu' nku'lu'. Nnu'ngu' alu'a kumpeya kiti'gu' sa lenji bu'ka mulukolo lwa nkulungwa Daudi. ³³ Kwa nyo, alu'a tawala lukolo lwa Yakobi milele na ukulungwa wake wayomokali.”

³⁴ Malia ngannyangwa, “Ago kagapitya kwaku', nanenga nantangali nnalu'me?” ³⁵ Malaika ngannyangwa, “Alu'a kuulukya Loo Mpeleteu, na uweso wa Nnu'ngu' Nku'lu' walu'a kwisilya kati kiwili. Kwa nyo, mwana ywaabelekwa alu'a kemelwa Mpeleteu mwana wa Nnu'ngu'. ³⁶ Kai' utange, ata Elisabeti nnongogo, ywabammayage ntonga, ai na ndumbo ya myei sita ya mwana nnalu'me, na ywembe nng'oi. ³⁷ Kwa nyo, makowe goti apanga Nnu'ngu'.” ³⁸ Malia aabaite, “Nenga na mundu wa Nnu'ngu', nipangilwe kati mwobaike.” Wayomwi yangwa nyo, yu'lu' malaika ngabu'ka.

Malia antyangilya Elisabeti

³⁹ Bu'ka pa masu'ba nsi'si', Malia aayabwi mwanja wa kiyu'ngu'ya mpaka kunni'ma waubile mwitu'mbi' ya ku Yudea. ⁴⁰ Akwo, aayi'i kumpanga abali Elisabeti munyumba ya

Zakalia. ⁴¹ Elisabeti paayu'wine lilobe lya Malia, mwana nnele mundumbo yake ngau'mbau'mba, nembe Elisabeti ngatwi'li'yi'lwa Loo Mpeleteu. ⁴² Ngalongela kwa lilobe liku'lu', "Uteyaliwa pi'ta alwawa boti, na ywolu'a kumpapa kwa ndumbo yobilenayo, ayaliwite. ⁴³ Mwanjaa namani makowe maku'lu' kati ga kumbitya ne, ata mau' bake Bwana wangu' banisili? ⁴⁴ Paniyu'wine lilobe lyako bai, kaunipanga abali, kaana kakabile nndumbo yangu' kaati u'mbau'mba kwo pulaika muno. ⁴⁵ Nantali wenga wauu'bi'li panga galu' gaakubakie Nnu'ngu' galu'a pitya."

Mwambo wa Malia kannumba Nnu'ngu'

- ⁴⁶ Malia ngabaya,
 "Mwoyo wangu' unnumba Nnu'ngu',
⁴⁷ Na loo yangu' impulaikya Nnu'ngu',
 ywanikombwile.
⁴⁸ Kwa mwanjaa, anninguli kwa liyo lya kiya,
 ntumisi ywake ywa nnyu'wa.
 Kwa nyo, bu'ka nambi'yambi' bandu boti,
 balu'a nikema na ywayaliwite.
⁴⁹ Kwa mwanjaa, Nnu'ngu' Mwene makakala,
 anipangi maku'lu',
 lina lyake lipeleteu.
⁵⁰ Kwabi'kya kiya balu' bandu babamwisimu,
 lama bu'ka lubelekwo mpaka lubelekwo.
⁵¹ Apangite makowe maku'lu' kwa luboko lwake,
 Aasengemwaniye bene mpyata mummyoyo
 yabe.
⁵² Aulwiye bene makakala bu'ka muiti'gu' yabe
 ya lenji,
 na kwa katuya aki'ba.

- ⁵³ Aayukutiye manogau bene njala,
na kwabu'ya moko gabule bene mali.
- ⁵⁴ Annyangatiye ntumisi wake Isilaili,
aku'mbu'ki kiya sake.
- ⁵⁵ Kati mwaalagi api'ndo bitu,
Bulaimu na lubelekwo lwake mpaka mwiso
wa bwu'mi.”
- ⁵⁶ Malia aatami na Elisabeti kwa myei itatu, no
buyangania kasake. ⁵⁷ Paikomile ndumbo yake,
Elisabeti ngapapa mwana nnalu'me.

Belekwa kwa Yoani Ywabatisage

- ⁵⁸ Alongobe na bandu, pabayu'wine makowe
go panga Nnu'ngu' ami'kikiya muno, baana-
pusike pamope nakwe. ⁵⁹ Paliikite lisu'ba lya
nane, baatiisa li'nga kumwina mwana liku'mbi'
na kuntina lina lya tati' bake Zakalia. ⁶⁰ Mau'
bake ngabakana, ngababaya, “Nyinyo lili, mbala
akemelwe Yoani.”
- ⁶¹ Ngabammakia, “Mboni ntu'pu' mundu
ywakemelwa lina lyo mulukolo lwinu?.” ⁶² Bai,
ngabannaluya Zakalia kwo langyalangya bapate
tanga panga apala mwana wake akemelwe nyai.
- ⁶³ Nembe alu'bite kibao so andika, aandike
nnyanya, “Yoani nga lina lyake.” Boti baati-
sangala. ⁶⁴ Popopo, nkano na lulimi lwa Za-
kalia ngaiyu'gu'li'lwa, ngalongela na kunnumba
Nnu'ngu'. ⁶⁵ Alongobe baayingililwe na bwoga
pabagabweni makowe go, gaayu'wanike kila
pandu muitu'mbi' ya Yudea. ⁶⁶ Boti babaa-
gayu'wine makowe go, baatigania mummyoyo
yabe ku'no kababaya, “Mwana yu' alu'a panga

mundu gani?" Maana, makakala ga Bwana gabile pamope nakwe.

Mwambo wa Zakalia

⁶⁷ Zakalia tati' bake mwana, ngabatwi'li'yi'lwa na Loo Mpeleteu, ngabapiyite kilondwo si'.

⁶⁸ "Akwi'yi'lwe Bwana Nnu'ngu' wa Isilaili!
Mwanjaa aatikwaisilya na kwakombwa bandu bake.

⁶⁹ Atupei nkomboli ywa kutukombwa, mmelekwa kwa lukolo lwa Daudi, ntumisi ywa Nnu'ngu'.

⁷⁰ Mu'mu'lu'mu'lu' mwalongei bu'ka kwai'mbu', kwa ndi'la ya alondoli bake apeleteu,

⁷¹ panga alu'a kutukombwa mmoko ga andumu bitu,
no bu'ka mumaboko ga boti babatusukwa.

⁷² Aabaite alu'a kwabi'kya kiya api'ndo bitu,
no ku'mbu'kya lilagano lyake lipeleteu.

⁷³ Aalapi au'ku' bitu Bulaimu,
panga aalu'a tuyalya twenga.

⁷⁴ Panga aatuyalya' atukosopoli, bu'ka mmoko ga andumu bitu,
tupate tumika wangali yogopa.

⁷⁵ Kanetulemale myoyo na tubonekane twaa-timya nnu'ngi' yake,
masu'ba goti ga bwu'mi witu.

⁷⁶ Na wenga wa mwana wangu' walu'a kemelwa wannondoli wa Nnu'ngu' nku'lu',
waalu'a kunnongolya Bwana, kumpetulya ndi'la yake,

⁷⁷ Wabakie bandu bake panga, aalu'a kwakosopolya,
kwo bu'yi'lwa masambi gabe.

- ⁷⁸ Kwa kiya kiku'lu' sa Nnu'ngu' witu,
Atuumukulya bweya bu'ka kunani.
- ⁷⁹ Na kwamulikya boti babatama mulubi'ndu' na
kiwili sa kiwo,
alongoye nganjo yitu mudi'la ya amani.”
- ⁸⁰ Mwana aatiku'la, no pata makakala ga mum-
woyo. Aatami mulubele mpaka paisi boneka
paminyo ga bandu ba Isilaili.

2

Belekwa kwa Yesu (Mat 1:18-25)

¹ Masu'ba galu' nkulungwa ywa Kirumi ywakemelwage Agusito aoniye lilu'nga kwapala bandu boti panni'ma babalangilwe. ² Awo ngawai ntumbwo wo balangilwa bandu, masu'ba go Kilenio aai mpi'ndo wa nkoa wa Silia. ³ Bandu boti baayi'i balangilwa, kila mundu pakilambo sake sabelekulile.

⁴ Yusupu nembe aayabwi mwanja bu'ka kukilambo sa Nasaleti kuwilaya ya Galilaya li'nga akabalangilwe. Mwanjaa ywembe aabile mulukolo lwa Daudi, aayi'i kukilambo sa Betelehemu, kunkoa wa Yudea kwabelekuli nkulungwa Daudi. ⁵ Aayi'i balangilwa pamope na Malia nnwawa ywankobekage, na ywembe pamasu'ba go, aai ntopelwe. ⁶ Pabaabile kwo, ngalika lisu'ba lyake lyo komboka. ⁷ Ngakomboka mwana nnalu'me mmele wake, anng'walike tugu'bo twa kyana, na kunng'onjeka mukili'lyo sa ng'ombe mwanjaa baapatikeli poogonjo, nyumba ya ageni yai yatwi'la.

Asungi na Malaika

⁸ Pandu po paabile na asungi ba ngondolo, babakelekage kilo mumakwabo li'ndi'la myugo yabe. ⁹ Malaika wa Bwana ngaapitya kwa kiimuimu, na bweya wa utukupu wa Bwana ngawamulikya pu'pu'lu'. Baatiyogopa muno. ¹⁰ Malaika ngaabakia, "Kanemuyogope! Ninetyangite Abali Inannoga, yo napusika muno, yailu'a kwapata bandu boti. ¹¹ Mwanjaa li'no pansengo wa Daudi abelikwe Nkosopoli, abelikwe kwa kitumbu sinu mwenga nga Kilisitu Bwana. ¹² Na wu'no, walu'a panga mwanju kasinu panga, mukankwemba mwana kilekeleke banng'walike ngu'bo ya kyana, banng'onjike mukili'lyo sa ng'ombe."

¹³ Popopo lipi'nga lya malaika ba kunani ngalilu'mbana na aywo malaika, kabannumba Nnu'ngu' kababaya,

¹⁴ "Utukupu kwa Nnu'ngu' kunani,
na amani padunia kwa bandu baapenda ywembe."

¹⁵ Bu'ka pabaabu'i abo malaika buyangania kunani, asungi ngababakiana, "Tuyende nswaa mpaka ku Betelehemu tukalibone likowe li', lyatubakie Bwana."

¹⁶ Bai, baayi'i kwo talima, ngabaakwemba Malia, Yusupu, na yu'lu' mwana kilekeleke banng'onjike mukili'lyo sa ng'ombe. ¹⁷ Abo asungi pabaamweni mwana ywo, ngabaabakia bandu boti makowe gabagayu'wine bu'kana na aywo mwana. ¹⁸ Boti pabayu'wine go, baatisangala bu'kana na makowe gababakiyilwe na

asungi. ¹⁹ Lakini Malia aagabi'i mumwoyo wake goti no gania. ²⁰ Balu' asungi, baabuyangani kasabe ku'no kabankwi'ya Nnu'ngu' no lumba uku'lu' wake kwa goti gabaagayu'wine na ku-gabona, gabi kati mwabaabakiyilwe.

Mwana atinilwa lina

²¹ Pagapite masu'ba manane bu'ka belekwa, lisu'ba lya kumwina liku'mbi' mwana, bantnike lina lyake Yesu. Lina lyo aatinilwe na malaika masu'ba ata ndumbo ya mwana we anayi'mali.

Yesu abi'ki'lwa nnu'ngi' ya Nnu'ngu'

²² Pagaikite masu'ba go peleteyelwa, Yusupu na Malia kati mwaipalilwage na Salya, abelei bo bampu'twi mwana no yenda nakwe ku Yelusalemu li'nga bammawe kwa Nnu'ngu'.

²³ Mu Salya ya Bwana Nnu'ngu' iandikilwe, "Kila mwana mmele nnalume abaulilwe kwa Bwana."

²⁴ Kai', baayi'i li'nga bapiye salaka ndutu abi'li' au mabunda gabi'li' ga ngunda, kati mwaipalikwage mu Salya ya Bwana.

²⁵ Pamasu'ba go akwo Yelusalemu, kwai na mundu yumo mwene aki na kunkilikitya Nnu'ngu' lina lyake akemelwage Simioni, ywembe ali'ndage kwa kilu'lu' kosopolelwa kwa Isilaili. Loo Mpeleteu aabile pamope nakwe.

²⁶ Loo Mpeleteu aamumukuli panga, kiwo kinkolyali wangali kummona Kilisitu wa Bwana, Nkulungwa ywalondolilwe. ²⁷ Bai, kalongoyelwa na Loo Mpeleteu, Simioni aayingi mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu'. Abelei ba Yesu pabannetike mwana wabe mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu', bampangi kati mwaipalikwage na

Salya, ²⁸ Simioni aampoki mwana Yesu mum-aboko gake ku'no kankwi'ya Nnu'ngu', kabaya,

²⁹ "Nambi'yambi' Bwana utimisike malagano gako,

unnyi'ki'ti'ye ntumisi wako ayende kwa amani.

³⁰ Maana kwa minyo gangu' niubweni ukosopoli wauuletike

³¹ waubi'i wiso ubonekane na mili'ma yoti.

³² Bweya wawaalu'a kwamulikya bandu ba panja,

na utukupu kwa bandu bako Isilaili."

³³ Tati' na mau' bake Yesu, baatisangala kwa makowe gaalongei Simioni kwa abali ya mwana.

³⁴ Simioni aatekwayalya, ammakie Malia mau' bake, "Mwana yu', alu'a panga kitumbu, so oba no kosopolelwa kwa bandu baingi mu Isilaili. Nembe alu'a panga kati mwanju wo kanilwa na bandu, ³⁵ li'nga gabagania bandu baingi kwo iya, gaumukulwe. Na wenga wamwene, lwu'ngu' lwalubile kati lipanga linola, lwalu'a kuoma pamwoyo wako."

³⁶ Kwaabile na nnondoli wa Nnu'ngu' nnwawa nng'oi muno lina lyake Ana, biti Fanueli wa kabila Iya Asheli. Bu'ka ku'nda, aatami na nsengowe myaka saba bai. ³⁷ Kai', aatami wangi nalu'me mpaka paikiye upi'ndo wa myaka samanini na nse. Nsimu awo woti, aatami palua lwa Nyumba ya Nnu'ngu' kwo punga no lu'ba kilo na muntwekati. ³⁸ Popopo ngaisa Ana na kunnumba Nnu'ngu' no baya makowe ga mwana ywo kwa bandu boti babalolelage kombolelwa kwa Yelusalemu.

Buyangania ku Nasaleti

³⁹ Abo abelei pabaayomwi panga goti gagaamulilwe na Salya ya Bwana, baabuyangani kasabe Nasaleti, kuwilaya ya Galilaya. ⁴⁰ Mwana ngaku'la, aayendeli pata makakala, aatwi'li ikima na ngu'ngu' ya Nnu'ngu' yainakwe pamope.

Mwana Yesu palua lwa Nyumba ya Nnu'ngu'

⁴¹ Abelei bake baai na Salya yo yenda ku Yelusalemu kila mwaka masu'ba ga si'li'ku'si'li'ku' ya Pasika. ⁴² Mwana paikiye myaka ku'mi na ibi'li', baayi'i boti kati mwaibile Salya yabe ya kila mwaka. ⁴³ Paiyomwike si'li'ku'si'li'ku', baatumbwi mwanja wo buyangania kasabe, lakini Yesu aagali ku Yelusalemu wangali abelei bake tanga panga bannei nsu'gu'. ⁴⁴ Bembe bawasage aalongwaniye na lipi'nga lya babalongolile. Baayi'i mwanja wa kutwa banammonali, ngabatumbwa kumpala mwababile alongo na mambwiga. ⁴⁵ Pabakotwike kummona baabuyangani ku Yelusalemu kumpala.

⁴⁶ Lisu'ba lyenetatu, ngabankwemba mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu' atami pakatikati ya balimu ba salya, kaapi'kani'a na kwalaluya maswali. ⁴⁷ Boti babannyu'wine makowe gake, baagasangalike malango gake na mu'lu' mwayangwae kwa ikima. ⁴⁸ Abelei bake, pabaamweni, baatisangala. Malia mau' bake, ngabannaluya, "Wamwana wangu', mwanjaa namani utupangite nyo, tati' bako na nenga, twendekupala, malango gatuobike." ⁴⁹ Ywembe

ngayangwa, “Mwanjaa namani munipalage? Mwatangikeli panga, nipalilwa tama munyumba ya tati' bangu?” ⁵⁰ Lakini abelei bake, baatangiteli makowe go galombolya namani.

⁵¹ Bai, baabuyangine nakwe mpaka ku Nasaleti, na apeyage isima yabe yoti. Mau' bake baagabi'kite makowe ago goti pamwoyo wabe. ⁵² Nembe Yesu, aayendeli ku'la kimalango na kyi'mo, no pendelwa na Nnu'ngu' na bandu.

3

Makowe ga Yoani Ywabatisage

¹ Mwaka wa ku'mi na tano waatawalage Kaisali Tibelio, Pontio Pilato atawalage kunkoa wa Yudea. Helode atawalage Galilaya na nnunawe Pilipi atawalage pakilambo sa Itulea na Tulakoniti. Lusania atawalage Abilene. ² Na Anasi na Kayafa baai api'ndo aku'lu' ba dini. Pamasu'ba go, likowe lya Nnu'ngu' ngalimwisilya Yoani mwana wa Zakalia ku'lu' kulubele ³ Bai Yoani ngayenda muilambo yoti yaipakine na libi'ndi' lya Yordani. Kaabakia bandu boti bagalambuke, bammuyangani Nnu'ngu' no batisilwa, li'nga aabu'ki'ye masambi gabe. ⁴ Ngamo iandikilwe mukitabu sa nnonndoli wa Nnu'ngu' Isaya,
 “Lilobe lya mundu akema kulubele,
 mumpetuli Bwana ndi'la yake,
 mugolwe simbasimba yake.

⁵ Mabi'ndi' goti gaalu'a kulilwa,
 kila kitu'mbi' na litu'mbi' yaalu'a
 pwimwanilwa no yanjayilwa,

papapi'ndike, paalu'a gololelwa.

Mali'la gangapetwa, gaalu'a petulwa.

⁶ Na bandu boti baalu'a kuubona ukosopoli wauleta Nnu'ngu'."

⁷ Bai, Yoani aabakiage bandu baingi babaaisile li'nga aabatise kabaya, "Mwenga mwa lukolo lwa nng'ambo, nyai ywanking'indile mwitile nyongo yayaisa?" ⁸ Mulaye kwa itendo yinu panga, mummuyangani Nnu'ngu' kwo kana, buyangania sambi. Kanemutumbwe kwipuna, "Twenga twa bana ba Bulaimu'. Nimmakianga kakape panga, Nnu'ngu' akombwa kugagalambwa maliwe gamugabona, gapange bana ba Bulaimu. ⁹ Bai, libago libi'kilwe paliina lya nkongo kwa nyo, kila nkongo wangali pambika itunda inannoga, waalu'a pi'ngu'lwa no sonjelwa mwoto." ¹⁰ Kipi'nga sa bandu ngabalaluya, "Tupange buli?" ¹¹ Aayangwi, "Ywabile na ngu'bo ibi'li', ampei mwene buula, na ywabile na kilyo, apange nyinyonyo." ¹² Nabembe alonga koli ngabaisa li'nga babatisilwe ngabannaluya, "Mwalimu, tupange buli?" ¹³ Nembe ngayangwa, "Kanemwabonele bandu kwa, kwaalonga koli pi'ta yi'lu' yaibi'kilwe na silikali." ¹⁴ Nabembe asikali ngabannaluya, "Natwenga tupange buli?" Nembe ngayangwa, "Kanemupokonywe kikowe sa mundu ywoywti kwa makakala, wala kunsitakya mundu kwa likosa lya kunku'pi'ki'a. Inni'ngane mikwiso yamuli'pi'lwa."

¹⁵ Boti baai na kikowe sabakipi'kaniage, baai ngabatumbwa kwilaluya kumyoyo yabe kwa

abali ya Yoani panga kwaali' ywembe nga Kilisitu ywabayilwe. ¹⁶ Apo, Yoani ngaabakia boti, “Nenga nimmatisanga kwa masi', nsu'gu' yangu' aisa mwene uweso kulikoni nenga, aywo nenga nipwaikali ata undwana kamba ya ilatu yake. Ywembe alu'a kummatisanga kwa Loo Mpeleteu na kwa mwoto. ¹⁷ Ywembe aabile na kyelo mumaboko gake, so pepekeya ilalyo akaimati muliku'ngwa paligu'lu, na mayu'ngu'lu'lu' akagatiniye kumwoto wangali imika.”

¹⁸ Kwa nyo, pamope na gaayi'ganage maingi, Yoani aakong'ondeli bandu kaabakia Abali Inannoga. ¹⁹ Lakini Yoani ankalipi ntawala Helode, kwa kitumbu sa kuntola Helodia nnyumbo wa nnunawe na kumpanga nnyumbowe, na ankalipi kwa ulau woti waupangite. ²⁰ Kai', Helode aayongiye ulau, kwa kunyingia Yoani muutabilwe.

Yesu endabatisilwa

²¹ Bandu boti pabayomwi batisilwa, nembe Yesu aatibatisilwa. Na Yesu paasalyage, kunani kwatiyu'gu'ka. ²² Na apo, ngapaulukilwa na Loo Mpeleteu, ywabile na uyi'me wa ngunda. Lilobe lyayu'wanike bu'ka kunani, “Wenga nga wamwana wangu', wanikupendile, ninogelilwe na wenga.”

Lukolo lwa Yesu

²³ Yesu paatumbwi tanganikwa na bandu kwa lyengo lyake, aabile na myaka salasini, na bandu bakitage panga, ywembe mwana wa Yusupu, mwana wa Heli. ²⁴ Heli abi mwana wa Mathati, ywabile mwana wa Lawi, mwana

wa Melki, mwana wa Yanai, mwana wa Yusupu. ²⁵ Ywaabile mwana wa Mathathia, mwana wa Amosi, mwana wa Nahumu, mwana wa Esli, mwana wa Nagai. ²⁶ Ywaabile mwana wa Maathi, mwana wa Matathia, mwana wa Shemeni, mwana wa Yoseki, mwana wa Yuda. ²⁷ Ywaabile mwana wa Yohanani, mwana wa Lesa, mwana wa Zelubabeli, Zelubabeli aai mwana wa Shealtieli, Shealtieli ai mwana wa Neli, ²⁸ mwana wa Melki, Melki aai mwana wa Adi, mwana wa Kosamu, Kosamu aai mwana wa Elmadamu, ywaabile mwana wa Eli. ²⁹ Ywaabile mwana wa Yoshua, mwana wa Eliezeli, mwana wa Yolimu, mwana wa Mathati, mwana wa Lawi, ³⁰ Ywaabile mwana wa Simioni, mwana wa Yuda, mwana wa Yusupu, mwana wa Yonamu, mwana wa Eliakimu. ³¹ Ywaabile mwana wa Melea, mwana wa Mena, mwana wa Matatha, mwana wa Nathani, mwana wa Daudi. ³² Ywaabile mwana wa Yese, mwana wa Obedi, mwana wa Boazi, mwana wa Salmoni, mwana wa Nashoni. ³³ Ywaabile mwana wa Aminadabu, mwana wa Admini, mwana wa Alamu, ywabile mwana wa Hesloni, mwana wa Pelesi, mwana wa Yuda. ³⁴ Ywaabile mwana wa Yakobi, mwana wa Isaka, mwana wa Bulaimu, mwana wa Tela, mwana wa Naholi. ³⁵ Ywaabile mwana wa Selugia, mwana wa Leu, mwana wa Pelegi, mwana wa Ebeli, mwana wa Sala. ³⁶ Ywaabile mwana wa Kainamu, mwana wa Alfaksadi, mwana wa Shemu, mwana wa Noa, mwana wa Lameki. ³⁷ Ywaabile mwana wa Methusela, mwana wa Henoki, mwana wa Yaledi, mwana wa Mahalaleli, mwana wa Kenani. ³⁸ Ywaabile mwana wa Enoshi, mwana wa Sethi, mwana wa

Adamu, ywabile ywa Nnu'ngu'.

4

Payilwa kwa Yesu

(Mat 4:1-11, Mal 1:12-13)

¹ Yesu abu'i mulibi'ndi' lya Yordani ai ntwi'lya Loo Mpeleteu. Ngalongoyelwa na Loo mpaka kulubele, ² akwo aapayilwe na Ibilisi kwa masu'ba alubaini, masu'ba ago goti, aalileli kili'be. Palyaikite lisu'ba lya alubaini ngaim-minya njala. ³ Apo Ibilisi ngammakia, "Wenga manautei wamwana wa Nnu'ngu' ulibakie liwe li' lipange likati." ⁴ Yesu ngannyangwa, "Iandikilwe, 'Mundu alamali kwa likati bai, ila kwa kila liyi'gi'yo lyalibu'ka kwa Nnu'ngu'.' "

⁵ Bu'kapo Ibilisi ngampeleka mpaka pandu patu'ndu'bau na kunnaya ukulungwa woti wa padunia. Ibilisi ngammakia, ⁶ "Naakupeya uweso wa kulungwa yoti yi', kwa mwanjaa, ayi' yoti nitepeyelwa na mana nipendile kumpeya mundu nendakombwa. ⁷ Bai, mana wanikilikitya, ayi' yoti yapanga mali yako wenga." ⁸ Yesu ngannyangwa, "Iandikilwe, 'Unkilikiti Bwana Nnu'ngu' wako, na kuntumikia ywembe bai.' "

⁹ Ibilisi ngampu'twa mpaka ku Yelusalemu, kunani ya Nyumba ya Nnu'ngu' ngammakia, "Manaitai wenga nga wamwana wa Nnu'ngu', witu'mbu'ye pai', ¹⁰ kwa mwanjaa iandikilwe, 'Aabakia malaika bake bakuli'ndi'le,'

¹¹ na kai',

'Baakupu'twa mumoko gabe,

li'nga wakene ku'bala magu'lu' gako muliwe.' "

¹² Lakini Yesu ngannyangwa, "Iandikilwe, 'Keneumpaye Bwana Nnu'ngu' wako.' " ¹³ Ibilisi paibweni ampayike kwa kila ndi'la, nganneka kwa kumpelemba.

*Yesu atumbwa lyengo lyake ku Galilaya
(Mat 4:12-17, Mal 1:14-15)*

¹⁴ Apo Yesu ngaki'li'bu'kya ku Galilaya ai ntwi'lya makakala ga Loo Mpeleteu na makowe gake gayu'wanike muilambo yoti ya papipi. ¹⁵ Naywembe aai kayi'gana mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu', ngalumbilwa na bandu boti.

*Yesu akanilwa ku Nasaleti
(Mat 13:53-58, Mal 6:1-6)*

¹⁶ Bai, Yesu ngayenda ku Nasaleti, pandu paalelilwe, na Lisu'ba lya Sabato kwa Ayahudi aayingi munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' kati mwayabile mimu yake. Ngayi'ma li'nga asome Maandiko Mapeleteu kwa lilobe. ¹⁷ Ngapokya kitabu sa nnonndoli ywa Nnu'ngu' Isaya, ngaki-umukwa na kupakolya pandu papaandikilwe,

¹⁸ "Loo wa Bwana ai panani yangu', aniyi'mike mwene li'nga naleti aki'ba Abali Inannoga.

Anitumike naatangasili atabilwe yu'gu'li'lwa kwabe na kimbilibuli bapate lola

kai' anitumike nakombwe bababonelwa,

¹⁹ no tangasa mwaka wa Bwana woyaliwa bandu ngu'ngu' yake."

²⁰ Payomwi soma ngakiwi'ki'lya si'lu' kitabu, na kumpeya ntumisi bu'kapo ngatama, na bandu

boti ngabammu'nju'lya minyo. ²¹ Naywembe ngaabakia, “Liyi'gi'yo lyamuliyu'wine, li'no litimile.” ²² Boti baatinapusika, munomuno baatisangala, kwa makowe manogau, gaagalongei. Ngabalaluyana, “Ayu' ka ngamwana wa Yusupu?”

²³ Nembe ngaabakia “Nitangite mulu'anibakia nnongelo gu', 'Wa nng'anga witepwe wamwene.' Kai' mwabaya, 'Goti gatugayu'wine ugapangite ku'lu' ku Kapalanaumu, ugapange kai' pano pakilambo sako.' ” ²⁴ Ngapayendelya baya, “Nnon-doli atanganikwali pakilambo sake. ²⁵ Pi'kani, kwai na alwawa awi'li'ka baingi ku Isilaili nsimu wa Eliya, kai' kwai na njala ngu'lu' munnima woti kwa mwanjaa aanileli ula kwa myaka itatu na nusu. ²⁶ Ata nyo, Eliya atumilweli kwa nnwawa nng'wi'li'kwa ywoy-woti ila kwa nnwawa nng'wi'li'kwa ywa ku Salepta nni'ma wa ku Sidoni. ²⁷ Kai' ku Isilaili nsimu wa Elisha kwaabile na bene matana baingi. Ata nyo, ntu'pu' nywapeletey-ilwe ila Naamani mwenekaya wa ku Silia.” ²⁸ Boti babaabile mu'lu' munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' pabagayu'wine galu', baatiusika muno. ²⁹ Ngabayi'ma, na kumpikia panja ya kilambo sabe na kumpeleka panani ya kitu'mbi', li'nga bantaikuli pai' bu'ka mungeleuko. ³⁰ Lakini Yesu ngapi'ta pakatikati yabe no bu'ka.

Mundu mwene moka
(Mal 1:12-28)

³¹ Bu'kapo Yesu ngaelya mpaka ku Kapalanaumu kuwilaya ya Galilaya, ngaba kayi'gana bandu Lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi.

³² Ngabasangala uweso wabile nawo muuyi'gani kwa mwanjaa, ayi'ganage kwa amuli. ³³ Na mu'lu' munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' kwabile na mundu ywalobi moka, aapangite lwengele lwoiba na makutu kaakemelya, ³⁴ “Ubile na ki'li' na twenga, wenga wa Yesu wa ku Nasaleti? Buli uisi kutulangamisa? Nikutangite wenga wanyai. Wenga nga wa Mpeleteu mwene makakala ga Nnu'ngu'!” ³⁵ Yesu ngankalipya aywo moka kabaya, “Ndu'ti! Ummu'ke mundu yu'!” Bai, aywo moka ngantu'ya pai' yu'lu' mundu na kummu'ka wangali kunsulu ata pasene. ³⁶ Bandu boti ngabasangala, ngababakiana, “Ali' likowe lyayambi' mwanjaa kwa uweso na makakala ammakia moka bu'ka naywembe endabu'ka!” ³⁷ Makowe ga Yesu, gatiyu'wanika muilambo yoti ya nni'ma gu'lu'.

*Yesu endakwatepwa bandu baingi
(Mat 8:14-17, Mal 1:29-34)*

³⁸ Yesu pabu'i mu'lu' munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu', ngayenda kasake Simoni. Mau' yumo nkiwe Simoni, aai na oma ngali' ngabannu'ba antepwe. ³⁹ Yesu ngaisa no yi'ma papipi nakwe, ngaikalipya yi'lu' oma, ngaimmu'ka. Ywalu' mau' ngakakatuka popopo na kwatumikia. ⁴⁰ Lisu'ba palipilyage, boti babaa-bile na atamwe ba matamwe mbali'mbali', baatikunnetya. Na ywembe aabi'kite maboko gake panani ya kila mundu, ngaatepwa boti. ⁴¹ Moka gaatikwabu'ka bandu baingi, ngagapanga ndu'ti kagabaya, “Wenga nga wa Mwana

wa Nnu'ngu!" Lakini Yesu nga gakalipya wala aagayi'ki'tiyeli longela, kwa mwanjaa, gaatangite panga ywembe nga Kilisitu ywabayilwe. ⁴² Ata pakusile Yesu aatibu'ka yenda pandu pangali bandu, kipi'nga sa bandu ngabampala. Pabaamweni, ngabapaya kunkanikia li'nga kane-abu'ke kasabe. ⁴³ Lakini Yesu ngaabakia, "Nipalikwa kwaalya Abali Inannoga ya Ukulungwa wa Nnu'ngu' mumili'ma yi'ngi', kwa mwanjaa, nitumilwe kwa go." ⁴⁴ Bai, aai kaala ku Yudea mu mayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu'.

5

Yesu akema banamasi' alongoi (Mat 4:18-22, Mal 1:16-20)

¹ Lisu'ba limo, Yesu aayi'mi mbwega ya litanda liku'lu' lya Genesaleti, na bandu baingi baatikunti'li'ta no patigana, kabapi'kania liyi'gi'yo lya Nnu'ngu'. ² Apo Yesu ngaibona ngalaba ibi'li', mbwega ya litanda liku'lu'. Alopoli bene bai pambwega kabagu'lwa mbi'li'li' yabe. ³ Yesu ngayingya mungalaba yimo yayaabile ya Simoni, na kumpala aiekekeye mumasi' pasene kuutalu na mbwega ya litanda liku'lu', ngaatama no yi'gana lipi'nga lya bandu, ku'no abile mungalaba.

⁴ Payomwi yi'gana ngammakia Simoni, "Uendelese ngalaba mpaka papayendekiye, na mukatumbukiye mbi'li'li' yinu li'nga mulobe omba." ⁵ Simoni ngannyangwa, "Mpi'ndo, tutikeleka kilo soti loba lakini tupatikeli kili'be, ila mwanjaa ulongei wenga niyenda tumbukia."

⁶ Pabatumbukiye mbi'li'li' yabe, ngabaloba omba bambone, mpaka mbi'li'li' yabe kaitumbwa kutwanika. ⁷ Ngabaakema ayabe ba mungalaba yi'ngi', li'nga sabaayangatiye. Ngabaisa, no twi'li'ya omba ngalaba yoti ibi'li', ngaipala swika kwo topa.

⁸ Simoni Petili paagabweni go, ngakilikita nnu'ngi' ya Yesu na kummakia, “Bwana, ubu'ke nnu'ngi' yangu', kwa mwanjaa nenga namwene sambi.” ⁹ Simoni na aine boti baatisangala pata omba banansima kati balu'. ¹⁰ Yakobi na Yoani, bana ba Zebedayo, baai alobi aine Simoni. Yesu ngammakia Simoni, “Kaneuyogope, bu'ka nambi'yambi' ulu'a loba bandu.” ¹¹ Ngabaleta ngalaba mbwega ya litanda liku'lu' ngabakileka kila kili'be, na kunki'ngama.

Yesu antepwa mwene matana

(Mat 8:1-4, Mal 1:40-45)

¹² Yesu paabile pakilambo simo sa nni'ma wo, ngakwembana na mundu mwene matana yi'ga yoti. Mundu ywo ngagonja ukukama na kunnu'ba Yesu, “Bwana mana upendile, wendakombwa kunipeleteya.”

¹³ Yesu, ngagoloya luboko, ngankunywa no baya, “Mbala, upeleteke!” Popopo matana gake ngagammu'ka. ¹⁴ Yesu ngammakia, “Kaneum-makie mundu ywoywoti, ila uyende ukailaye kwa mpi'ndo wa dini, na ukapiye salaka kwo peleteka kwako kati mwaabaite Musa no panga kakape upeletike.”

¹⁵ Lakini makowe ga Yesu gaayendeli yu'waanika kila pandu. Ipi'nga ya bandu

yaatikongolekana, kumpi'kania no tepulwa matamwe gabe. ¹⁶ Lakini ywembe aayi'i pandu pakisake, no lu'ba Nnu'ngu'.

*Yesu antepwa mundu ywatombolwike
(Mat 9:1-8, Mal 2:1-12)*

¹⁷ Lisu'ba limo Yesu kaayi'gana, Mafalisayo na balimu ba Salya bu'ka kila kilambo sa ku Galilaya, ku Yudea na ku Yelusalemu, baatami po. Makakala ga Bwana gabi pamope na ywembe li'nga kwatepwa atamwe. ¹⁸ Ngabaisa bandu bampu'twile mumasela mundu ywatombolwike yi'ga. Bapalage kunnyingiya nnyumba li'nga bammi'ke nnu'ngi' ya Yesu. ¹⁹ Bu'kana no yoloka kwa bandu, baakombwili kunnyingiya nnyumba, ngabaamwa bau'bu'ke pamwagala, no bu'ya iyonjo yabayipile na kumwuluya mumasela nnu'ngi' ya Yesu, ²⁰ Yesu paabweni bai na imani ngu'lu', ngammakia aywo mundu, “Mbwiga, masambi gako usamilwe.”

²¹ Balimu ba Salya na Mafalisayo ngabailaluya, “Ayu' nyai ywalongela mayi'gi'yo ga kupulu? Ntu'pu' mundu ywakombwa samya sambi, ila Nnu'ngu' kisake!” ²² Yesu wakwipwi gabagania ngaalaluya, “Mugania ki'li' mummyoyo yinu? ²³ Lyaku' lyalibile liyu'yu'u muno baya, ‘Usamilwe sambi,’ au baya, ‘Yi'ma uyende’? ²⁴ Bai, mbala mutange panga Mwana wa Mundu abile na amuli yo samya bandu sambi padunia.” Apo ngammakia yu'lu' mundu ywatombolwike, “Nikubakia, uyi'me utole masela gako uyende kasako.” ²⁵ Bu'kapo, yu'lu' mundu ywatombolwike ngayi'ma nnu'ngi' yabe boti,

ngatola saagonjelile no yenda kasake, ku'no kankwi'ya Nnu'ngu'. ²⁶ Boti batisangala no gania ngabankwi'ya Nnu'ngu' kababaya, “Tugabweni makowe gayambi' li'no.”

Lawi akemelwa abe mwanamasi'
(*Mat 9:9-13, Mal 2:13-17*)

²⁷ Bu'ka pa go, Yesu aapitike panja, ngammona nnonga koli yumo ywakemelwage Lawi, atami palyengo lyake. Yesu ngammakia, “Uniki'ngame.” ²⁸ Naywembe ngagaleka goti nganki'ngama. ²⁹ Lawi aampangi Yesu si'li'ku'si'li'ku' ngu'lu' kasake. Na lipi'nga liku'lu' lya alonga koli na bandu baingi babaabile po, baatami nabo pamope. ³⁰ Mafalisayo na balimu ba Salya, baaku'ku'li'ki banamasi' bake kababaya, “Kwa ki'li' mulya no nywa pamope na alonga koli na bene sambi?” ³¹ Yesu ngaayangwa, “Akoti bampalali nng'anga, babampala nng'anga balu' bababile atamwe. ³² Niisili kwakema bandu anogau ila bene sambi li'nga bammuyangani Nnu'ngu'.”

Makowe go punga
(*Mat 9:14-17, Mal 2:18-22*)

³³ Bandu bi'ngi' ngabammakia, “Banamasi' ba Yoani Ywabatisage bakoyage punga no lu'ba, ata apwasi ba Mafalisayo bapanga nyinyonyo. Lakini banamasi' bako bendalya no nywa.” ³⁴ Yesu ngayangwa, “Balu' babakokilwe kulisengele bapalikwa punga ku'no mwene lisengele babile nakwe pamope? Lili! ³⁵ Lakini nsimu walu'a isa, wobu'yi'lwa mwene lisengele kasabe, na nsimu wo, ngabaalu'a punga.”

³⁶ Yesu ngaabakia lukongo lu'no, “Bandu bapapwali kibamba sa ngu'bo yayambi' na kukibi'ka mungu'bo ngonaa. Mana bapangite nyo, ngu'bo yo yanogelyali. Kai', yapanga bapapwi ngu'bo yayambi'. ³⁷ Kai' bandu bayi'yali kinywo sa njabibu yayambi' mumapondo mau-mala, kwa mwanjaa aso kinywo sayambi' salu'a kanja mapondo go, kinywo salu'a yitanika na, mapondo gaalabika. ³⁸ Kinywo sa njabibu yayambi', kiyi'yi'lwa mumapondo gayambi'. ³⁹ Ntu'pu' mundu ywaminyikia nywa kinywo sa njabibu yayambi' bu'ka ponywa kinywo sa njabibu ngona maana ibayilwa yi'lu' ngona nga inannoga muno.”

6

Makowe ga lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi (Mat 12:1-8, Mal 2:23-28)

¹ Lisu'ba limo lya Sabato ya Ayahudi Yesu paabile kapi'ta mumigunda ya ngano, banamasi' bake baatumbwi ti'kwana no ting'anda yeyo ya ngano, li'nga balye nombo yake. ² Mafalisayo baingi ngabaalaluya, “Mboni mupanga makowe gagakanilwa na Salya Lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi?” ³ Yesu ngaayangwa, “Munasomali mwaapangite Daudi na aine pabaabile na njala? ⁴ Ywembe aayingi mu Nyumba ya Nnu'ngu', no tola galu' makati gagabi'kilwe nnu'ngi' ya Nnu'ngu', lya na kwapeya aine. Yatekanilwa mundu lya makati galu' ila api'ndo ba dini bai.” ⁵ Apo ngaabakia, “Mwana wa Mundu nga Bwana wa Sabato.”

*Mundu mwene luboko lutomboloka
(Mat 12:9-14, Mal 3:1-6)*

⁶ Lisu'ba li'ngi' lya Sabato ya Ayahudi, Yesu aayingi munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' no yi'gana. Mu'lu', mwaabile na mundu ywaalemile luboko lwa mmalyo. ⁷ Balimu ba Salya na Mafalisayo bapalage kitumbu sakunsitakya Yesu, kwa nyo baatikumpekeseni bannole mana alu'a kuntepwa mundu Lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi. ⁸ Lakini Yesu aatangite mwabaganiage, ngammakia yu'lu' mwene luboko lutomboloka, "Kakatuka uyi'me pakatikati yabe." Ngayenda no yi'ma. ⁹ Yesu ngaabakia, "Nin-naluya mwenga, lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi, nantali panga makowe manogau au ganannyata, tepwa au bulaga?" ¹⁰ Paaloi boti bababile palu' ngammakia yu'lu' mundu, "Goloya luboko lwako." Naywembe papangite nnyo, luboko lwake lwapangite lukoti kai'. ¹¹ Lakini bembe baatiusika muno ngabalaluyana, lyakau lyaku' lyakumpangya Yesu.

*Yesu asawa banamasi' ku'mi na abi'li'
(Mat 10:1-4, Mal 3:13-19)*

¹² Lisu'ba limo Yesu aayi'i lu'ba Nnu'ngu' kukitu'mbi', aakelike sekesekembe. ¹³ Pamalau' ngaakema banamasi' bake, na nkati yabe ngabawa bandu ku'mi na abi'li' abo ngaakema atumilwe, ¹⁴ Simoni (ywaatinilwe na Yesu lina lya Petili) na Andelea nnunawe, Yakobi na Yoani, Pilipi na Batolomayo, ¹⁵ Matei, Tomasi, Yakobi wa Alupwayo na Simoni wa Selote, ¹⁶ Yuda ywa Yakobi na Yuda Isikalioti ywabile nsongi.

*Yesu endayi'gana no tepwa bandu
(Mat 4:23-25)*

¹⁷ Yesu aalongwaniye na banamasi' bake kaelya bu'ka kukitu'mbi', aayi'mi pandu pankanya. Apo pai na lipi'nga liku'lu' lya banamasi' bake na bandu baingi bababu'i lwingo lwoti lwa Yudea, Yelusalemu, kumbwani ya Tilo na Sidoni. Boti baisi kumpi'kania Yesu no tepulwa matamwe gabe. ¹⁸ Aatepwi boti, kai' aatepwi na babaauyilwage na moka. ¹⁹ Bandu boti bapalage bankunywe, kwa mwanjaa nkati yake gapitage makakala ga kwatepwa boti.

*Nantali na kibona
(Mat 5:1-12)*

²⁰ Yesu ngaagalambukya banamasi' bake ngabaya,

“Nantali mwenga mwamile mwaki'ba,
kwa mwanjaa Ukulungwa wa Nnu'ngu'
winu.

²¹ Nantali mwenga mwamuminya njala
nambi'yambi'
kwa mwanjaa mwalu'a yukuta.

Nantali mwenga mwamuli'la nambi'yambi'
kwa mwanjaa mwalu'a eka.

²² “Nantali mwenga mwamusukilwa na bandu, mwamubaulwa, mwamui'mbu'lwa, no linyatia lina linu kwa mwanjaa ya Mwana wa Mundu. ²³ Pagaapita ago goti mwaanapusike no u'mbau'mba, kwa mwanjaa upo yinu ngu'lu' ibile kunani. Kwa mwanjaa api'ndo babe baapangile alondoli ba Nnu'ngu' nyinyonyo.

²⁴ Lakini mwakibona mwenga mwamatayili
kwa mwanjaa mupatike upo yinu.

25 Mwakibona mwenga mwamuyukuta
nambi'yambi'
kwa mwanjaa mwalu'a minya njala
palu'ngi'.

Mwakibona mwenga mwamweka kwo napusika
nambi'yambi'
kwa mwanjaa mwalu'a li'la no lombola.

26 Mwakibona mwenga mwamulumbilwa na
bandu boti
kwa mwanjaa api'ndo babe baapangi alon-
doli ba ubu'su' nyinyonyo.”

Kwapenda andumu

(Mat 5:38-48, 7:12)

27 “Lakini nimmakianga mwenga
mwamunipi'kania, mwapende andumu binu,
na mwapangi manogau babansukwanga.

28 Mwalu'bi makowe manogau balu' babannosa
na mwalu'bi balu' babampangya ulau. 29 Mundu
mana akuku'mbwi ligomo limo ung'alambukiye
na linebi'li'. Mundu mana akupokonywi
likoti lyako unneki na kiyampani sako.

30 Ywoywoti ywakulu'ba wampe na mundu
mana akupokonywi kili'be sako kaneunnonge
kuki'li'bu'ki'ya. 31 Mwamupala bandu bampangi
mwenga, na bembe mwapangi nyinyonyo.

32 “Mana mwaalu'a kwapenda babampendile
mwenga mwalu'a pata upo yaku'? Ntu'pu'
kwa mwanjaa ata bene sambu baapenda
babaapendile. 33 Kai' mana mwapangi manogau
balu' babampangi manogau mwalu'a pata
upo yaku'? Kwa mwanjaa ata bene sambu
bapanga gogogo. 34 Na mana kamwapeya ngu'ta

balu' bamwu'bi'lya kunni'pya, mwapata upo yaku'? Kwa mwanjaa ata bene sambu baapeya ayabe li'nga baki'li'bu'ki'yi'lwe si'si'lu'si'lu'.
³⁵ Ila mwenga mwapende andumu binu na kwapangya manogau, mwapei ngu'ta wangau'bi'lya ki'li'bu'ki'yi'lwa na upo yinu yapanga ngu'lu', namwe mwapanga mwabana ba Nnu'ngu' ywa kunani. Kwa mwanjaa ywembe nnogau kwa kingasukulu na bababile alau.
³⁶ Mube na kiya kati Tati' binu mwababile na kiya.

Makowe ga kwasenwa bi'ngi'
(Mat 7:1-5)

³⁷ “Kanemwasenwe bi'ngi' namwenga Nnu'ngu' ansenwali, kanemwabi'ki bi'ngi' lukoolo, namwenga Nnu'ngu' ammi'kyangali lukoolo, mwasami bi'ngi' na mwenga Nnu'ngu' ansamya. ³⁸ Mwapei bandu ili'be yabapala na mwenga Nnu'ngu' ampeya, mwapokya kili'ngo satwi'la no indilya, tikyatikya ika no yitanika. Kwa mwanjaa kili'ngo sososo samwaali'ngya, nga samwaali'ngi'lwa na Nnu'ngu'.”

³⁹ Ngaabakia lukongo, “Mbulibuli endakombwa kunnongoya ndi'la mbulibuli nnyine? Lili, boti abi'li' balu'a tumbukya mulyi'mbwa. ⁴⁰ Mwanamasi' ampi'tali mwalimu wake, lakini mwanamasi' ywayitagile ngaywaba kati mwalimu wake. ⁴¹ Mboni ukibona kielenje muliyo lya nnyino na lubago lwa muliyo lyako ulubonali? ⁴² Au ukombwa buli kummakia nnyino, 'Nnyangu', nileka nikubu'ye kielenje sakibile muliyo lyako', na wamwene lubile

lubago muliyo lyako? Wammu'su'bu'su',
ulubu'ye wi'ti' lubago lwa muliyo lyako,
ngaummu'ye nyino.

Mundu atanganikwa kwa makowe gake

(Mat 7:16-20, 12:33-35)

⁴³ “Nkongo unannoga upambikali itunda inannyata wala nkongo unannyata upambikali itunda inannoga. ⁴⁴ Bandu bautanga nkongo bu'kana na itunda yake, itanganikwe panga, bandu batu'mbwali tini wala njabibu mumimimwa. ⁴⁵ Mundu nnogau apiya manogau gagabile mumwoyo wake, na mundu nnau apiya malau gagabile mumwoyo wake. Kwa nyo, nkano wa mundu ulongela gagabile mumwoyo wake.

Asengi ba ngolo ibi'li'

(Mat 7:24-27)

⁴⁶ “Kwa mwanjaa buli munikema ‘Bwana, Bwana,’ ku'no kamukana panga ganimmakianga? ⁴⁷ Nilu'a kumpeyanga lukongo lu'no lwa mundu ywaisa kasangu' kugayu'wa makowe gangu' na kugapanga. ⁴⁸ Aywo alandana na mundu ywasenga nyumba kwo i'mbi'ya mpaka mumpi'mbi' ngaupita nkukulo wa libi'ndi' pawiku'mbwi nyumba yo lakini isengwanikeli kwa mwanjaa yaasengilwe ngangamau. ⁴⁹ Lakini ywoywoti ywagayu'wa makowe gangu' kakotoka kugapanga, aywo alandana na mundu ywasengite nyumba pangali i'mbi'ya. Pawisi nkukulo ayo nyumba ngaiyiluka no sengwanika.”

7

*Yesu antepwa ntumisi wa mpi'ndo wa yesi lya
Roma
(Mat 8:5-13)*

¹ Payomwi longela gaabini kwabakia bandu, Yesu aayi'i ku Kapalanaumu. ² Akwo kwaai na mpi'ndo yumo ywa yesi ywembe mpangakasi wake ywampendile, endeminya na kiwo sendekumwegelelya. ³ Yu'lu' mpi'ndo wa yesi paayu'wine makowe ga Yesu, ngatuma agoi nsi'si' ba Kiyahudi, bakannu'be Yesu li'nga san-
tepwe mpangakasi wake. ⁴ Pabaikite kwa Yesu, baatikumpembelelya kababaya, "Ili'ngani mundu yu' umpangi likowe li'. ⁵ Kwa kitumbu ywembe aatikuupenda muno nni'ma witu na ngaywatusengile yi'lu' nyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu'." ⁶ Bai, kabayenda, baalongwaniye na Yesu. Pabaabile kabaegelya panyumba ya yu'lu' mpi'ndo ywa yesi, yu'lu' mpi'ndo ngatuma mambwigalye, bakammakie Yesu, "Bwana, kanewisuluye muno, kwa mwan-
jaa nenga ili'nganili wenga yingya munyumba yangu'. ⁷ Kwa nyo, nga kitumbu sanikotwike isa kwaubile, naibweni nili'nganili. Ila ulongele bai likowe, na mpangakasi wangu' alu'a lama. ⁸ Nanenga nibi pai' ya utawala nyonyonyo, na nibile na banayesi pai' yangu'. Nimmakia yumo, 'Yenda,' ywembe endayenda, nimmakia ywi'ngi 'Isa!' nembe endaisa, na mpangakasi wangu' 'Panga kikowe si'!' nembe endapanga."

⁹ Yesu payu'wine go, aatisangala, aakigalam-
buki si'lu' kipi'nga sa bandu sakimmi'ngi'yage,

ngabaya, “Nammonali mundu mwene imani ngu'lu' kati yi' ata ku'lu' Isilaili!” ¹⁰ Balu' bandu babaatumilwe kwa Yesu pabaabukiye kasake yu'lu' mpi'ndo, bankoli yu'lu' mpangakasi ayu'yu'kilwe.

Yesu annyuya mwana wa mau' ywawi'like na nsengowe

¹¹ Bu'kapo, Yesu ngayenda kukilambo sa Naini, aalongwaniye na banamasi' bake, na lipi'nga lya bandu babammi'ngi'yage. ¹² Bai, paegeli pa niango wo yingya pakilambo so, baapitike bandu babapu'twi ntwi wa nnalu'me yumo ywabelekwi kisake kwa nnwawa ywawi'like na nsengowe. Bandu baingi ba kilambo so, baabile pamope na mau' ywo. ¹³ Bwana Yesu paamweni mau' ywo, aammi'kikiya, ngam-makia, “Kaneuli'le.” ¹⁴ Bu'kapo, ngayenda ku-gakunywa galu' masela na balu' babaapu'twile baatiyi'ma, ngabaya, “Wamunsembe, Nikua-mulisa uyumuke!” ¹⁵ Yu'lu' nnalu'me ywawile ngatama utama, no tumbwa longela. Yesu ngankamukiya kwa mau' bake. ¹⁶ Bandu boti, baatiyogopa na kunnumba Nnu'ngu' kababaya, “Nnondoli nku'lu' ywa Nnu'ngu' apitile mulukolo lwitu. Nnu'ngu' aisi kwakombwa bandu bake.” ¹⁷ Makowe gake go, gaatiyu'wanika kwoti akwo Yudea na ilambo ya papipi.

*Banamasi' ba Yoani babaatumilwe yenda kwa Yesu
(Mat 11:2-19)*

18 Banamasi' ba Yoani baayi'i kummakia Yoani makowe ago goti. Nembe Yoani payomwi kwakema banamasi' bake abi'li' bu'ka kwa boti, 19 aatumike kwa Bwana, bakanaluye, “Wenga nga yu'lu' ywaisa, au tunni'nde ywi'ngi'?” 20 Balu' banamasi' pabaakite kwa Yesu, baatikummakia, “Yoani Ywabatisage atutumike kasako tukulaluye, ‘Wenga wa yu'lu' ywaisa, au tunni'nde ywi'ngi?’ ”

21 Palu' pabannaluyage Yesu aai mulyengo lya kwatepwa bandu baingi balu' babalumyage kwa matamwe, na babaayingililwe na moka na kwapanga atu'lu'ka minyo baingi balole. 22 Bai Yesu ngayangwa, “Muyende mukammakie Yoani galu' gamugabweni kwa minyo ginu na kugayu'wa. Atu'lu'ka minyo bendalola, itewe bendayenda, bene matana bendapeleteyelwa, kingemakutu bendayu'wa, mitwi yendayu'ka, na aki'ba baalilwa Abali Inannoga. 23 Nantali mundu yu'lu' ywakotwike ba na kyukala na nenga.”

24 Apo pababu'i balu' baatumike Yoani, Yesu aatumbwi kulibakia lipi'nga lya bandu abali ya Yoani, “Mwayi'i linga namani ku'lu' kulupu'ngu'ti? Buli, mupalage kugabona mambu'ngi'li'i kagapu'ngi'la na nsunga? 25 Mana nnyoli, mwayi'i linga namani? Mwayi'i kunnola mundu ywaweti magu'bo gene bei? Babawala magu'bo gene bei no tama kwa maisa ga kitayili batama mu mayumba ga akulungwa! 26 Bai, munibakie, mwayi'i linga namani, mwayi'i kunnola nnondoli ywa Nnu'ngu'? Elo, kai' kumpi'ta nnondoli ywa Nnu'ngu'. 27 Ayu' Yoani

ngaywabayilwa mu Maandiko Mapeleteu,
 'Lola, nenga nintuma mpangakasi wangu' aku-
 longoli,
 aywo alu'a kupetulya ndi'la yako.' "

²⁸ Yesu aayomwi kwo baya, "Nimmakia, kati ya bandu boti babatami panni'ma, ntu'pu' ywabile nku'lu' muno kumpi'ta Yoani Ywabatisage. Ata nyo, yu'lu' ywabile nsene muno mu Ukulungwa wa Nnu'ngu' nga nku'lu' kulikoni ywembe."

²⁹ Bandu boti pamope na alonga koli pabagayu'wine go, baaulumbite unnogau wa Nnu'ngu'. Abo nga balu' babaupoki ubatiso wa Yoani. ³⁰ Lakini Mafalisayo na balimu ba Salya baakani panga mwapendi Nnu'ngu', kwa kuukana ubatiso wa Yoani wawaisi kwabe bembe.

³¹ Yesu ngaalaluya, "Bandu ba mmelekwo wu', nalandaniye na ki'li' gani? Bandu ba uyi'me gani? ³² Landana kwabe kati bana babatamaga palisoko, kababakiana kipi'nga simo na si'ngi', 'Tumwonekiye ngoma, namwenga mwinikeli!

Tunnyi'mbi myambo ya ili'lo lakini muli'ili!'

³³ "Kwa mwanjaa Yoani aatiisa, nembe endage punga na anywageli wi'mbi', namwenga mwabaite, 'Ayingililwe na moka!' ³⁴ Nembe Mwana wa Mundu aisi kaalya no nywa, na mwenga mubaya, 'Munninge ayu' mundu mila no lobya, mbwiga wa alonga koli na bene sambil' ³⁵ Ata nyo, ikima ya Nnu'ngu' ikong'ondile panga inannoga kwa balu' boti babaiyi'ki'tya."

Yesu kasake Simoni Mfalisayo

³⁶ Mfalisayo yumo ankemite Yesu akalye kilyo kasake. Ngayingi nnyumba ya ywo Mfalisayo, aatitama no lya. ³⁷ Bai, pakilambo si'lu' kwai na nnwawa yumo mwene sambi. Paayu'wine panga, Yesu abile nnyumba ya ywo Mfalisayo, aapu'twi supa ya liwe yene mauta gana nnungya. ³⁸ Atiisa ngayi'ma papipi na magu'lu' ga Yesu, ku'no kali'la, na moli gake gaatu'mbu'ki mu-magu'lu' ga Yesu. Aywo nnwawa aagaponwi magu'lu' ga Yesu kwa nywili yake ndaso. Payomwi kumponwa, aaganoni galu' magu'lu', na kugapakaya mauta ganannungya. ³⁹ Yu'lu' Mfalisayo ywankokite Yesu paagabweni go, awasike pamwoyo wake, "Kenda mundu yu' akapanga nnonndoli wa Nnu'ngu', alu'e tanga panga, ayu' nnwawa ywankunywa mwene sambi." ⁴⁰ Yesu ngammakia ywo Mfalisayo, "Simoni, nibile na kikowe sa kukubakia." Nembe Simoni ngammakia, "Nendakupi'kania Mwalimu, baya." Yesu ngaabaya, ⁴¹ "Bandu abi'li' bankopite mundu mbanje, yumo aakopite linali* mya tano, na ywi'ngi' amusini. ⁴² Wabasindwi li'pa maleni gabe, aywo mundu aatikwasamya boti abi'li'. Tumbwe, ywaku' kati ya bo bandu abi'li' ywalu'a kumpenda muno yu'lu' bwana?" ⁴³ Simoni aatiyangwa, "Apo, niibona ywasamilwe leni liku'lu', ngaywaalu'a kumpenda muno yu'lu' bwana." Yesu ngammakia, "Kakape."

⁴⁴ Kai' nganng'alambukya yu'lu' nnwawa na kummakia Simoni, "Wendakummona ayu'

* **7:41** Linali yimo yabile kati mbanje ya kunni'pa kibalua yumo kwa lisu'ba limo

nnwawa? Nenga paniyingi pano panyumba yako, unipeili masi' go uluwa mumagu'lu' gangu', lakini nnwawa yu' anigu'lwi' magu'lu' gangu' kwa moli gake na kuniponwa kwa nywili yake.

⁴⁵ Wenga unipangiteli abali kwa kuninonia, lakini ayu' nnwawa, bu'ka paniyingi pano, ywembe aganoniage magu'lu' gangu'. ⁴⁶ Wenga unilayiteli unoga mwoyo wako kwa kunipakaya mauta muntwe, lakini ayu' nnwawa apangite nyo kwa kunipakaya mauta mumagu'lu' gangu'.

⁴⁷ Kwa nyo nendakubakia, asamilwe masambi gake maingi kwa mwanjaa alayite unogau wake nku'lu'. Ywasamilwe kisene apenda pasene,”

⁴⁸ Bai, Yesu ngammakia yu'lu' nnwawa, “Usamilwe masambi gako.”

⁴⁹ Apo nga balu' bababi pamope nakwe pamesa, ngabalaluyana, “Ayu' mundu gani, ywakombwa samya sambi?” ⁵⁰ Nembe Yesu ngammakia yu'lu' nnwawa, “Imani yako ikukosopolile, uyende kwa amani.”

8

Alwawa babalongwanage na Yesu

¹ Bu'kapo, Yesu api'ti mumisengo miku'lu'miku'lu' na misenemisene, kaala Abali Inannoga ya Ukulungwa wa Nnu'ngu'. Balu' banamasi' ku'mi na abi'li' bai pamope nakwe. ² Kai', kwaai na alwawa balu' baabi'ngite Yesu moka na kwa tepwa matamwe.

Nabembe baalekangineli nakwe, maina gabe Malia (ywakemelwage Makatalena), ywembe aabi'ngilwe moka mitumbi saba, ³ Yoana

nnyumbo wa Kusa ywaabi mpangakasi nku'lu' ywa Helode, Susana na bi'ngi' baingi. Abo alwawa, batumyage mali yabe bene kwatumikiya bembe.

Lukongo lwa mpandi
(*Mat 13:1-9, Mal 4:1-9*)

⁴ Lisu'ba limo lipi'nga lya bandu lyateme-sekana, na bandu bamwisilyage Yesu bu'ka kila kilambo. Nembe aabakie lukongo lu'no. ⁵ “Mpandi aayi'i misa mbeyu yake, paamis-age mbeyu yo, yi'ngi' yaatu'mbu'ki mundi'la, yali'batilwe na api'ta ndi'la no sonyolwa na iyuni. ⁶ Yi'ngi' yatu'mbu'ki pa maliwe, na paibalike, yaatiyu'ma kwo oba masi'. ⁷ Yi'ngi' yaatu'mbu'ki pakatikati ya kiwi'mbi', yi'lu' ya pakiwi'mbi' paibalike, yaatolilwe kikolo. ⁸ Yi'ngi' yatu'mbu'ki muukando unannoga, yabalike, no pambika mbeyu mya kwa kila lupeyu lumo.” Payomwi longela go, ngau'bu'ya lilobe, kabaya, “Mwene makutu go yu'wa, na ayu'we!”

Kitumbu so yi'gana kwa ngongo
(*Mat 13:10-17, Mal 4:10-12*)

⁹ Banamasi' bake Yesu ngabannaluya, “Lukongo lu' lulombolya namani?” ¹⁰ Nembe ngayangwa, “Mwenga muyaliwite tanga iyo ya Ukulungwa wa Nnu'ngu', lakini abo bi'ngi' lili, ila abo babakiyilwa kwa ngongo li'nga batange panga, galu' gagaandikilwe mulilagano lya kwai'mbu' gendatimya, ‘Mana kabalola, kanebakibone sabakilolase, na mana kabayu'wa, kanebatange sabakiyu'wase.’”

*Yesu aanwa lukongo lwa mpandi
(Mat 13:18-23, Mal 4:13-20)*

¹¹ “Bai, kikomekeyo sa lukongo lu'no nga si'no, mbeyu yaibayilwa pano nga liyi'gi'yo lya Nnu'ngu'. ¹² Yi'lu' yaitu'mbu'ki mundi'la, ilaya bandu balu' babapi'kania liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' kai' yu'lu' ndumu endaisa na kulibu'ya mumyoyo yabe baakane u'bi'lya no kosopolelwa. ¹³ Yi'lu' yaitu'mbu'ki pamaliwe mana ibalike ntu'pu' poyingya ngi'ga, apo ilandana na bandu balu' babaliu'bi'lya liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' kwo napusika na pabapayilwa pasene, bakoloka mwoyo. ¹⁴ Yi'lu' yaitu'mbu'ki pakiwi'mbi', ilandana na bandu balu' babapi'kania li'lu' liyi'gi'yo lya Nnu'ngu', lakini mana babu'i basuluyilwa na kyukala, utayili na matamanio ga yi'ga, abo bapambikali itunda no komala. ¹⁵ Na yi'lu' yaitu'mbu'ki mu ukando wa mbolya, nga bandu balu' babaliyu'wa li'lu' liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' bendaligania, na kulibi'ka mu mwoyo unannoga na kuliisimu. Abo, komea mpaka bapiye itunda.

*Lumuli lwaluwi'ki'lilwe
(Mal 4:21-25)*

¹⁶ “Bandu bakoyali lumuli na kuluwi'ki'lya mulilebe, au mmu'ngu'. Lakini balubi'ka patu'ndu'bau li'nga bandu balole bweya. ¹⁷ Sosoti sakiyilwe saiyanikwali, na makowe ga iyo yoyoti yaiyanikwali na yabonekana paminyo ga bandu. ¹⁸ Kwa nyo, mwili'ndi'le kwa go gamugayu'wa kwa mwanjaa, ywabile na kili'be, alu'a yongeyelwa lakini, ywangali kili'be, ata si'lu' kisene sabile naso satolelwa.”

*Mau' na alongobe Yesu
(Mat 12:46-50, Mal 3:31-35)*

¹⁹ Mau' na akina nnunabe, baamwisili Yesu, lakini bakombwili kumwegelya kwa mwanjaa kipi'nga sa bandu. ²⁰ Yesu aapeyilwe abali, “Mau' bako na akina nnunabo bai panja, bapala kukubona.” ²¹ Lakini Yesu aabakie bandu boti, “Mau' na akina nnunangu', balu' babapi'kania lilobe lya Nnu'ngu' na kulikamwa.”

*Yesu agaamulisa mawi'mbi' ga baali gatame liki
(Mat 8:23-27, Mal 4:35-41)*

²² Lisu'ba limo Yesu na banamasi' bake bau'bwike mu ngalaba na ngaabakia, “Tuloke litanda tuyende mpaka kwiyi'.” Bai, ngaba-tumbwa mwanja. ²³ Pabaabile mu ngalaba, Yesu lwampatike lugono, ngagonja. Nsunga nkali' na masi' gaatiyu'gayu'ga no yingya nkati ya ngalaba, apo baakibweni kiwo kakiegelya. ²⁴ Balu' banamasi' bannyendeli Yesu na kunnyumuya kababaya, “Mpi'ndo, mpi'ndo! Twenda waa!” Yesu ngayumuka na kwikalipya nsunga nkali' no yu'gayu'ga kwa masi' nayembe ngaiyi'ma no tama liki. ²⁵ Bu'kapo ngaabakia, “U'bi'lya kwinu kubi kwaku?” Lakini bembe baatisangala no yogopa ku'no kababakiana, “Ayu' nga mundu gani, ywakalipya nsunga no yu'gayu'ga kwa masi' nayembe yendakunnyu'wa?”

*Yesu antepwa mundu ywayingililwe na moka
(Mat 8:28-34, Mal 5:1-20)*

²⁶ Baayendeli na mwanja mpaka kumbwani ya nni'ma wa Wagelasi, waulolangana na Galilaya

kwiyi' ya litanda. ²⁷ Paulukage kumbwani, mundu yumo ywalobi moka amwisili bu'ka kukilambo. Bu'ka myaka yambone mundu ywo atamage wasu bai na atamage kuulema. ²⁸ Pamweni Yesu, aitu'yike pai' nnu'ngi' yake, no kemelya kwa lilobe liku'lu' kabaya, "Wenga wa Yesu wa Mwana wa Nnu'ngu' Nku'lu', ubile na kitumbu gani na nenga? Nendakulu'ba, sondesonde kaneunilumiye!" ²⁹ Alongei nyo kwa mwanjaa, Yesu agakalipi go moka gabu'ke kwa mundu ywo. Ago moka gakoyage kunyingilya mundu ywo, pamope no panga bandu bammi'i nnyumba na kuntaba kwa nyololo na pingwi mumagu'lu' na mumoko. Kila pabantaba ipungo yo, endekwiti'kwana no bi'ngangi'lwa na moka mpaka kulupu'ngu'ti'. ³⁰ Bai, Yesu ngannaluya, "Lina lyako wa nyai?" Ywembe ngayangwa, "Lina lyangu' 'Twabanambone,'" kwa mwanjaa ganiyingi moka maingi. ³¹ Ago moka ngagannu'ba panga kaneagamulise yenda kulyi'mbwa liku'lu'.

³² Pandu po kwabile na kipi'nga kiku'lu' sa magu'be kagali'lya pakitu'mbi'. Bai, balu' moka ngabannu'ba kai', aayi'ki'tiye bakaayingi balu' magu'be. Nembe Yesu ngaayi'ki'ti'ya. ³³ Kwa nyo, galu' moka gaatikummu'ka yu'lu' mundu na kwayingya balu' magu'be, nabembe baimbilita pa linyenji no tumbukya mulitanda, masi' nga-gaabulaga.

³⁴ Balu' asungi pabagabweni goti gagaapitile, baatitila no yenda kwayaulya bandu makowe go, mukilambo na mumigunda. ³⁵ Bandu ngabaisa lola gagapitike. Pabaikite paabile

Yesu, baamweni yu'lu' mundu ywagammu'i moka atami papipi na Yesu, aweti ngu'bo na malango gake gabuyangine, ngabayogopa. ³⁶ Balu' bandu babalibweni likowe Iyo, kalipangika paminyo gabe, baayi'i kwabakia ayabe gabagabweni kwa yu'lu' mundu mwaatepulilwe. ³⁷ Bandu boti ba nni'ma wa Gelasi, baatiyogopa kwa nyo, bannu'bike Yesu abu'ke. Yesu ngau'bu'ka mungalaba no bu'ka. ³⁸ Yu'lu' mundu ywabu'yilwe moka, aannu'bite balongwane lakini Yesu aatikunkania ngammakia, ³⁹ "Ubuyangani kasako, ukabaye makowe goti gaakupangi Nnu'ngu'." Bai, yu'lu' mundu ngayenda kasake kapi'ta ku'no kaala kila pandu mukilambo si'lu' makowe goti gapangilwe na Yesu.

*Biti Yailo na nnwawa yumo bendatepulwa
(Mat 9:18-26, Mal 5:21-43)*

⁴⁰ Yesu pabuyangani kwiyi' ya litanda, kipi'nga sa bandu satikunkemya kwa mwanjaa boti bendekunni'nda. ⁴¹ Apo ngaisa mundu yumo ywakemelwage Yailo, mpi'ndo wa nyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu'. Aitaikuli pamagu'lu' ga Yesu na kunnu'ba ayende kasake. ⁴² Kwa mwanjaa mwi'nja wake ywabelekwi kisake, ywa myaka ku'mi na ibi'li' endekomya.

Yesu paayendage, bandu bendekuntwi'li'lya na kunkunywa ku'no na ku'no. ⁴³ Bai, kwai na nnwawa yumo pakatikati ya si'lu' kipi'nga sa bandu, ywembe abi na utamwe wa nkongomokwa kwa myaka ku'mi nebi'li'. Pamope no

panga aayomwi ili'be yake yoti kwapelekya mapundi, ntu'pu' ywaakombwi kuntepwa. ⁴⁴ Aywo nnwawa aammi'ngi'yite Yesu nsu'gu', ngapakunywa mpindo wa nganju yake. Pakunywile, popopo utamwe wake waatikummu'ka. ⁴⁵ Yesu ngalaluya, “Aywo nyai ywanikunywile?” Boti ngababaya panga, ntu'pu' mundu ywakukunywile. Nembe Petili ngababaya, “Mpi'ndo, kipi'nga sa bandu kitekuti'li'ta no kukutwi'li'lya.” ⁴⁶ Lakini Yesu ngababaya, “Kubi na mundu ywanikunywile, mwanjaa nigabweni makakala kaganibu'ka.” ⁴⁷ Yu'lu' nnwawa waibweni panga akombwali iya, ngapapitya nnu'ngi' ya Yesu ku'no kalendema kwo yogopa, ngaitu'ya pai, Yesu kannola. Apo, ngalongela nnu'ngi' ya bandu boti kitumbu sa kunkunywa Yesu na kitumbu sapatike tepulwa. ⁴⁸ Yesu ammakie panga, “Biti, kwo u'bi'lya kwako uponi, uyende kwa amani.”

⁴⁹ Paabile balo kalongela, Yailo aaletilwe abali bu'ka kaya, “Mwi'nja wako awile, sakunsulukia muno Mwalimu saku'.” ⁵⁰ Yesu pagayu'wine go, ngammakia Yailo, “Kaneuyogope, we wu'bi'li bai alu'a tepulwa.”

⁵¹ Yesu paikite kasake Yailo, annyi'ki'tiyeli mundu yingya nnyumba pamope nakwe, ila aayingi na Petili, Yoani, Yakobi na abelei ba aywo mwi'nja. ⁵² Bandu boti baabile kabali'la no lombola mwakipitike kiwo sake. Yesu ngaabakia, “kanemuli'le, mwana atigonja bai, anawaali!” ⁵³ Bandu ngabamweka kwa kunsalawa panga atangiteli kiwo, mwanjaa bembe baatangite awile. ⁵⁴ Lakini Yesu ankamwi

luboko na kummakia, “We mwana, yumuka!”
⁵⁵ Bwu'mi wake ngaubuyangana, no yumuka. Yesu ngaabakia, bampei kilyo. ⁵⁶ Abelei bake batisangala kummona mwu'mi, lakini Yesu ngaking'indya panga, kanebammakie mundu ywoy-woti aga gagapangilwe.

9

Yesu atuma balu' ku'mi na abi'li'
(Mat 10:5-15, Mal 6:7-13)

¹ Yesu aakemite balu' ku'mi na abi'li' na kwapeya uweso wo bi'nga moka na kwatepwa atamwe. ² Kai', ngatuma bakaale Ukulungwa wa Nnu'ngu' na kwatepwa atamwe. ³ Aalagi, “Pamuyabwa mwanja kanemupu'twe kikowe sosoti, kanemupu'twe lukongoso wala nsaku, wala masulupu, wala mbanje wala kanemwapu'twe ata likoti lyo bi'kiya. ⁴ Pansengo wowoti wabankemya no yingya, mwatame po mpaka pamwabu'ka pa kilambo so. ⁵ Bandu mana bakani kunkemya, mubu'ke pakilambo so no paapata ata litikwili lyalinamati mumagu'lu' ginu. Awo wapanga kati mwanju wa lukilo lwabe.” ⁶ Bai, baatumbwi mwanja bapi'ti muilambo kabaala Abali Inannoga na kwatepwa atamwe kila pandu.

Kyukala sa Helode
(Mat 14:1-12, Mal 6:14-29)

⁷ Kwa nyo ntawala Helode aapatike abali ya makowe goti gagaapangike aatangiteli mwanjaa babayage, “Yoani Ywabatisage ayu'kite bu'ka kuuwi'li!” ⁸ Bi'ngi' babayage panga Elia apitike,

bi'ngi' babayage kwaali' nnonboli ywa Nnu'ngu' yumo ywa kwai'mbu' ateyu'ka. ⁹ Lakini Helode ngagania, “Yoani natikumwi'sa, tumbwe aywo nyai ywaniyu'wa makowe gake?” Apalage kumona mundu ywo.

*Yesu apeya kilyo balu' bandu elupu tano
(Mat 14:13-21, Mal 6:30-44, Yoa 6:1-14)*

¹⁰ Bai, balu' atumulwe bake pababuyangine, bammakie Yesu makowe goti gabaapangite. Yesu ngabu'ka nabo, kuu'lu' mpaka kukilambo sa Betisaila. ¹¹ Lakini ipi'nga ya bandu paikwipwi kwayi'i, baatikummi'ngi'ya. Yesu ngaakemya no longela nabo makowe ga Ukulungwa wa Nnu'ngu', aatepwi balu' babapalage tepulwa.

¹² Lisu'ba palyatumbwi pilya, bannyendeli balu' ku'mi na abi'li' bammakie, “Walage bandu bayende kumisengo na kumigunda ya papipi, bakapate kilyo na muugonjo, kwa mwanjaa pano patubile, palupu'ngu'ti'.” ¹³ Lakini Yesu ngaabakia, “Mwapei mwenga kilyo.” Banyangwi, “Twenga ntu'pu' kili'be sosoti, twigali na makati matano na omba abi'li'. Kwaali', tuyende twabene, tukaapi'mi kilyo bandu boti!”

¹⁴ Palu', kwai na annalu'me kati maelupu matano. Bai, Yesu ngaabakia banamasi' bake, “Mwabakie bandu batame muipi'nga ya mitumbi amusini amusini.” ¹⁵ Banamasi' baapan-gite kati mwababakiyilwe, baatamike mwitamo boti. ¹⁶ Bu'kapo, Yesu agatweti galu' makati matano na balu' omba abi'li', aalingite kunani na kwilu'bya balaka, kwimetwana na apei banamasi' bake li'nga baapei bandu. ¹⁷ Bandu

boti baatilya no yukuta, na yaiigile baakongoli muitu'ndu', yatwi'li ku'mi na ibi'li'.

*Petili annyi'ki'tya Yesu panga nga Kilisitu
(Mat 16:13-19, Mal 8:27-29)*

¹⁸ Lisu'ba limo Yesu aabile kisake kaalu'ba, na banamasi' bake babile papipi nakwe. Bai, ngaalaluya, “Bandu banibaya nenga na nyai?”

¹⁹ Nabembe ngabannyangwa, “Bi'ngi' babaya panga wenga wa Yoani Ywabatisage, bi'ngi' Elia, bi'ngi' yumo kati ya alondoli ba Nnu'ngu' ba kwai'mbu' balu' babayu'kite.” ²⁰ Apo ngalaluya, “Na mwenga buli, munibaya nenga na nyai?” Petili ngayangwa, “Wenga nga wa Kilisitu ywa Nnu'ngu' Nkulungwa ywabayilwe.”

*Yesu alongelya abali ya kiwo sake
(Mat 16:20-28, Mal 8:30-9:1)*

²¹ Kai', Yesu ngaaking'indya na kwakanikiya panga kanebammakie mundu ywoywoti likowe lyo, ²² ngayendelya baya, “Mwana wa Mundu apalikwa apate ngu'su'mbu' yansima no kanilwa na api'ndo, api'ndo ba dini, na balimu ba Salya no bulagilwa. Lakini lisu'ba lyenetatu bu'ka kiwo sake, alu'a yu'ka.” ²³ Payomwi po, ngaabakia bandu boti, “Mundu ywoywoti mana kapala panga mwanamasi' ywangu', aikane mwene, aupu'twe nsalaba wake kila lisu'ba, na anibi'ngi'ye. ²⁴ Kwa mwanjaa, mundu ywapa-pala kuukombwa bwu'mi wake mwene alu'a kuobeya, lakini ywauobeya kwa kitumbu sangu', alu'a kuukombwa. ²⁵ Kwani kiyongeya namani, mundu ba nawo utayili woti wa dunia kwa kwiobeya mwene? Niibona ntu'pu' so pata.

²⁶ Mundu mana kanibi'kya oni nenga na gano ganiyi'gana, Mwana wa Mundu alu'a kummi'kya oni mundu ywo nsimu walu'a isa laya utukupu wake na wa Tati' bake na wa malaika apeleteu.

²⁷ Nimmakianga kakape panga, kubi na bi'ngi' papanopano baapanga banawaali wangali kubona Ukulungwa wa Nnu'ngu'."

Yesu agalambuka kuminyo

(Mat 17:1-8, Mal 9:2-8)

²⁸ Paliikite lisu'ba lya nane bu'ka palongei go, Yesu aayi'i na Petili, Yoani na Yakobi mpaka kukitu'mbi', akwo aayi'i lu'ba Nnu'ngu'. ²⁹ Paalu', kuminyo yake kwatigalambuka, na magu'bo gake gabile mau no ng'alang'atya muno. ³⁰ Na bandu abi'li' baabonekine kabalongela nakwe, na bo bai Musa na Elia. ³¹ Bandu bo pabaapitike babile na utukupu, balongei nakwe bu'kana na kiwo sake, sembe kilu'e yomolya gabini Nnu'ngu' akwo ku Yelusalemu. ³² Petili na aine baatopilwe na lugono, ata nyo pabayumwike baubweni utukupu wake, na balu' abi'li' babaayi'mi pamope nakwe. ³³ Bai, bandu bo abi'li' pabaabile kababu'ka, Petili aammakie Yesu, "Mpi'ndo, yanogeleli twenga tukatama pano! Bai, tusenge isewe itatu, simo sako, simo sa Musa na si'ngi' sa Elia." Kwo baya nyo kakape, aakitangiteli salongelage.

³⁴ Petili palongelage go, aapangite minyo ku'pi'li'. Lyunde ngalielya na kwawi'ki'lya, na lyunde lyo palyaisilile, balu' banamasi', baatiyogopa muno. ³⁵ Lilobe lyayu'wanike bu'ka kulyunde, "Ayu' nga Mwanawangu' ywaninsawile, mumpi'kani ywembe." ³⁶ Bu'ka paliyu'wanike

lilobe lyo, Yesu aabonekine ai kisake. Bana-masi' baatami liki, bammakieli mundu ywoywoti makowe go.

*Yesu antepwa mwana mwene moka
(Mat 17:14-18, Mal 9:14-27)*

³⁷ Pamalau' yake pabaelyage bu'ka kukitu'mbi', kipi'nga kiku'lu' sa bandu sakwembine na Yesu. ³⁸ Apo, mundu yumo mukipi'nga si'lu', ngakatuya lilobe aabaite, “Mwalimu, nendakulu'ba sonde li'li'li' unninguli mwanawangu'. Mwanawangu' we yu'yuu' bai!
³⁹ Moka endagakunyingilya na kumpanga apange ndu'ti, annyi'ya kyundaunda na kumpiya matutume munkano. Mana annyingilile, endakuntesa muno na annekali kiyu'ngu'ya.
⁴⁰ Naalu'bite banamasi' bako bakammi'nge, lakini baakombwili.” ⁴¹ Yesu ngabaya, “Mwenga mwa lubelekwo lwangayu'wa mwamukana kumwu'bi'lya Nnu'ngu'! Nilu'a tama na mwenga na kunkomeya, mpaka pakubawi?” Payomwi kwalaluya lyo, ngammakia aywo mundu, “Unnete mwana wako pano.” ⁴² Mwana ywo payendage kwa Yesu, yu'lu' moka ngantu'ya pai' na kunnyi'ya kyundaunda. Lakini Yesu ammi'ngite yu'lu' moka kwa yu'lu' mwana na kuntepwa, kwapeya tati' bake. ⁴³ Bandu boti basangalike uweso nku'lu' wa Nnu'ngu'.

*Yesu alongela kai' abali ya kiwo sake
(Mat 17:22-23, Mal 9:30-32)*

Balu' bandu pabasangalage goti gaagapangite Yesu, aabakie banamasi' bake, ⁴⁴ “Muyu'we masikilo mugayu'we makowe gano. Mwana

wa Mundu ayenda songelwa, no yingya mum-aboko ga bandu.” ⁴⁵ Lakini bembe baatangiteli kikomekeyo sa nnongelo wo. Likowe li' lyatiiy-ilwa li'nga baakane tanga, na bembe baayogwipe kunnaluya panga, alombolya buli bu'kana na nnongelo wo.

Nyai ywabile nku'lu'?

(Mat 18:1-5, Mal 9:33-37)

⁴⁶ Kwai na ntau kati ya balu' banamasi', kwa abali yo laluyana panga nyai pakati yabe ywabile nku'lu' kulikoni boti. ⁴⁷ Yesu pagatangite gabaganiage mumyoyo yabe, ngantola mwana nsimana na kummi'ka papipi na mwene. ⁴⁸ Ngaabakia, “Mundu ywoywoti ywampokya mwana nsene yu' kwa lina lyangu' anipokya nenga, na ywoywoti ywanipokya nenga ampokya ywanitumike. Kwa mwanjaa, yu'lu' ywabile nsene kuliko boti pakati yinu, ywembe nga nku'lu' kulikoni boti.”

Ywagau'bi'lya gamugapanga mubile nakwe pamope

(Mal 9:38-40)

⁴⁹ Yoani ngalongela, “Mpi'ndo, tumweni mundu yumo kabi'nga moka kwa lina lyako, natwenga twapayite kunkanikiya mwanjaa, ywembe aabileli mukipi'nga situ.” ⁵⁰ Lakini Yesu ngammakia, “Kanemunkanikiye, yu'lu' ywakotoka taukana na mwenga ai kummalyo yinu.”

Asamalia bakana kumpokya Yesu

⁵¹ Pauegeli nsimu wu'lu' wa Yesu pu'tu'lwa kunani, ywembe aabini ayende ku Yelusalemu.

⁵² Bai, ngatuma bandu bannongoli na bembe ngabayenda. Bayingi pakilambo simo sa Asamalia pala bakammi'ki makowe wisowiso. ⁵³ Lakini benekaya ba po bapaili kumpokya kwa mwanjaa, ywembe ayendage ku Yelusalemu. ⁵⁴ Bai, banamasi' bake Yoani na Yakobi pabagabweni go, ngababaya, "Bwana, upala twamulise mwoto uuluke bu'ka kunani waalangamise?" ⁵⁵ Lakini ywembe ngaagalambukya na kwakalipya. ⁵⁶ Baabu'i palu' no yenda kukilambo si'ngi'.

*Kwileka yoti kunki'ngama Yesu
(Mat 8:19-22)*

⁵⁷ Pabaabile mumwanja, mundu yumo aammakie Yesu, "Nalu'a kuki'ngama kwokwoti kw-awayenda." ⁵⁸ Yesu ngaabaya, "Ibweya babile na mapango gabe go tama, na iyuni iyumba yabe, lakini Mwana wa Mundu ywembe ntu'pu' poogonjo."

⁵⁹ Wayomwi po, aammakie mundu ywi'ngi', "Uniki'ngame." Lakini mundu ywo ngayangwa, "Bwana, uniyi'ki'ti'ye wi'ti' nikasike tati' bangu'." ⁶⁰ Yesu ngayangwa, "Waleke babawile basikane bene na bene, lakini wenga uyende ukaale makowe ga Ukulungwa wa Nnu'ngu'."

⁶¹ Na mundu ywi'ngi' aatikummakia, "Bwana, naalu'a kubi'ngi'ya lakini uniyi'ki'ti'ye wi'ti' nikaalage bandu ba kasangu'," ⁶² Yesu ngam-makia, "Ywoywoti ywakamwa lingumbo, na kaatumbwa li'ma ku'no kaalinga nsu'gu', aywo apwaikali kwa Ukulungwa wa Nnu'ngu'."

10

Yesu atuma banamasi' sabini na abi'li'

¹ Bu'kapo, Bwana aasawi bi'ngi' sabini na abi'li' ngaatuma abi'li' abi'li', li'nga balongoli kila pandu paabini mwene yenda. ² Aatikwabakia, “Mauno gatwi'la, lakini auni bali'nganali. Kwa nyo, munnu'be Bwana mwene nng'unda alete auni munng'unda wake. ³ Nambi'yambi' muyende, lakini mutange panga nintumanga kati bana ba ngondolo babayenda pakatikati ya mapu'mbe. ⁴ Kanemupu'twe likanda wala linyamanda wala ilatu, kai', mudi'la kanemumpange mundu abali. ⁵ Na kila nsengo wamulu'a yingya mwatumbwe kwapanga abali kamwabakia, ‘Amani ibe pansengo wu'no.’ ⁶ Na mana kubi na mwana wa amani, amani yinu ilu'a igala nakwe, na manaitei ntu'pu', ilu'a kumuyangania mwabene. ⁷ Bai, mutame pansengo wowowo, kamulya no nywa samwapeyelwa kwa mwanjaa, mpangakasi apeyelwa nkwise wake. Kanemuyangangane muutamo, li'no nsengo wu'no malau' wu'lu!’ ⁸ Mana mwikite pakilambo nsi'si', bandu manabankemile, mwalye yabampeya. ⁹ Mwatepwe atamwe bababile kwo, mwabakie bandu, ‘Ukulungwa wa Nnu'ngu' umwegelile mwenga.’ ¹⁰ Lakini mana mwikite pakilambo sosoti, mana bakani kunkemya, mwabu'ke na mana kampi'ta mumali'la gabe mubaye, ¹¹ ‘Ata lyu'ku'mbi' lya kilambo sinu lyalunamati mumagu'lu' gitu, twendapaapata kwo kana kwinu. Lakini mutange panga Uku-lungwa wa Nnu'ngu' wegelile.’ ¹² Nimmakianga

panga lisu'ba lyo, kilambo so salu'a baa mmaule kulikoni galu' ga bandu ba Sodoma.

Mwakibona mwamisengo mwamukana kumuyangania Nnu'ngu'

(Mat 11:20-24)

¹³ “Wakibona wenga wa Kolazini! Wakibona wenga wa Betisaida! Keende mangelongelo gagapangike kasinu, gakapangika ku'lu' Tilo na Sidoni, sai'no bawati mabunia bu'ka palipite no tama muligu, kababuyangania kwa Nnu'ngu' wabe. ¹⁴ Ata nyo lisu'ba lyo senulwa, mwenga mwasenuka paku'lu kulikoni Tilo na Sidoni. ¹⁵ Na wenga wa Kapalanaumu buli! Ulu'a kwikatuya mpaka kunani? Ulu'a tu'mbu'yi'lwa mpaka kumambi'.”

¹⁶ Aayendeli baya, “Ywampi'kania mwenga, anipi'kania nenga na yu'lu' ywakana kumpokya mwenga, akana kunipokya nenga. Na ywoywoti ywakana kunipokya, akana kumpokya yu'lu' ywanitumike.”

Balu' sabini na abi'li' bendabuya

¹⁷ Bu'kapo balu' sabini na abi'li', ngabaki'li'bu'ka ku'no kabanapusika, “Bwana, ata moka gendatuyu'wa kwa lina lyako.” ¹⁸ Yesu ngaabakia, “Namweni Ibilisi katu'mbu'ka bu'ka kunani kati njai. ¹⁹ Nimpeyangite amuli yo li'bata nng'ambo na ipi'li'li' na makakala goti ga yu'lu' ndumu, kai' ntu'pu' kikowe sakilu'a kunsulu. ²⁰ Lakini kanemunapusike mwanjaa moka gendakunyu'wa ila, munapusike kwa mwanjaa maina ginu gaandikilwe kunani.”

Pulaa ya Yesu
(Mat 11:25-27, 13:16-17)

²¹ Popopo', Yesu asangiliye kwa Loo Mpeleteu aabaite, “Nendakunsukulu Mwa Tati', Bwana wa kunani na kudunia, kwa mwanjaa makowe ga, mwaiyite bene ikima na malango, kwatambulya bana anangu'ta. Elo Tati', kwa mwanjaa mo ngamwamupai.”

²² Bu'kapo ngabaya, “Tati' bangu' banika-mukiye ili'be yoti. Ntu'pu' ywantangite Mwana ila Tati', Kai' ntu'pu' ywantangite Tati' ila Mwana, na ywoywoti yu'lu' Mwana apendi kuntambulya.”

²³ Bu'kapo ngaatendebukya banamasi' bake alongei nabo pakiyi'ki'ya, “Nantali babagabona gano gamugabona mwenga! ²⁴ Nimmakianga kakape, alondoli ba Nnu'ngu' na akulungwa, baapai kugabona galu' gamugabona mwenga na gamugayu'wa. Lakini bagabwenili na bagayu'wineli.”

Lukongo lwa Nsamalia mwene kiya

²⁵ Bu'kapo mundu yumo ywa Salya aatiyi'ma na kunnaluya, kaapala kumpi'ndi'ka, “Mwalimu, nipange buli li'nga niupate ukoto wangali yomoka?” ²⁶ Ywembe ngannyangwa, “Iandik-ilwe buli mu Salya? Wenga utanga buli?” ²⁷ Mwalimu wa Salya ngannyangwa, “Umpende Bwana Nnu'ngu' wako kwa mwoyo wako woti, kwa loo yako yoti, kwa makakala gako goti na kwa malango gako goti. Na umpende ywotama papipi nakwe, kati mwowipenda wamwene.”

28 Yesu ngammakia, “Mwoyangwile unogiye! Upange nyo na wenga walu'a lama.”

29 Lakini mwanjaa ywembe apalage kwibalangilya panga nnogau, annalwiye Yesu, “Na mundu ywa papipi yangu' nga ywaku?” 30 Yesu ngannyangwa, “Mundu yumo aelyage bu'ka ku Yelusalemu yenda ku Yeliko. Payendage, mundi'la, aayingililwe na makatauluma, bampokonywi ili'be yake yoti, kunneka wausu na kunku'mbwa, bannei aindwike. 31 Nembe mpi'ndo yumo wa dini kapi'ta pandi'la yi'yi'lu'yi'lu', apite mbwega ku'no kammona. 32 Nembe Mlawi yumo, paikite pandu po, apite mbwega mbwega ku'no kammona. 33 Lakini mundu yumo Nsamalia ywabile mumwanja wake, paikite pabile yu'lu' mundu aammi'ki kiya. 34 Atikunnyendelya na kunnyangatiya, kwa kunnyi'ya mauta na wi'mbi' wa njabibu na kuntabya itambala. Wayomwi go, ngamwu'bu'ya mu mbu'nda wake na kumpeleka ku nyumba ya ageni yenda kummu'bu'ya. 35 Pamalau' yake ngampeya mbanje linali ibi'li' yu'lu' mwene nsengo, no lagana nakwe panga, 'Ummu'bu'ye mundu yu', na sosoti sawalu'a tumya kai', nalu'a kuli'pa kibuyo.’ ” 36 Bu'kapo Yesu aatilaluya, “Kati ya bandu bo atatu, ywaku' ywabonekine panga mundu ywa papipi ywa yu'lu' ywayingililwe na balu' makatauluma?” 37 Yu'lu' mwalimu ywa Salya ngayangwa, “Yu'lu' ywammi'ki kiya nga mundu wa papipi.” Yesu ngammakia, “Uyende, ukapange nyinyonyo.”

Yesu kasake Malita na Malia

³⁸ Pabaabile mumwanja, baaikite kukilambo simo na nnwawa yumo ywakemelwa Malita, ankemi kasake. ³⁹ Malita aabile na nnunawe ywakemelwage Malia, ayu' aatami papipi na Yesu, kapi'kania gayi'ganage. ⁴⁰ Lakini Malita ywembe aiauyage na makowe gambone ga nng'eni. Bai, ngannyendelya Yesu ngam-makia, "Bwana, wenga wibona sawasawa nnunangu' anileka niauke kisangu'? Ummakie aniyangatiye." ⁴¹ Lakini Bwana annyangwi, "Malita, Malita, wendakwiauya na kwisuluya kwa makowe maingi. ⁴² Kikowe simo bai nga sangamaa. Malia asawi kikowe sangama muno, alu'a li'ndi'li'lwa na sembe apokonyolwali."

11

Yesu ayi'gana ndi'la yo salya

(Mat 6:9-13, 7:7-11)

¹ Lisu'ba limo, Yesu aabile pandu nsi'si' kaalu'ba Nnu'ngu'. Payomwi lu'ba Nnu'ngu' yumo bu'ka mukipi'nga sa banamasi' bake aatikummakia, "Bwana, tukulu'ba utuyi'gane lu'ba Nnu'ngu' kati Yoani Ywabatisage mwayi'ganiye banamasi' bake." ² Yesu aabakiye, "Pamulu'ba Nnu'ngu' mubaye nnyanya, 'Tati' bitu mwamubile kunani,

Lina linu likwi'yi'lwe, Ukulungwa winu wise.

³ Mutupei kilyo situ sa kila lisu'ba.

⁴ Mutusami masambi gitu, kati twenga mwatwasanya babatukosile, kai' kanemu-tuyi'ngiye mumakowe ga kutupaya.' "

⁵ Kai' ngaabakia, "Tubaye yumo mukipi'nga sinu aabile na mbwigalye, nembe annyendeli

kasake meku, nakummakia, ‘Mbwiga, sonde li'li'li' uniyaiki makati gatatu. ⁶ Mbwiga lyangu' aai mumwanja api'ti kasangu', nanenga ntu'pu' sa kumpeya.’ ⁷ Nembe paabile nnyumba ngannyangwa, ‘Ngani kunisuluya! Ne niyigile niango wangu'! Yi'no saa yo gonja nenga na bana bangu', nikupeyali ubu'ke bai!’ ⁸ Tubaye apala yumuka kumpeya kwa mwanjaa ywembe mbwigalye lili, ila kwa mwanjaa mundu ywo aayendeli kunnu'ba, alu'a kaatuka ampei sosoti sakipala. ⁹ Kwa nyo, nimmakianga mulu'be namwenga mwapeyelwa, mupale namwenga mwapata. Mupange u'li, namwenga mwayu'gu'li'lwa. ¹⁰ Kwa mwanjaa ywoywoti ywalu'ba ngaywapeyelwa, ywapala ngaywapata na ywapanga u'li, ngaywayu'gu'li'lwa. ¹¹ Ywaku' kasinu mana mwana wake aalu'bite tati' bake omba, alu'a kumpeya nng'ambo ayu'ye omba? ¹² Na mana alu'bite lipinga kitiwi, alu'a kumpeya kipi'li'li'? ¹³ Kati mwenga mwamubile mwalau, mumanyi kwapeya bana binu ikowe inannoga, nga munomuno tati' binu ba kunani, balu'a kwapeya Loo Mpeleteu balu' babannu'ba.”

Yesu na Belisebuli
(*Mat 12:22-30, Mal 3:20-27*)

¹⁴ Lisu'ba limo Yesu abi'ngage moka ywagampangite mundu yumo kaneakombwe longela Bai, ago moka pagammu'i, aywo mundu ngakombwa longela, kipi'nga sa bandu satisangala. ¹⁵ Lakini bandu bi'ngi' pakipi'nga sabe babaike, “Abi'nga moka kwa uweso wa Belisebuli, mpi'ndo wa moka.” ¹⁶ Bi'ngi'

bendekumpaya, li'nga apange mangelongelo itanganikwe panga ayi'ki'tilwe bu'ka kunani. ¹⁷ Lakini mwanjaa ywembe aagatangite gabaganiage, ngaabakia, “Ukulungwa wowoti waubaganike ipi'nga yaitaukana, ukombwali konda. Nga mwalubile lukolo lwolwoti lwaluyu'mana, lusi'yali langanyika. ¹⁸ Mana Ibilisi kaitaukya mwene, ukulungwa wake ulu'a yi'ma kitiwi? Mubaya buli nde, panga nibi'nga moka kwa uweso wa Belisebuli? ¹⁹ Mana kanibi'nga moka kwa uweso wa Belisebuli, bamwatuma mwenga babi'nga kwa uweso wa nyai? Kwa kitumbu so, bembe ngabalu'a kunkania mwenga mwabu'su'. ²⁰ Lakini mana kanibi'nga moka kwa uweso wa Nnu'ngu', bai mutange panga Ukulungwa wa Nnu'ngu', tiyali wikite kwinu.

²¹ “Mundu mwene makakala, pali'ndi'la nsengo wake kwa yombo yo li'ndi'lya, mali yake yoti ipanga ngoto. ²² Lakini mana aisile ywampite kwa makakala na kunnyingilya, ampokonywa yombo yo li'ndi'lya yaiu'bi'lyage na mali yake kwibagana. ²³ Ywoywoti ywakotoka lu'mbana na nenga, ayenda kinsu'gu' na nenga, ywoywoti ywakotoka kongolya pamope na nenga, aalu'a yanjaya.

Buyangania kwa moka
(Mat 12:43-45)

²⁴ “Moka mana abi'ngilwe kwa mundu, ati'li'ta ti'li'ta mulubele kaapala pandu po pu'mu'lya, mana ntu'pu' aibakia mwene, ‘Nilu'a buyangania kasangu' kwanibu'i.’ ²⁵ Pabuyangana, aikwemba

yi'lu' nyumba ipyayililwe no nemekelwa na nkati yake ntu'pu' ywatama. ²⁶ Bai, ayenda kwakoka moka aine saba alau pi'ta ywembe, boti bayenda kunnyingya mundu ywo. Kwa nyo, ali ya mundu ywo yapanga mbaya muno kulikoni mwayaabi-ile."

Pulaa ya kakape

²⁷ Palongelage go, nnwawa yumo pakipi'nga si'lu' sa bandu ngatu'ndu'bi'ya lilobe lyake no baya', "Nantali nnwawa ywakupapite na kukuyongeya." ²⁸ Lakini Yesu ngabaya, "Nantali muno balu' babapi'kania liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' na kulikamwa."

Bapala mwanju (Mat 12:38-42)

²⁹ Kipi'nga sa bandu pakiyendelyage isa Yesu aatikwabakia, "Lubelekwo lu'no lwene sambu lupala lulole mwanju, lakini lupeyelwali lola, mwanju wabaubweni kwa Yona, uli'ngani. ³⁰ Kati mu'lu' Yona mwabile mwanju kwa bandu ba ku Ninawi, nyinyonyo na Mwana wa Mundu ngamwalu'a panga mwanju kwa lubelekwo lu'no. ³¹ Malikiya wa Seba alu'a pitya Nsimu wo ukumilwa lubelekwo lu'no. Nembe alu'a kuluukumumu kwa mwanjaa lubile na masambu. Mwanjaa ywembe aaisi bu'ka kuutalu li'nga api'kani mayi'gi'yo gene malango ga Selemani, na aaisi kwipwa panga, kumbe pano pabile na nku'lu' kulikoni Selemani. ³² Bandu ba Ninawi balu'a yi'ma Nsimu wo ukumilwa. Nabembe balu'a luukumumu lubelekwo lu'no panga lubile na

masambi. Kwa mwanjaa, bembe bammuyanganani Nnu'ngu' bu'kana na maalo ga Yona, na kumbe pano pabile na nku'lu' kulikoni Yona.

Bweya wa yi'ga

(Mat 5:15, 6:22-23)

³³ “Ntu'pu' mundu ywakoya kyenge na kukibi'ka mmu'ngu' au mukibi'ga, ila akiu'bu'ya kunani, li'nga bandu babayingya nnyumba bapate kuubona bweya. ³⁴ Liyo lyako nga kyenge sa yi'ga yako, mana libile likoto, yi'ga yako yoti yalu'a ba mubweya. Liyo lyako mana libile litu'lu'ka na yi'ga yako na yembe ilu'a ba mulubi'ndu'. ³⁵ Wili'ndi'le lelo na bweya waubile nkati yako, wakane yu'ka lubi'ndu'. ³⁶ Bai, manaitai yi'ga yako yoti ibile mubweya, wangali ba pandu popoti pene lubi'ndu', nawenga walu'a baa mubweya munomuno kati mu'lu' mwau-panga bweya wa kyenge.”

Yesu abi'kya lukolo Mafalisayo na balimu ba Salya

(Mat 23:1-36, Mal 12:38-40)

³⁷ Yesu paabile kaalongela, Mfalisayo yumo ankemi kilyo kasake, nembe ngayenda lya. ³⁸ Aywo Mfalisayo asangalike kummona kaalya wangali uluga masi' mumaboko kwa mwanjaa, yayi'ki'tilweli musalya! ³⁹ Bwana ngammakia, “Mwenga mwa Mafalisayo, mumanyi gu'lwa nnobo na nkungu kunja, lakini nkati yake kutwi'li bwimi no akala mwoyo. ⁴⁰ Mwenga mwa logeloge! Buli, nengite Nnu'ngu' ywatengenise panja, nga ywatengenise nkati? ⁴¹ Mwapei aki'ba

yi'lu' ili'be yaibile nkati ya myoyo yinu na yi'ngi' yoti yapanga alali yinu.”

⁴² “Lakini, mwakibona Mafalisayo, kwa mwanjaa mupiya saka ata maakapi ga ndakyo ya ilyo, ndebele na maakapi gi'ngi'. Lakini mugaleka makowe gagakong'ondya aki na kumpenda Nnu'ngu'. Mugakamwe makowe ga, wangali kugalibalya galu' gi'ngi'. ⁴³ Mwakibona mwenga mwa Mafalisayo, kwa mwanjaa, mupendi tama nnu'ngi' pandu pa isima amo mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu' no pangilwa abali kwa isima pakipi'nga sa bandu. ⁴⁴ Mwakibona, kwa mwanjaa mulandana na masiko gangali i'mbya maliwe, bandu bapi'ta panani yake wangali tanga ubolau wabauli'bata.”

⁴⁵ Yumo mukipi'nga sa balimu ba Salya ngammakia, “Mwalimu, makowe golongela, twenga wendatupwi'wa.” ⁴⁶ Yesu annyangwi panga, “Mwakibona mwenga mwabalimu ba Salya, kwa mwanjaa, mwatwi'ka bandu igombo yangali pu'tu'li'ka, ku'no mwabene mukombwali ata golwa lukonji lumo kwayangatiya. ⁴⁷ Mwakibona, kwa mwanjaa, musengya masiko ga alondoli ba Nnu'ngu' balu', babaabulagilwe na api'ndo binu. ⁴⁸ Kwa nyo, mukong'ondelya panga, muyi'ki'tile mwabapangite api'ndo binu, bembe bai abulagi ba abo alondoli ba Nnu'ngu', na mwenga musengya masiko gabe. ⁴⁹ Kwa nyo, ikima ya Nnu'ngu' yabaite nnyinyo, 'Nalu'a kwapelekya alondoli na atumilwe ba Nnu'ngu', lakini bi'ngi' balu'a kwabulaga na bi'ngi' kwapeya ngu'su'mbu'.' ⁵⁰ Bu'kana na

makowe ga, lubelekwo lu'no lwalu'a pwatilwa kwa mwanjaa, myai ya alondoli boti ba Nnu'ngu', yaiyitanike bu'ka palutumbwi dunia, ⁵¹ bu'ka yitanika kwa myai ya Abeli mpaka yi'lu' ya Zakalia, yu'lu' ywabulagilwe mu Nyumba ya Nnu'ngu', pakati ya kibi'ki'lyo na pandu papeleteu. Nimmakianga, Kakape lubelekwo lu'no lwalu'a pwatilwa kwa makowe go. ⁵² Mwakibona, mwenga mwa balimu ba Salya kwa mwanjaa, mwiyite si'lu' kiyu'gu'lyo sa niango wo yi'ganilwa, mwabene muyingili na mwakanikiye babayingyae kanebayingi.” ⁵³ Pabu'i palu', balu' Mafalisayo na balimu ba Salya, baatumbwi kunnyingilya kwa kunnaluya maswali gambone kwa ukali', ⁵⁴ kabampi'ndi'ka li'nga bannyonje kwa malongelo gake bapate kitumbu sa kunsongya.

12

Likalipyo kitumbu sa unapiki

¹ Bandu maelupu baatikusikana no li'batana, Yesu aatumbwi wi'ti' kwabakia banamasi' bake, “Mwili'ndi'le na uyi'me wa ulu'u wa Mafalisayo nga unapiki. ² Lakini ntu'pu' sakiwi'ki'lilwe, sasaakotoka umukulwa, kila sakiyu'bite salu'a kwipulwa. ³ Kwa nyo, kila samulongei mulubi'ndu', bandu balu'a kiyu'wa pabweya, na kila gamulongei kwo yu'yu'tana kuungati milyango iyigalilwe, galu'a bayilwa panani ya mwagala wa nyumba.

*Ywapalikwa yogopelwa
(Mat 10:28-31)*

4 “Nimmakianga mwenga mwa mambwiga bangu', kanemwayogope balu' babakombwa bulaga yi'ga bai, lakini bakombwali yendeya panga kikowe si'ngi' mana babulige. ⁵ Nilu'a kummakianga yu'lu' ywapalikwa kunnyogopa, Munnyogope yu'lu' ywakombwa bulaga na kuntuikulya mundu kumwoto. Elo, nimmakianga munnyogope ywo. ⁶ Itanganikwe panga injosi tano ipi'mi'yi'lwa kwa ela njene muno, au nyonyoli? Lakini nnu'ngi' ya Nnu'ngu', alibalilwali ata yumo. ⁷ Lakini ata nywili ya mumitwe yinu ibalangilwe yoti. Kanemuyogope, mwenga nga mwampu'ku'bi'la kulikoni injosi yambone.

*Kunnyi'ki'tya na kunkana Kilisitu
(Mat 10:32-33, 12:32, 10:19-20)*

8 “Nimmakianga kakape, kila mundu ywaniyi'ki'tya nnu'ngi' ya bandu panga ywembe ywangu', Mwana wa Mundu nembe alu'a kunnyi'ki'tya nnu'ngi' ya malaika ba Nnu'ngu' panga mundu ywo ywake. ⁹ Lakini mundu ywoywoti ywanikana nnu'ngi' ya bandu, nembe alu'a kanilwa nnu'ngi' ya malaika ba Nnu'ngu'.

10 “Ywoywoti ywalongela likowe lyo kana kunnyi'ki'tya Mwana wa Mundu, alu'a samilwa, lakini ywannongelya ubu'su' Loo Mpeleteu, alu'a samilwali.

11 “Pabampelekanga mwenga nnu'ngi' ya mayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu' na nnu'ngi' ya api'ndo na atawala, kanemwaleendeme gania panga mukaikengya, au mukayangwa buli. ¹² Kwa mwanjaa, Loo Mpeleteu alu'a kunnyi'gana si'lu' samupalilwa yangwa popopo.”

Lukongo lwa tayili nnogeloge

¹³ Mundu yumo palu' pakipi'nga sa bandu aatikummakia, "Mwalimu, ummakie nnunangu' yu', tubagane ulisi wabatuleki tati'." ¹⁴ Yesu anyangwi, "Mbwiga, nyai ywanibi'i nenga panga na mundu ywa kwakenga au kwa awana pakati yinu?"

¹⁵ Bai, ngaabakia boti, "Mwili'ndi'le na kila uyi'me wa usoyo, kwa mwanjaa, ukoto wa mundu ubu'kanali no yoloka kwa ili'be yabile nayo." ¹⁶ Bu'kapo, ngaalongelya kwa lukongo lu'no, "Kwabile na tayili yumo ywembe munng'unda wake aatimeya munomuno. ¹⁷ Tayili ywo, aganiyite pamwoyo wake, 'Nilu'a panga buli na nenga ntu'pu' ligu'lu' lyo bi'kya ilyo yangu'?' ¹⁸ Nilu'a panga nyo, nilu'a sengwana tugu'lu' twangu' tuketuke no senga ligu'lu' liku'lu' amo nganilu'a bi'ka ilyo yangu' yoti yaniunike na mali yangu'. ¹⁹ Apo, naubakia mwoyo wangu' panga pano le ubile na sobi'ki'ya, no tumya myaka yambone, no ponda mali bai, lya, nywa, no napusika.' ²⁰ Lakini Nnu'ngu' ngammakia, 'Wenga wa nnogeloge, kilo sa li'no, bwu'mi wako wendatolelwa. Na ili'be yi'lu' yoti yowitwi'li'kiye, ilu'a panga ya nyai?' " ²¹ Yesu ayomoli kwo baya, "Amo ngamwabile mundu ywaitwi'li'ki'ya mali kwa makowe gake mwene bai, lakini nki'ba nnu'ngi' ya Nnu'ngu'."

Mwu'bi'li Nnu'ngu'

(Mat 6:25-34)

²² Bu'kapo Yesu aabakie banamasi' bake, "Kwa kitumbu so nendakummakianga, kanemube na

kyukala ati' kilyo twapata kwaku', au alu'a kutuwalika nyai? ²³ Kwa mwanjaa nantali bwu'mi kulikoni kilyo, yi'ga nantali kuliko ngu'bo. ²⁴ Mwalinge mwababile iyuni. Ba-pandangali wala baunali, kai' ntu'pu' ligu'lu' lyolyoti. Ata nyo Nnu'ngu' ayimali ilyo endakwayakiya. Mwenga mwampu'ku'bi'la kuliko iyuni! ²⁵ Nyai mukipi'nga sinu ywakombwa lumya kwa kwiauya no kombwa yongeya kwaali' pasene masu'ba ga bwu'mi wake? ²⁶ Bai, manaitei mukombwali panga likowe lisini kati lyo, mwanjaa namani muba na kyukala kwa galu' gi'ngi'? ²⁷ Mugalinge malu'ba mwagalem-bulya! Gapangali kasi kai' gaiwalikali. Lakini nimmakianga, ata Nkulungwa Selemani mwene na utayili waabile nawo na magu'bo gawalage, anaikali paugolou wa lilu'ba limo. ²⁸ Manaitei Nnu'ngu' akombwa kuliwalika nyo lyamba lya munng'unda, lyembe li'no libile na malau' lyalu'a taikulwa palitu'ta no tinika mwoto. Buli, kangi' alu'a kumpangya muno mwenga? Mwenga mwa bandu ba imani njene!

²⁹ “Bai, kanemube na kyukala kwa kwiauya pala kilyo au so nywa. ³⁰ Kwa mwanjaa, bandu bangali kuntanga Nnu'ngu' baukya go, na Tati' binu batangite panga makowe go gendapalilwa na mwenga. ³¹ Mupale wi'ti' Ukulungwa wa Nnu'ngu' na go gi'ngi' mwalu'a yongeyelwa na Ywembe.

Utayili kunani
(Mat 6:19-21)

³² “Kanemuyogope, mwenga mwakipi'nga kisene sa ngondolo kwa mwanjaa, Tati' binu bapendi kumpeyanga Ukulungwa. ³³ Mupi'mi'yange mali yinu na mbanje ye mukaapei aki'ba. Mwitengenesi mipuko yangali otoka na kwibi'kya amana kunani, akwo ipu'ngwali. Akwo bai, baegelyali kai' ngu'lu'ku'lu' baalabiyali. ³⁴ Palu' paibile amana yako, nga pawaba na mwoyo wako.

Atumisi babatama wiso

³⁵ “Mube tiyali, mutabite mikanda muibuno na yenge yinu itame kaiyaka. ³⁶ Mutame kati atumisi babanni'nda bwana wabe abuyangane bu'ka kulisengele, li'nga mana bayu'wine ilulu bai, bannyu'gu'li nniango ayingi. ³⁷ Nantali atumisi balu' bembe bwana wabe paabuyangana, akwemba kabakeleka! Kakape nendakummakianga, aywo bwana aibi'ka wiso na kwakemya pamesa li'nga balye. ³⁸ Ata mana aabuyangana meku au kakusa na kwakwemba kabakeleka, nantali yabe atumisi bo! ³⁹ Mutange panga kenda mwene nyumba akatanga saa yaisa mwii alu'e keleka na alu'e yi'ki'tyali kunneka ayingi no yiba. ⁴⁰ Na mwenga nyinyonyo, mutame wiso mwanjaa Mwana wa Mundu alu'a isa saa yangatanganikwa.”

*Ntumisi ywa u'bi'li'ka na ywangali u'bi'li'ka
(Mat 24:45-51)*

⁴¹ Petili ngalaluya, “Bwana, lukongo lu' utulongelya twenga bai au twa bandu boti?”
⁴² Bwana ngayangwi panga, “Ywaku' ntumisi ywa u'bi'li'ka na mwene ikima, ywembe

bwana wake alu'a kummi'ka panani ya atumisi bake li'nga apei kilyo nsimu waupalilwa? ⁴³ Nantali yake ntumisi ywo, manaitei bwana wake paaki'li'bu'ka alu'a kunkwemba kapanga nyo. ⁴⁴ Kakape alu'a kumwu'bu'ya na kumpanga ntawala wa amana yake yoti. ⁴⁵ Lakini mana ntumisi ywo abaite pamwoyo wake, 'Bwana wangu' asi'liye buyangana,' ngatumbwa kwaku'mbwa atumisi aine analu'me na alwawa no lya, nywa no lobya, ⁴⁶ bwana wake alu'a buyangana lisu'ba lyangali pi'kanilya na saa yangali tanganikwa, alu'a kunku'mbwa muno ntumisi ywo na kumuukumu pamope na bangali u'bi'lya. ⁴⁷ Ntumisi yu'lu' ywatanga mwapala bwana wake, lakini apangali gagapalilwa panga, aaputilwa munomuno. ⁴⁸ Lakini ywapanga makowe gagampanga mundu asenuke wangali tanga, aaputilwa pasene. Ywapeyilwe yambone, alu'a longelwa yambone, ywapeyilwe yambone muno, alu'a longelwa yambone munomuno.

*Yesu kitumbu so lekangana bandu
(Mat 10:34-36)*

⁴⁹ "Niisi koya mwoto padunia, napendi ukapanga uyakite! ⁵⁰ Nibile na ubatiso wambalikwa niupoki, kwa ndi'la yaku' niiauye mpaka utimi! ⁵¹ Mukita niletike amani pano pa dunia? Ata pasene, amani lili, ila mayu'mano. ⁵² No bu'ka nambi'yambi', mana kubile na alongo batano, balu'a baganika, ku'no abi'li' kwi'ngi' atatu au kwi'ngi' atatu, ku'no abi'li'. ⁵³ Tati' balu'a yu'mana na mwana na mwana alu'a yu'mana na tati' bake, mau' bayu'mana na mwi'nja,

wabe na mwi'nja ayu'mana na mau' bake, mau' mukwe bayu'mana na nkamwana na nkamwana ayu'mana na mau' mukwe.”

Tanga nsimu
(Mat 16:2-3)

⁵⁴ Yesu ngaibakia kai' ipi'nga ya bandu, “Mana mugabweni maunde gayi'mi lupande lwa kundondi bai popopo mubaya, ‘Ula alu'a nia’, kakape endania. ⁵⁵ Mana muubweni nsunga wa kusi kaupukatya mubaya, ‘Kwalu'a ba na lyoto muno,’ Na ngamwaipangika. ⁵⁶ Mwenga mwa anapiki! Mumanyi londwa mumaumbile ga nni'ma na kumaunde, mukotoka ki'li' tanga maumbile ga nsimu wu'no?

Awana na andumu bako
(Mat 5:25-26)

⁵⁷ “Kwa mwanjaa namani mukotoka kwiamulya mwabene panga likowe linannoga? ⁵⁸ Mana ywa kusitakya, kakupeleka kukoliti, yabile male yomwana nakwe mubile mudi'la, akane kupeleka kwa akimu, nembe akimu akane kukukamukiya kwa asikali, nabembe bakane kuyingiya muutabilwe. ⁵⁹ Kakape nikubakia, watama mo mpaka wayomwe li'pa lwela lwa kuundi'la.”

13

Mugaleke masambi ginu au mwalu'a waa

¹ Nsimu wo baaisi bandu nsi'si' kummakia Yesu abali ya ku Galilaya, kwa bandu bababulagilwe na Pilato pabaaisi na inyama yabe isinjilwe kwa salaka ya mu Nyumba ya Nnu'ngu'. ² Nembe

Yesu aatikwabakia, “Mwenga mubaya Agalilaya bo, bai na sambi kulikoni Agalilaya bi'ngi' ati' kwa mwanjaa batesilwe nyo? ³ Nimmakianga kakape panga, bapangiteli sambi kwapi'ta balu', lakini namwenga kati bobobo, mana mukotwike kunng'alambukya Nnu'ngu', mulu'a langanyika kati bembe. ⁴ Au' balu' ku'mi na banane babaatu'mbu'kilwe na nsengo nku'lu' ku Siloamu no waa, mubaya bembe bai na masambi kulikoni bi'ngi' boti babatamage ku Yelusalemu? ⁵ Nimmakianga nyinyo lili, lakini na mwenga mana mukani kunng'alambukya Nnu'ngu', mulu'a langanyika kati bembe.”

Lukongo lwa ntini wangali paambika

⁶ Bu'kapo Yesu ngaabakia lukongo lu'no, “Mundu yumo aabile na ntini* munng'unda wake, payi'i pala atu'mbwe itunda yake, aubweni unapambikali ata limo. ⁷ Bai, ngamakia mpangakasi wake, 'Linga! Wu'no mwaka wenetatu nisa pa nkongo wu' pala nitu'mbwe litunda, lakini nalibonali lipambike ata limo! Upi'ngwe, uyomwa mbolya ya munng'unda bai wangali paambika.’ ⁸ Lakini mpangakasi anyangwi, 'Bwana, tuuleke kai' mwaka gu'no, nilu'a kuuti'li'ti'ki'ya nkulyo upate masi' na kuyi'ya mbolya. ⁹ Mana waapambika manisa, twauleka, mana waapambikali twaupi'ngwa.’ ”

Yesu antepwa mau' yumo Lisu'ba lya ya Sabato

* **13:6** Awu' nkongo, ubonekana ku Isilaili na wembe upambika itunda yaili'li'lwa na bandu.

¹⁰ Yesu endeyi'gana munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu', Lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi. ¹¹ Na po, kwabile na nnwawa yumo ntamwe kwa myaka ku'mi na minane aayingililwe na moka. Kwa mwanjaa nyo, ng'ongo wake waatile-mala muno ata akombwageli yi'ma wi'ma. ¹² Yesu pamweni aatikunkema ngammakia, "Mau', utamwe winu mutepulilwe." ¹³ Aammi'ki maboko gake pantwe na popopo, yi'ga yake yapatike makakala go yi'ma kai' na ankwi'yite Nnu'ngu'. ¹⁴ Lakini mpi'ndo ywa nyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' aatiusika kitumbu sa Yesu kuntepwa mau' ywo Lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi. Kwa nyo, aabakie bandu babaabile palu', "Mubile na masu'ba sita go panga kasi, bai mugatumi masu'ba go isapala pona matamwe ginu, lakini kanemwise Lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi."

¹⁵ Apo Bwana ngannyangwa, "Mwenga mwa anapiki! Nyai kwinu ywalu'e somwa yu'gu'lya ng'ombe bake au mbu'nda bake mukyu'ngu'lu' annongoye kunyweli wa masi' ata likabile Lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi? ¹⁶ Tumbwe pano kubile na mwi'nja ywa Bulaimu, ywembe Ibilisi ampangite alemale kwa myaka ku'mi na minane. Buli, yanogeleli lili kunnyu'gu'lya muutabilwe wake Lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi?" ¹⁷ Payomwi longela go, babantaukyage baibweni oni lakini bandu bi'ngi' boti batipulaika muno kwa makowe goti gaagapangite palu'.

Lukongo lwa mbeyu njene

(Mat 13:33)

¹⁸ Yesu ngalaluya, “Ukulungwa wa Nnu'ngu' ulandana na namani? Nilu'a kuulandanisa na ki'li?” ¹⁹ Ubile kati lupeke lwaalutweti mundu yumo na kulupanda munng'unda wake, lwatibalika no panga nkongo nku'lu'. Iyuni yaigu'lu'ka yakombwi senga iyumba yabe mundambi' yake.”

Lukongo lwa ngelule

(Mat 13:31-32, Mal 4:30-32)

²⁰ Ngalaluya kai” “Nilu'a kuulandanisa Uku-lungwa wa Nnu'ngu' na namani? ²¹ Kati ngelule yaiyi'i mau' yumo na kuiyangabana pamope na bwembe mbisi tano, na bwembe woti waatilu'la.”

Niango wo patimwa

(Mat 7:13-14,21-23)

²² Yesu aayendeli na mwanja wake wa ku Yelusalemu, ku'no kapi'tya muilambo na mumili'ma, kayi'gana liyi'gi'yo lya Nnu'ngu'. ²³ Mundu yumo ngannaluya, “Buli Bwana, bandu babaalu'a kosopolelwa bayolwikeli?” ²⁴ Yesu ngaabakia, “Mukasane yingya kwo pi'tya niango waupatimwa, kwa mwanjaa nendakummakia, baingi balu'a paya yingya, lakini baakombwali. ²⁵ Nsimu waisa, apo mwene nyumba alu'a kaatuka no yigala niango. Mwenga mwaalu'a yi'ma panja no panga u'li kamubaya, ‘Bwana, utuyu'gu'li.’ Lakini ywembe alu'a kunnyangwa, ‘Ndangiteli kwamubu'ka!’ ²⁶ Na mwenga mwatumbwa kummakia, ‘Twenga ngatulyage no nywa

pamope na wenga, kai' wenga uyi'ganage muilambo yitu.' ²⁷ Lakini ywembe alu'a baya, 'Ndangiteli mwenga muuma kwaku', mubu'kange nnu'ngi' yangu' mwenga mwaboti mwapanga sambi.' ²⁸ Apo, ngapasapanga kili'lo no yaga mino, pamwabona ki Bulaimu, Isaki, Yakobi na alondoli ba Nnu'ngu', boti babile mu Ukulungwa wa Nnu'ngu', lakini mwenga mwabene, mutaikulilwe panja! ²⁹ Bandu balu'a isa bu'ka kumbwani na kundondi, kukibu'la na kusi no tama pakilyo ku Ukulungwa wa Nnu'ngu'. ³⁰ Elo, balu' babalongolile balu'a panga ba kuundi'la na balu' ba kuundi'la balu'a longolya."

Yesu akiyendelya kiwo!
(Mat 23:37-39)

³¹ Wakati wowowo, Mafalisayo bi'ngi' baatikunyendelya na kummakia, "Ubu'ke pano uyende kwi'ngi' kundu, kwa mwanjaa Helode apala kukubulaga." ³² Yesu ngayangwa, "Muyende mukammakie aywo kibweya nnyanya, 'Li'no na malau' nilu'a bi'nga moka na kwatepwa atamwe na lisu'ba lyenetatu nilu'a yomolya lyengo lyangu'.' ³³ Ata nyo li'no, malau' na papasa, niyendelya na mwanja wangu', kwa mwanjaa inogelyali nnondoli ywa Nnu'ngu' abulagilwe panja ya ku Yelusalemu.

Yesu auli'lya Yelusalemu
(Mat 23:37-39)

³⁴ "Mwa Yelusalemu! Yelusalemu! Wabulaga alondoli ba Nnu'ngu' na kwaku'mbwa maliwe balu' babatumilwe na Nnu'ngu' kasako. Pali'nga

nipalike kwabi'ka pamope bana bako, pamope kati ngu'ku' nyongolo mwakumbatya bana bake pai' ya mapapayo gake, lakini watekana. ³⁵ Aya! Alu'a kuleka kisako, panyumba yako palu'a panga payame. Bai, nimmakianga mwanibonali kai' mpaka nsimu wamwabaya, 'Ayaliwite aywo ywaisa kwa lina lya Bwana.' "

14

Yesu antepwa mundu yumo

¹ Lisu'ba limo lya Sabato ya Ayahudi, Yesu aayi'i lya kunyumba yimo ya alongosi ba Mafalisayo, bandu baabile popo kabannolekeya. ² Nnu'ngi' yake Yesu, kwaabile na mundu yumo ywaminyage kitamwe so imba payi'ga. ³ Yesu aalalwiye balimu ba Salya na Mafalisayo, "Buli, yendayi'ki'ti'lwa kuntepwa mundu Lisu'ba lya Sabato?" ⁴ Lakini bembe bayangwili. Yesu ankamwi ywo ntamwe, kuntepwa na kunneka aibu'ki. ⁵ Payomwi lyo aatikwabakia, "Ywaku' mukipi'nga sinu, ywembe mwana wake au ng'ombe wake mana atumbuki mulu'si' alu'e kunnopwali, mwanjaa ya lisu'ba lya Sabato?" ⁶ Nabembe baakombwili kunnyangwa lyaalalwiye.

Nogamwoyo no tu'u'lya

⁷ Yesu paabweni balu' babasawa tama muiti'gu' ya nnu'ngi' mana bakokilwe. Alongei nabo kwa lukongo lu'no. ⁸ "Mana mundu akukokite palisengele kanewatame pandu pa isima. Pi'ngi' akokilwe mundumuko kulikoni wenga, ⁹ mwene kaya aisa na kukubakia, 'Wenga ukatuke, unneki

kiti'gu' ayu!' Apo, walu'a kwibona oni paminyo ga bandu boti na wayenda tama pakitamo sa nsu'gu'. ¹⁰ Ila, mana ukokilwe pakalamu, waatame pa kiti'gu' sa nsu'gu', li'nga mwene kiyambo paaisa, akubakie, 'Mbwiga lyangu', potamiye panogeli lili, sotame pano palu'ngi' panannoga.' Apo, walu'a peyelwa isima nnu'ngi' ya bandu boti botami nabo pamope. ¹¹ Kwa mwanjaa, ywoywoti ywau'bu'ya mwene alu'a uluyilwa na ywaiuluya, alu'a u'bu'yi'lwa."

¹² Kai' aammakie yu'lu' ywankokite, "Mana kaupala panga kalamu ibe muntwekati au kitamwiyo, kanewakoke mambwiga sika, alongo, babatama papipi yako, bababile matayili. Manaitai nyo yapanga wenga bakuki'li'bu'kiye sawapangile. ¹³ Saupalikwa panga, mana kopi'ya kalamu wakoke aki'ba, alemau, itewe na atu'lu'ka minyo. ¹⁴ Na wenga wayaliwa mwanjaa abo bawakokite, ntu'pu' sawaki'li'bu'ki'yi'lwa. Nnu'ngu' alu'a kuli'pa upo yako nsimu wo yu'ka bandu bene aki."

Lukongo lwa kalamu ngu'lu'

(Mat 22:1-10)

¹⁵ Yumo ywa balu' babaatami na Yesu kabalya aatikummakia, "Nantali mundu yu'lu' ywalu'a lya kilyo mu Ukulungwa wa Nnu'ngu'."

¹⁶ Yesu ngammakia, "Mundu yumo aapan-gite kalamu ngu'lu' na aakokite bandu baingi.

¹⁷ Paliikite lisu'ba lya kalamu, antumike mpan-gakasi wake akaabakie babakokilwe, 'Mwise ku'no kila kili'be kitaami wiso.' ¹⁸ Lakini kila mundu ywaakokilwe, aatumbwi piya kitumbu no lu'ba lasi. Ywaalongoli kummona aammakie

mpangakasi, 'Nenga nipi'mite nng'unda kwa nyo, nipalikwa nikaubone, nikulu'ba unisami bai.' ¹⁹ Ywi'ngi' aatibaya, 'Nipi'mite ng'ombe ku'mi bo li'mya na niyenda kunng'unda kwa-pakiya, nilu'ba lasi unisami bai.' ²⁰ Na ywi'ngi' abaike, 'Niuma gamba nnwawa kwa nyo, nikombwali isa.' ²¹ Mpangakasi ywo, aati-buyangana na kummakia bwana wake makowe go. Yu'lu' mwene nyumba aatiusika, ngammakia mpangakasi wake, 'Uyende kiyu'ngu'ya kusimbasimba na kumali'la ga kumisengo ukaalete mono nnyumba aki'ba, itewe, atu'lu'ka minyo na bi'ngi' babalemile.' ²² Bu'kapo mpangakasi ywo ngabaya, 'Bwana, bandu nabakiye kati mwoa-mulise, lakini balo banatwi'lyali.' ²³ Yu'lu' bwana aammakie kai' mpangakasi wake, 'Uyende kusimbasimba na mumali'la gagayenda mbwega ya misengo, ukaalasimise bandu bayingi li'nga liiku'ta lyangu' litwi'li. ²⁴ Kwa nyo nendakum-makianga, ntu'pu' ata yumo mwa balu' babakok-ilwe ywalu'a paya kalamu yangu.' "

*Kili'ngo so panga wa mwanamasi' wa Yesu
(Mat 10:37-38)*

²⁵ Apo ipi'nga yambone ilongwanage pamope na Yesu. Bai, aagalambuki bandu na kwabakia, ²⁶ "Mundu ywoywoti mana kaisa kwangu' apalilwa kunipenda nenga kulikoni tati' bake, mau' bake, nnyumbowe, bana bake, nku'we na akina lu'mbu'be, kai' ata mwene. Mana akotwike kombwa panga go, apangali mwana-masi' wangu'.

27 “Mundu ywakotoka pu'twa nsalaba wake na kunibi'ngiya, akombwali panga mwana-masi' wangu'. 28 Ywaku' kasinu, ywembe mana kaapala senga nsengo nku'lu', akombwali wi'ti' balanga mbanje yaipaalikwa, li'nga atange panga yabile nayo, yakombwa yomolya senga? 29 Mana buli, mana ayomwi senga pai' bai no kotoka yomolya, bandu balu'a kumweka. 30 Kababaya, ‘Mundu yu' aatumbwi senga, lakini akombwili yomolya.’

31 “Au', nkulungwa ywaku' ywayenda ku'mbwana ngondo na nkulungwa nnyine, ywasomwa wi'ti' gania panga yesi lyake lyene banayesi elupu ku'mi, likombwa otwa kwa yu'lu' mwene banayesi elupu isilini? 32 Mana aibweni ankombwali, alu'a kwatuma bandu bo yenda panga masikisano pakemu, yu'lu' nnyine abile balo kuutalu. 33 Bai, mwenga nyinyonyo, ntu'pu' ata yumo ywakombwa panga mwanamasi' wangu' mana asindwi kukilekekeya kila kili'be sabile naso.

Mwinyo wangali kilyi'lyi'
(*Mat 5:13, Mal 9:50*)

34 “Mwinyo unogite, lakini mana unogau wake wobite, ulu'a galambuyilwa buli li'nga kilyi'lyi' sake kibuye? 35 Upwaikali kwa ukando ata kwa mbolyaa. Bandu bendakuuyita. Bai, mwene makutu go yu'wa ayu'we.”

15

Lukongo lwa ngondolo ywaobite
(*Mat 18:12-14*)

1 Lisu'ba limo, alonga koli na bene sambi baingi baayi'i kumpi'kania Yesu. 2 Mafalisayo na balimu ba salya baatumbwi ku'ku'li'ka, "Munninguli mundu yu'! Aakemya bene sambi, no lya nabo nkungu gumo." 3 Yesu aayangwi kwa lukongo, 4 "Ati', mundu yumo kati yinu mana abile na ngondolo mya, mana aobite yumo, alu'a panga buli? Aaleka balu' tisini na kenda mmwitu, no yenda kumpala yu'lu' ywaobite mpaka ammone. 5 Mana amweni, alu'a kumpu'twa palipamba kwo napusika. 6 Paaika kasake, aakema mambwigalye na kwabakia, 'Munapusike pamope na nenga kwa mwanjaa yu'lu' ngondolo ywangu' ywaobite nimweni.'" 7 Yesu aayendeli longela, "Mwenga nendakumakia, kwalu'a baa na pulaa kunani kwa mundu yumo mwene sambi buyangania kwa Nnu'ngu', kulikoni bandu tisini na kenda bene aki bapalilwali kummuyangania Nnu'ngu'."

Lwela lwaluobite

8 "Au' mwibona buli? Tubaye nnwawa nsi'si' abi na ela ku'mi ya mapeni, mana aobiye yimo, alu'a panga buli? Alu'a koya lumuli na kwipyagya nyumba yoti ku'no kalolekeya mpaka aibone. 9 Mana aibweni, aakema mambwiga na bandu ba papipi nakwe no baya, 'Munapusike pamope na nenga kwa mwanjaa niibweni yi'lu' ela yangu' yayaobite.'" 10 Na mwenga nendakummakia, ngamo baanapusika malaika ba Nnu'ngu' kwa kummona mwene sambi yumo kammuyangania Nnu'ngu'."

Lukongo lwa mwana ywaobite

11 Yesu aayendeli longela, “Kwai na mundu yumo aabile na bana abi'li' analu'me. 12 Yu'lu' nnuna aabakie tati' bake, ‘Tati', mumbei ulisi wangu.’ Nembe ayi'ki'ti kwabagana mali yake. 13 Gaapite masu'ba bai, yu'lu' nnuna aapi'miye ulisi wake no yabwa mwanja wa nni'ma wa kuutalu na yi'lu' mbanje yaapatike. Akwo, aatik-winyamana yi'lu' mbanje. 14 Payomwi tumya kila kikowe, kwapitike njala ngali' kunni'ma wu'lu', nembe ngatumbwa auka kwo pala kilyo. 15 Aalu'bike kibalua kwa mundu yumo ywa kunni'ma wo, nembe aampepe lyengo lyo kwapeya yakulya magu'be kung'unda wake. 16 Aminyikiage ata lya makabanda gabalyage magu'be mwanjaa, aabile ntu'pu' mundu ywa kumpeya kilyo sosoti. 17 Paapatike malango aati-gania, ‘Mboni kwa tati' bangu' kubile na apangakasi baingi babalya no igaya, nenga niwaa njala? 18 Nilu'a buyangania kwa tati' bangu' na kwabakia, Tati', ninkosile Nnu'ngu' na mwenga. 19 Nili'nganili ata kemelwa na mwana winu. Munnipange kati yumo ywa apangakasi binu.’ 20 Bai, ngatumbwa mwanja wo buyangania kwa tati' bake. Kaegelya pakaya tati' pabamweni mwana, bammi'ki kiya, ngabammutukya kunkumbatya na kunnonia.

21 “Mwana aabakie tati' bake, ‘Tati', ninkosile Nnu'ngu' na mwenga. Nili'nganili ata kemelwa na mwana winu.’ 22 Lakini tati' bake ngaabakia apangakasi bake, ‘Kiyu'ngu'ya! Mulete ngu'bo inannoga mukang'walike! Mung'walike lupete na ilatu. 23 Musinje likinda lyalinenipe tulye no panga si'li'ku'si'li'ku'! 24 Kwa mwanjaa ayu'

mwana wangu' aatewaa, kumbe balo mwu'mi, aateoba, lakini nambi'yambi' abonekine.' Batumbwi si'li'ku'si'li'ku'.

²⁵ “Pagapangikage go, nku'we aai anagobwali bu'ka kunng'unda. Paabile mudi'la kaegelya pansengo, ngayu'wa ilulu na ngoma.

²⁶ Ankemite mpangakasi yumo na kunnaluya, 'Kubile na namani?'

²⁷ Aywo mpangakasi, aatikunyangwa, 'Nnunago agobwile na tati' binu bansinjili likinda lyalinenipe, kwa mwanjaa amweni abile salama salimini.'

²⁸ Aywo nku'we ngausika, aakani ata yingya nnyumba. Tati' bake pabaapiti panja na kuntebeya ayingi nnyumba.

²⁹ Lakini ywembe annyangwi, 'Linga! Myaka yoti nitekuntumikia kati nammanda winu, nati'kwanali amuli yinu ata lisu'ba limo! Munipei namani? Munanipeyali ata likinda

lya mbwi yumo, nani nipange si'li'ku'si'li'ku' na mambwiga bangu!'

³⁰ Lakini mwana winu yu', ywalile mali yinu kwo nyamana li'no isa bai munsinjile li'lu' likinda lyalinenipe!'

³¹ Tati' bake batikunyangwa, 'Wamwana wangu', wenga ubile pamope na nenga masu'ba goti na kila sanibile naso sako.

³² Twaapalikwe tupange si'li'ku'si'li'ku' no napusika, kwa mwanjaa ayu' nnunago aatewaa, kumbe balo mwu'mi, aateoba, lakini nambi'yambi', abonekine.' ”

16

Mwandiki nng'anga

¹ Yesu ngaabakia banamasi' bake, “Tayili yumo aabile na mwandiki ywake. Aywo mwandiki

aatisongelwa mwanjaa, aatinyamana mali ya tayili ywake. ² Yu'lu' tayili ngankema na kummakia, 'Aga makowe gaku' ganigayu'wa kasako? Upiye na ubalange mabi'ko na matumyo kwa mwanjaa ukombwali panga wamwandiki wangu' kai.' ³ Yu'lu' mwandiki ngagania, 'Bwana ywangu' animbi'ngite mulyengo lya uandiki, nipange buli? Yenda li'ma nikombwali no lu'balu'ba kati nki'ba oni. ⁴ Bai nitan-gite lyopanga, li'nga panabi'ngi'lwa mulyengo bandu banikemi kasabe.' ⁵ Bai ngaakema yumoyumo babalongelwage na bwana ywake, ngammakia yu'lu' ywalongolile. 'Ulongelwa ili'nga na bwana ywangu?'' ⁶ Ywembe ngan-nyangwa, 'Ilu'yo mya ya mauta ga njaituni.' Yu'lu' mwandiki ngammakia, 'Utole seti sako solongelwa na wandike amusini.' ⁷ Bu'kapo ngannaluya ywi'ngi', 'Wenga ulongelwa ili'nga?' Ngannyangwa, 'Mabunia mya ga ngano.' Yu'lu' mwandiki ngammakia, 'Utole seti sako solon-gelwa na wandike samanini.'

⁸ "Bai, yu'lu' bwana aatikunnumba aywo mwandiki ywangaaminika, kwa mwanjaa atumi malango na ung'anga. Kwa mwanjaa bandu ba dunia yi'no bai na malango na ung'anga muno mumakowe gabe, kuliko bandu ba mubweya."

⁹ Yesu ngayendelya baya, "Nimmakianga, mwipangi mambwiga bu'kana na mali ya dunia, li'nga pamwayomokelwa, baampokyange muutamō wangayomoka. ¹⁰ Ywoywoti ywau'bi'li'ka mumakowe masene, au'bi'li'ka mumakowe maku'lu' na ywa kotoka au'bi'li'ka mumakowe masene, mumakowe maku'lu'

au'bi'li'kali. ¹¹ Bai, mana mutei mwau'bi'li'kali kwa mali ya ulau ya padunia, nyai ywalu'a kunkamukia mali ya kakape? ¹² Mana mutei mwaaminikali mumali ya mundu ywi'ngi', nyai ywalu'a kunkamukia mali yinu mwabene?

¹³ “Ntu'pu' ntumisi ywakombwa kwatumikia mabwana abi'li', kwa mwanjaa alu'a kunsukwa yumo na kumpenda ywi'ngi' au ayi'ki'tyana na yumo na kunsalawa ywi'ngi'. Mukombwali kuntumikia Nnu'ngu' na mali.”

Milongelo ya Yesu

(Mat 11:12-13, 5:31-32, Mal 10:11-12)

¹⁴ Mafalisayo wabagayu'wine go na bembe bai apenda mbanje, ngabansalawa Yesu. ¹⁵ Apo ngaabakia, “Mwenga mwilaya pabandu, panga mwaannogau, lakini Nnu'ngu' aitungite myoyo yinu. Kwa mwanjaa sakibonekana sangama pabandu, Nnu'ngu' akibona undi bai.

¹⁶ “Salya na maandiko ga alondoli ba Nnu'ngu' gaabile mpaka nsimu wa Yoani Ywabatisage. Bu'kapo, Ukulungwa wa Nnu'ngu' wendaalilwa, na kila mundu auyingya kwa makakala.

¹⁷ Nantali kunani na dunia pi'ta, kuliko bu'yi'lwa liyi'gi'yo limo Iya Salya.

¹⁸ “Ywoywoti ywampeya nnyumbowe talaka no kobeka ywi'ngi', apanga upege, na ywoywoti ywankobeka nnwawa ywapeyilwe talaka, apanga upege.

Tayili na Lasali

¹⁹ “Pai na mundu yumo tayili, ywawalage ngu'bo ya bei ngu'lu' ya lukanda lwa sambalau. Mundu ywo atumyage mbanje yambone kila

lisu'ba. ²⁰ Na paniango wa ywo tayili kwai na nki'ba yumo lina lyake Lasali, ywabile na mabanga. ²¹ Lasali aminyikiage peyelwa mbolotya yaitu'mbu'ka pamesa ya aywo tayili, kai' mapwa bendeisa no lambata mabanga gake.

²² “Bai, yu'lu' nki'ba paawile, malaika ngabantola na kummi'ka pa kyuba sa Bulaimu. Na yu'lu' tayili nembe ngawaa no sikilwa.

²³ Aywo tayili, aai mungu'su'mbu' akwo kumambi', alolekiye kunani, ngammona Bulaimu kuutalu abile nakwe Lasali. ²⁴ Bai, ngakema, 'Tati' Bulaimu, mumbi'ki kiya, muntume Lasali asuye lukonji lwake mumasi', aniu'lu'ki'ye mululimi lwangu', kwa mwanjaa nendalumya muno mumwoto gu'no.'

²⁵ Bulaimu ngannyangwa, 'Mwana wangu', uku'mbu'ki wapoki ganannoga mubwu'mi wako, lakini Lasali apoki maakau. Nambi'yambi' nembe endapu'mu'lya na wenga wendalumya. ²⁶ Na kai', pakati yitu na mwenga pabi'kilwe lyi'mbwa liku'lu', li'nga babapala isa kwinu bu'ka ku'no kanebakombwe na babapala bu'ka kwinu isa kwitu kanebakombwe.'

²⁷ Yu'lu' ywabile tayili ngabaya, 'Bai Tati', ninnu'ba muntume Lasali ayende pansengo wa tati' bangu', ²⁸ kwa mwanjaa, nibi na aku'bangu' batano, akaakwi'li'ke, bakaneisa pandu pano pene ngu'su'mbu.'

²⁹ Lakini Bulaimu ngayangwa, 'Aku'bo babi na Musa na alondoli ba Nnu'ngu', waleke baapi'kani bo.'

³⁰ Lakini ywembe ngabaya, 'Nyinyoli tati' Bulaimu, ila mundu mana aayu'ka bu'ka kumambi' no yenda kwakwi'li'ka baagalambuka.'

³¹ Bulaimu ngabaya, 'Mana baayu'wali Musa

na alondoli ba Nnu'ngu', ata mundu ywaayu'ka bannyu'wali.' ”

17

Iku'balo

¹ Apo, Yesu ngaabakia banamasi' bake, “Inon-wipe kotoka pitya iku'balo ya sambu, lakini aki-bona yu'lu' ywalu'a piya iku'balo ya kumpangia mundu sambu. ² Mundu kati ywo yai nantali kuntabya liwe lya lwaga paingo na kuntumbukia mubaali, kulikoni kumpangia sambu yumo ywa anangu'ta ba. ³ Mwili'ndi'le, 'Manaitai nnongo akukosile, unkwili'ke na mana akuyu'wine unsami.' ⁴ Na mana akukosya mala saba kwa lisu'ba na kukuki'li'bu'kya kwolu'ba nsama mala saba ipalikwa unsami.”

Imani

⁵ Atumilwe ngabammakia Bwana, “Utuy-ongeyekeye imani.” ⁶ Bwana ngayangwa, “Mukaba na imani alau njene kati lupeke, mupekombwa kuubakia nku'yu' gu', uyokoke na ukayokekewe mubaali na wembe ulu'e kunnyu'wa.

Makowe ga ntumisi

⁷ “Tubaye mundu yumo ai na ntumisi ywali'ma nng'unda au sunga ngondolo. Buli, paabuya kwo, alu'a kummakia ntumisi, 'Uegeli kiyu'ngu'ya saulye?’ ⁸ Lili! Alu'a kummakia, 'Uniyupuli kilyo na wibi'ke wiso kwo ndumikia mpaka panayomwa lya no nywa, nga wenga walye no nywa.’ ⁹ Mulu'e kummakiali posaa, aywo ntumisi kwa mwanjaa apangite kati mwaabakiyilwe.? ¹⁰ Na mwenga nyinyonyo

pamwayomwa panga goti gamubayilwe, mwabaye, 'Twenga twatumisi bai, tupangite galu' gatupalikwe tupange.' "

Yesu apeletea bene matana ku'mi

¹¹ Yesu paabile mumwanja kayenda ku Yelusalemu, api'ti mumipaka ya ku Samalia na ku Galilaya. ¹² Paabile kaika pakilambo simo, akwembine na bandu ku'mi bene matana, bayi'mi kuutalu. ¹³ Ngabatu'ndu'bi'ya malobe kababaya, "Yesu, wa Mpi'ndo, utubi'ki kiya!" ¹⁴ Paabweni ngaabakia, "Muyende mukailaye kwa api'ndo ba dini." Bai, pabaabile kabayenda, ngabapeleteka. ¹⁵ Yumo mukipi'nga sabe paibweni apeletike, aatiki'li'bu'ka kannumba na kunkwi'ya Nnu'ngu' kwa lilobe liku'lu'. ¹⁶ Agonjike pai' wakukama nnu'ngi' ya magu'lu' ga Yesu ku'no kansukulu. Aywo aai Nsamalia. ¹⁷ Apo Yesu ngalaluya, "Nengite naapeletiyeye bandu ku'mi? Balu' kenda bai kwaku?" ¹⁸ Abonekineli ywi'ngi' ywaki'li'bwike kunsukulu Nnu'ngu' ila aywo nng'eni Nsamalia bai?" ¹⁹ Yesu ngammakia aywo mundu, "Uyi'me, uyende kasako, imani yako ikupeletiyeye."

Isa kwa Ukulungwa wa Nnu'ngu'

(Mat 24:23-28,37-41)

²⁰ Nsimu gumo Mafalisayo bannalwiye Yesu, "Ukulungwa wa Nnu'ngu' waisa pakubawi?" Ywembe ngayangwa, "Ukulungwa wa Nnu'ngu' wisali kwo bonekana. ²¹ Wala ntu'pu' ywakombwa baya, 'Wi pano,' au, 'Wi palu.' Kwa mwanjaa, Ukulungwa wa Nnu'ngu' wi nkati yinu." ²² Bu'kapo

ngaabakia banamasi' bake, “Masu'ba gendaisa pamwalu'a minyikia kulibona lisu'ba limo lya Mwana wa Mundu, lakini mwalibonali. ²³ Bandu balu'a kummakianga, 'Ai palu!' au, 'Ai pano!' Lakini mwenga kanemwabu'ke wala kanemwaki'ngame. ²⁴ Maana kati njai mwaibeyulya ngamwalyalu'a baa lisu'ba lya Mwana wa Mundu. ²⁵ Lakini aalu'a tumbwa wi'ti' baa mungu'su'mbu' no kanilwa na lubelekwo lu'no. ²⁶ Kati mwawabile nsimu wa Nuu, ngamwawalu'a baa nsimu wa masu'ba ga Mwana wa Mundu. ²⁷ Bandu baayendeli lya no nywa, kobeka no ku'nda mpaka nsimu wa Nuu payingi musapina. Ngaupita nkukulo no langanyika boti. ²⁸ Yapanga kati mwayabile kwa Lutu. Bandu bai kabalya no nywa, pi'ma no pi'mi'ya, kena no senga. ²⁹ Lisu'ba li'lu' lyabu'i Lutu Sodoma, mwoto wa bwaluti na kibi'li'tu' watei kwendania kati ula kauluka bu'ka kunani, na kwalangamisa boti. ³⁰ Ngamwalyalu'a baa lisu'ba li'lu' lyoumukulwa Mwana wa Mundu.

³¹ “Lisu'ba lyo, ywoywoti ywalu'a baa pamwagala keneauluke yenda tola mali yake nnyumba na ywembe ywalu'a baa kunng'unda keneaki'li'bu'ke nsu'gu'. ³² Muku'mbu'ki gagampatike nnyumbowe Lutu. ³³ Ywoywoti ywapala kuukosopolya bwu'mi wake alu'a kuobeya na ywoywoti ywaalu'a kuuobeya alu'a kuukosopolya. ³⁴ Nimmakianga panga, lisu'ba lyo bandu abi'li' baagonja pamope, yumo atolelwa na ywi'ngi' alekelwa. ³⁵⁻³⁶ Alwawa abi'li' bapanga pamope kabayaga, atolelwa yumo na ywi'ngi' alekelwa.” ³⁷ Apo nga bannaluya,

“Bwana, nga kwaku'?” Na ywembe ngaabakia,
 “Papabile na ntwi ngapabakongolekana tai.”

18

*Lukongo lwa nnwawa nng'wi'li'kwa na nsen-
 gowe na akimu*

¹ Bu'kapo Yesu aasimuli lukongo, li'nga kwalaya panga ipalikwa lu'ba Nnu'ngu' kila lisu'ba wangali totokelwa. ² Ngabaya, “Munni'ma gumo kwai na akimu ywangali kunkilikitya Nnu'ngu' wala kumpi'kania mundu. ³ Munni'ma wowowo, kai' kwai na mau' yumo nng'wi'li'kwa na nsengowe, ywakoyage kwa akimu ywo kunnu'ba li'nga apate aki yake bu'ka kwa ndumu ywake. ⁴ Kwa masu'ba gambone aywo akimu apendili kumpeya aki yake yu'lu' nng'wi'li'kwa, lakini kuundi'la ngaibakia, 'Pamope no panga nenga ninkilikityali Nnu'ngu' wala napi'kaniali bandu, ⁵ lakini kwa mwanjaa, nng'wi'li'kwa yu' endaniauya, nilu'a kumpeya, mana ngotwike, aayendelya kuniauya mpaka totokelwa! ”

⁶ Bai, Bwana ngayendelya baya, “Mupi'kaniange mwaalongei yu'lu' akimu nnau. ⁷ Mubaya, Nnu'ngu' alu'a kotoka kwayi'mya balu' baasawile, babanni'lya kilo na muntwekati? Aselewa kwapi'kania? ⁸ Nimmakianga alu'a kwayi'mya kiyu'ngu'ya. Nsimu waaisa Mwana wa Mundu alu'a kwikwemba imani padunia?”

Lukongo lwa Mfalisayo na nnonga koli

⁹ Na Yesu ngaabakia kai' lukongo balu' babai-bona anogau na kwasalawa bi'ngi'. ¹⁰ “Bandu

abi'li' baayi'i lu'ba kulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu'. Yumo aai Mfalisayo na ywi'ngi' nnonga koli. ¹¹ Aywo Mfalisayo ngayi'ma pakisake no lu'ba, 'Wa Nnu'ngu', nendakusukulu kwa mwanjaa nenga, kati bandu bi'ngi' lili, bababile abwimi, abu'su' na apege. Kai' nenga kati ayu' nnonga koli lili. ¹² Nenga nendapunga mala ibi'li' kwa juma, nipiya salaka na saka ya mabi'ko gangu'.' ¹³ Lakini yu'lu' nnonga koli, ngayi'ma kuutalu na aakombwili tu'ndu'bi'a minyo gake kunani, ila aatikotima no ku'ku'li'ka kabaya, 'Wa Nnu'ngu', unibi'ki kiya nenga na mwene sambi.' ¹⁴ Nimmakianga, yu'lu' nnonga koli aki'li'bu'ki kaya asamilwe. Lakini yu'lu' ywi'ngi', asamilweli. Kwa mwanjaa ywaiu'bu'ya aulu'yi'lwa na ywaiuluya au'bu'yi'lwa."

*Yesu abaliki bana anangu'ta
(Mat 19:13-15, Mal 10:13-16)*

¹⁵ Bandu ngabannetya Yesu bana anangu'ta li'nga akunywe kwa maboko li'nga kwaayalya. Banamasi' pabaabweni, baatikwakanikia kwa ukali'. ¹⁶ Lakini Yesu aatikwakema ngabaya, "Mwaleke abo bana baise kasangu', kenemwakanikie, kwa mwanjaa Ukulungwa wa Nnu'ngu' nga wa bandu kati baa. ¹⁷ Nimmakianga kakape, mundu ywoywoti ywakotoka pokya Ukulungwa wa Nnu'ngu' kati bana anangu'ta, ayingyali mu Ukulungwa wo."

*Ukulungwa wa Nnu'ngu' na utayili
(Mat 19:16-30, Mal 10:17-31)*

18 Kolongosi yumo wa Kiyahudi, ngannaluya Yesu, “Mwalimu nnogau, nipange buli li'nga niupate ukoto wangayomoka?” 19 Yesu ngammakia, “Mboni unikema na nnogau? Ntu'pu' ywai nnogau ila Nnu'ngu' kiskeye. 20 Uitungite amuli, ‘Keneube wampege, keneubulage, keneuyibe, Keneukong'ondeli makowe ga ubu'su', waisimu tati' na mau' bako.’ ” 21 Ywembe ngabaya, “Ago goti nigakamwile bu'ka kuunangu'ta wangu'.” 22 Yesu pagayu'wine go, ngammakia, “Balo upalikwa panga kili'be simo. Upi'mi'ye kila kili'be sobile naso na kwabagana aki'ba mbanje yo na walu'a ba na amana kunani, bu'kapo uniki'ngame.” 23 Yu'lu' mundu paagayu'wine go, aatinyopa muno kwa mwanjaa aai tayili muno. 24 Yesu paamweni kanyopa muno, ngabaya, “Atayili yingya mu Ukulungwa wa Nnu'ngu' kunonwipe. 25 Male ngamiya yingya mulipoyo lya singano, kulikoni tayili yingya mu Ukulungwa wa Nnu'ngu'.” 26 Balu' bandu pabayu'wine go, ngabayaba, “Nyai ywalu'a kosopolelwa?” 27 Yesu ngayangwa, “Gagakotoka kombolwa na mundu, kwa Nnu'ngu' gendakombolwa.” 28 Nembe Petili ngannaluya, “Na twenga, buli? Tuilei ili'be yitu yoti tukuki'ngime wenga!” 29 Yesu ngaabakia, “Kakape nimakianga, mundu ywoywoti ywaulei nsengo wake, au nnyumbowe, au nnongowe, au abelei bake, au bana kitumbu sa Ukulungwa wa Nnu'ngu', 30 alu'a pokya gambone nambi'yambi na ukoto wangayomoka pawaisa.”

Yesu alongela pampanda patatu kwa kiwo na

*uyu'ki wake**(Mat 20:17-19, Mal 10:32-34)*

³¹ Yesu ngayenda nabo pambwega balu' ku'mi na abi'li' ngaabakia, “Mupi'kani wi'ti! Tuyenda ku Yelusalemu na akwo, kila sakiandikilwe na alondoli ba Nnu'ngu' kwa Mwana wa Mundu kikatimya. ³² Kwa mwanjaa, alu'a kamukiyilwa kwa bandu bangali Ayahudi na bembe balu'a kunsalanga, kumpwi'wa na kumwunia mata. ³³ Balu'a kunku'mbwa bokola na kummulaga, lakini lisu'ba lyenetatu alu'a yu'ka.” ³⁴ Lakini bembe bakwipwili likowe lyo ata pasene, kwa mwanjaa sateiyilwa kikomekeyo sa makowe go na baatangiteli gagaalongelikwe.

*Yesu antepwa mbulibuli ku Yeliko**(Mat 20:29-34, Mal 10:46-52)*

³⁵ Yesu pai papipi na ku Yeliko, kwai na mundu yumo mbulibuli atami mudi'la kalu'balu'ba. ³⁶ Paayu'wine lipi'nga lya bandu kalipi'ta ngalaluya, “Kwi na ki'li?” ³⁷ Ngabammakia, “Yesu wa ku Nasaleti endapi'ta.” ³⁸ Na ywembe ngatu'ndu'bi'ya lilobe kabaya, “Yesu, Mwana wa Daudi, unibi'ki kiya!” ³⁹ Balu' babaalongolile, ngabankwi'li'ka na kummakia atame liki. Lakini ywembe ngayendelya tu'ndu'bi'ya lilobe, “Mwana wa Daudi, unibi'ki kiya!” ⁴⁰ Yesu ngayi'ma na kwabakia panga bannete nnu'ngi' yake. Palu' yu'lu' mbulibuli paikite papipi, Yesu ngannaluya, ⁴¹ “Upala nikupangi ki'li?” Na ywembe ngannyangwa, “Bwana, nilu'ba nikombwe lola.” ⁴² Yesu ngammakia, “Ulole! Imani yako ikutepwile.” ⁴³ Na popopo aywo

mbulibuli aakombwi lola, ngaanki'ngama Yesu kankwi'ya Nnu'ngu'. Na bandu boti pabagabweni go, bannumbike Nnu'ngu'.

19

Yesu na Zakayo

¹ Yesu aikite kunni'ma wa ku Yeliko, ngapi'ta mumali'la ga nni'ma wo. ² Akwo kwai na mundu yumo ywakemelwa Zakayo, aywo aai mundu nku'lu' ywa alonga koli, kai' aai tayili. ³ Apalage kummona Yesu panga ai buli lakini akombwili kummona kwa mwanjaa, bandu bai baingi na kyi'mo sake sai kipi. ⁴ Kwa nyo, aabutuki nnu'ngi' no u'bu'ka munku'yu' li'nga ammone Yesu, kwa mwanjaa api'ti ndi'la yi'lu'. ⁵ Bai, Yesu paikite palu', ngalola kunani ngammakia, “Zakayo, uuluke kiyu'mbi'ti'ka, kwa mwanjaa li'no nipalikwa ngapiliye kasako.” ⁶ Apo Zakayo ngauluka kiyu'ngu'ya na kunkemya kasake kwo napasika. ⁷ Bandu boti pabagabweni go, ngabaku'ku'li'ka no baya, “Ayi'i tama na mundu mwene sambu.” ⁸ Zakayo ngayi'ma na kummakia Yesu, “Bwana, upi'kani! Nenga lisinda lya mali yangu' nalu'a kwapeya aki'ba na mana nampokonywi mundu kili'be, nalu'a kunki'li'bu'ki'ya mala nsese.” ⁹ Yesu ngammakia, “Li'no ukosopoli wi pansengo gu'no, kwa mwanjaa ayu' naywembe nga ywa lukolo lwa Bulaimu. ¹⁰ Kwa mwanjaa Mwana wa Mundu aisi pala no kosopolya babaobite.”

*Lukongo lwa atumisi ku'mi
(Mat 25:14-30)*

¹¹ Apo Yesu paabile kaegelya ku Yelusalemu. Bandu babampi'kaniage baganiage panga yaigali pasene bai Ukulungwa wa Nnu'ngu' ulu'e isa.

¹² Kwa nyo, Yesu ngaabakia lukongo lu'no, "Kwai na mundu ywalukolo lwa kikulungwa ywayabwi mwanja, yenda kunni'ma wa kuutalu li'nga pokya utawala wa ukulungwa no buya. ¹³ Bai, wai kaapala bu'ka, ngaakema wi'ti' atumisi bake ku'mi na kwapeya mbanje kila mundu na kwabakia, 'Mupangi nsuluso mpaka panabuya.'

¹⁴ Lakini bandu ba palu' baatikunsukwa kwa nyo ngabatuma bandu bayende ku'lu' bakabaye, "Tukani kututawala yu'."

¹⁵ "Aywo mundumuko aabuyangani kaya wayomwi pokya ukulungwa, popopo ngaabakia balu' atumisi baapei mbanje bakemelwe li'nga atange panga kila mundu abeliye ili'nga. ¹⁶ Ntumisi ywalongolile ngapitya, ngabaya, 'Bwana, nibeliye ku'mi yi'ngi' ya mbanje yawanipeile.'

¹⁷ Naywembe ngammakia, 'Unogie, wenga nga wantumisi nnogau. Kwa mwanjaa upangite kinnannoga mumakowe masene, ulu'a panga wa kolongosi muilambo ku'mi.' ¹⁸ Ntumisi ywenebi'li' ngaisa kabaya, 'Bwana, nibeliye yi'ngi' tano ya yi'lu' mbanje yawanipeile.' ¹⁹ Naywembe ngammakia, 'Na wenga kai', ulu'a panga wa kolongosi muilambo tano.'

²⁰ "Ntumisi ywi'ngi' ngaisa kabaya, 'Bwana, utole mbanje yako, natiiya wiso mukitambala.

²¹ Naatiyogopa kwa mwanjaa wenga wa mundu nkali'. Wenga utola yangali yako na uuna yangali kena.' ²² Naywembe ngammakia, 'Malongelo

gako galaya makosa gako, wenga wantumisi nnau! Waatangite panga nenga nankali', nitola yangali yangu' na niuna yangali kena. ²³ Kwa mwanjaa ki'li', ukotwike bi'ka mbanje yangu' kwa bababeleya, na nenga ngaisa tola yaibeley-ilwe mwakubuya?' ²⁴ Apo ngaabakia balu' bababile palu', 'Mumpokonywe ayo mbanje, mukampepe yu'lu' ywabeliye ku'mi yi'ngi'.' ²⁵ Bembe ngabammakia, 'Lakini Bwana, aywo abile na mali yambone muno!' ²⁶ Ywembe ngayangwa, 'Kila ywabile na kili'be nga ywapeyelwa no yongekeyelwa. Lakini yu'lu' ywangali ba naso kili'be, ata si'lu' sabile naso satolelwa. ²⁷ Na nambi'yambi', babanisukwa na babanikana nibe na nkulungwa wabe, mwalete pano, na mwabulage papanopano nnu'ngi' yangu'.' "

Yesu ayingya ku Yelusalemu kwa si'li'ku'si'li'ku' (Mat 21:1-11, Mal 11:1-11, Yoa 12:12-19)

²⁸ Yesu paayomwi longela go, aatilingolya kalongokeya ku Yelusalemu, ²⁹ paaegeli Bethfage na Betania papipi na kitu'mbi' sa Minjaituni, aatumike banamasi' bake abi'li', ³⁰ ngaabakia, "Muyende kukilambo sakibile nnu'ngi' yinu. Pamwayingya mukilambo, mwalikolya likinda lya mbu'nda ywangakolelelwa na mundu atabilwe. Mumundwe, munnete pano. ³¹ Mana alu'a kunnaluya mundu mwanjaa ki'li' mumundwa, mwammakie, 'Bwana endakumpala.' "

³² Bai, babatumilwe ngabayenda na bakoli kati mwababakiyilwe na Yesu. ³³ Pabaabile kabamundwa yu'lu' mwana wa mbu'nda, bene ngabaalaluya, "Kwa mwanjaa ki'li'

mumundwa mwana mbu'nda yu'?" ³⁴ Na bembe ngabayangwa, "Bwana endakumpala." ³⁵ Bai, ngabampelekya Yesu yu'lu' mwana mbu'nda. Bu'kapo ngabatandika magu'bo gabe panani ya mbu'nda na kumwu'bu'ya Yesu panani yake. ³⁶ Yesu payendeli na mwanja, bandu baatandike magu'bo gabe musimbasingwa.

³⁷ Paaegeli ku Yelusalemu pabwelyo wa kitu'mbi' sa Minjaituni, lipi'nga lya banamasi' bake ngabatumbwa kwi'ndi'lya na kunkwi'ya Nnu'ngu' kwa lilobe liku'lu', kwa mwanjaa ya makowe maku'lu' gabagabweni. ³⁸ Ngababaya, "Ayaliwite Nkulungwa ywaisa kwa lina lya Bwana! Amani kunani, utukupu kwa Nnu'ngu' ywabile kunani!" ³⁹ Apo Mafalisayo bi'ngi' babaabile mu'lu' mulipi'nga lya bandu ngabam-makia Yesu, "Mwalimu, wakanikie banamasi' bako kanebapange ndu'ti!" ⁴⁰ Yesu ngayangwa, "Nimmakianga, mana bakotwike bembe, ata maliwe galu'a kwi'ndi'lya."

Yesu akili'lya kilambo sa ku Yelusalemu

⁴¹ Paaegeli muno na kuubona nni'ma gu'lu' Yesu aatikuuli'lya. ⁴² Ngabaya, "We Yelusalemu, Ukatangage li'noli'no makowe gagaleta amani! Lakini nambi'yambi' gaiyilwe paminyo yako. ⁴³ Kwa mwanjaa masu'ba gendaiza, babakusukwa bakuti'ti'li'ki'a maboma, na kukuibya ndi'la wakane kosopolelwa. ⁴⁴ Bakutimbatimba wenga pamope na bana bako bababile nkati ya ingu'mbi' yako, baakulekyali ata liwe limo panani ya li'ngi',

kwa mwanjaa wautangiteli nsimu Nnu'ngu' paakwisili kukuyangatiya.”

*Yesu ayingya mu Nyumba ya Nnu'ngu'
(Mat 21:12-17, Mal 11:15-19, Yoa 2:13-22)*

⁴⁵ Bu'kapo, Yesu aayingi mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu' no tumbwa kwabi'nga asulusi, ⁴⁶ Nembe ngabaya, “Iandikilwe, ‘Nyumba yangu’ yapanga nyumba yo salilya,’ lakini mwenga muipangite ibe mbango ya apokonyoli.” ⁴⁷ Yesu aai kayi'gana mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu' kila lisu'ba. Api'ndo ba dini, balimu ba Salya na alongosi ba bandu baapalike kummulaga. ⁴⁸ Lakini bai ntu'pu' lyopanga, mwanjaa bandu boti baai kabampi'kania muno.

20

*Makowe ga utawala wa Yesu
(Mat 21:23-27, Mal 11:27-33)*

¹ Lisu'ba limo, Yesu waabile kaayi'gana bandu mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu' na kwaalya makowe ganannoga, api'ndo ba dini, balimu ba Salya pamope na agoi batiisa, ² ngababaya, “Utubakie! Upanga makowe ga goti kwa utawala waku', kai' nyai ywakupei utawala gu?” ³ Yesu ngaabakia, “Nanenga mbala kunaluyanga. Munibakie, ⁴ utawala wa Yoani Ywabatisage wabu'kite kwa Nnu'ngu' au bandu?” ⁵ Lakini bembe ngababakiana nnyanya, “Mana tubaite ubu'kite kwa Nnu'ngu', ywembe alu'a tulaluya, ‘Mboni mumwu'bi'li lili?’ ⁶ Na mana tubaite ubu'kite kwa mundu, bandu boti

ba pano batuku'mbwa maliwe, kwa mwanjaa boti bau'bi'lile panga Yoani aai nnonboli ywa Nnu'ngu'." ⁷ Bai, ngabammakia, "Tutan-giteli utawala wo wabu'kite kwaku'." ⁸ Yesu ngaabakia, "Ata nenga nimmakiangali niga-panga makowe ga kwa utawala waku'."

Lukongo lwa nng'unda wa minjabibu na aku'li'ma

(Mat 21:33-46, Mal 12:1-12)

⁹ Yesu ngayendelya kwabakia bandu lukongo lu'no, "Mundu yumo ali'mike nng'unda wa minjabibu, na ayaiki aku'li'ma kwa mali'po no yabwa mwanja mpaka kilambo sa kuutalu, atami kwo kwa masu'ba ganambone. ¹⁰ Pa mauno, mundu ywo ngantuma ntumisi ywake kwa balu' aku'li'ma bammauli lipungu lya itunda lya mauno ga nng'unda wa minjabibu. Lakini balu' aku'li'ma batikunku'mbwa ntumisi ywo na kunki'li'bu'ya moko gabule. ¹¹ Yu'lu' bwana ngantuma kai' ntumisi ywi'ngi', lakini bembe ngabanku'mbwa, bampangi makowe ga oni na kunki'li'bu'ya moko gabule. ¹² Ngaantuma kai' ywenetatu, aywo ywembe, pabannumiye ngabantaikulya paungo. ¹³ Yu'lu' mwene nng'unda ngabaya, 'Nilu'a panga buli? Nalu'a kuntuma mwana ywangu' ywanimpindle, kwaali' ywembe balu'a kunnyu'wa.' ¹⁴ Balu' aku'li'ma pabamweni bai, ngababakiana, 'Ayu' ngalu'a tola ulisi wake, kwa nyo tummulage li'nga ulisi wo upange witu.' ¹⁵ Bai, ngabampiya paungo ya nng'unda wa minjabibu na kummulaga."

Yesu ngalaluya, “Yu'lu' mwene nng'unda alu'a kwapanga buli balu' aku'li'ma? ¹⁶ Alu'a isa kwabulaga aku'li'ma bo na kwapeya aku'li'ma bi'ngi' nng'unda wo wa minjabibu.” Bandu wabayu'wine makowe go ngababaya, “Lili! Kanegapite ata pasene!” ¹⁷ Lakini Yesu ngaabu'nju'lya minyo na kwabakia, “Bai, Maandiko Mapeleteu gaalomboli ki'li? ‘Liwe lyabalikani asengi, nambi'yambi' lipangite liwe liku'lu' lya pakitumembe!’ ¹⁸ Mundu ywoywoti ywatu'mbu'ka panani ya liwe lyo ati'kwanika ipandeipande na mana lintu'mbu'ki mundu ywoywoti, lyantimba.”

Li'pa koli kwa Kaisali

(Mat 22:15-22, Mal 12:13-17)

¹⁹ Balimu ba Salya na api'ndo ba dini baatangite panga lukongo lwo lwali'ngage bembe, kwa nyo bapalage kummoywa papalu'palu', ila bayogwipe bandu. ²⁰ Bai, ngabaupala nsimu waupwaika. Ngabaatuma bandu baku'pi'ki'ye panga anogau, bampekeseni Yesu kwa kunaluya, li'nga bammoywe na kunkamukia kwa alongosi ba silikali. ²¹ Bandu bo ngabammakia, “Mwalimu, tutangite panga wendalongela no yi'gana makowe ga kakape, kai' wenga ubawali bandu, uyi'gana kakape ndi'la ya Nnu'ngu'. ²² Bai, utubakie yendayi'ki'ti'lwa mu Salya ya Musa li'pa koli kwa Kaisali?” ²³ Yesu akwipwile kitapa sabe ngaabakia, ²⁴ “Munilaye lwela, lubile na kuminyo ya nyai?” ²⁵ Na bembe ngabanyangwa, “Kuminyo ya Kaisali.” Yesu ngaabakia, “Bai, ga Kaisali mumpei Kaisali, ga Nnu'ngu'

mumpei Nnu'ngu'." ²⁶ Bakombwili kunnyonja kwa likowe lyolyoti palu' pa bandu, kwa nyo ngabatama liki no sangala mwaayangwile.

Makowe go uyu'ki

(Mat 22:23-33, Mal 12:18-27)

²⁷ Bu'kapo Masadukayo, bababaya panga babawile bayu'kali, bamwisili Yesu, ngababaya, ²⁸ "Mwalimu, Musa atuandiki panga man-aitei mundu nsi'si' awile na annei nnwawa nng'wi'li'kwa wangali bana, nnunawe apalikwa antole ywo nnwawa li'nga ampapi nku'we bana. ²⁹ Ngaipanga, nsimu gumo kwai na akingolo saba. Yu'lu' nku'lu' aatikobeka no waa wangali mwana. ³⁰ Yu'lu' nnuna ywenebi'li' ywantweti yu'lu' nng'wi'li'kwa na ywembe ngawaa kai', ³¹ na nnuna ywenetatu yai nyinyonyo. Makowe gai gagalu'galu' kwa boti saba, boti bawile wangali papa bana. ³² Kuundi'la na yu'lu' nnwawa ngawaa. ³³ Lisu'ba lyabalu'a yu'yi'lwa babawile, nnwawa ywo apanga nnyumbo wa nyai? Kwa mwanjaa boti saba baankobike." ³⁴ Yesu ngaabakia, "Bandu ba nsimu gu'no kobeka no ku'nda, ³⁵ lakini balu' bababalangilwa panga baapwaika yu'ka no tama na Nnu'ngu', baakobekali na baaku'ndali. ³⁶ Kai', bawaali, kwa mwanjaa babaa kati malaika, no baa bana ba Nnu'ngu' kwa mwanjaa bayu'kite muuwi'li. ³⁷ Lakini kwa mwanjaa kubile no yu'ka bu'ka kuuwi'li, ata Musa aayi'ki'tile. Mumaandiko Mapeleteu ga si'lu' kiwi'mbi' sasabile kakiyaka mwoto, kaantambwa Bwana kati 'Nnu'ngu' wa Bulaimu, Nnu'ngu' wa Isaka, na Nnu'ngu' wa

Yakobi.' ³⁸ Bai, ywembe Nnu'ngu' ywa awi'li lili, ywembe Nnu'ngu' ywa balu' bababile bau'mi, kwa mwanjaa kasake boti bendalama." ³⁹ Bi'ngi' ba balu' balimu ba Salya ngababaya, "Mwalimu, mwoyangwile ngamwembe." ⁴⁰ Ntu'pu' mundu ywi'ngi' ywalowite kai' kunnaluya gi'ngi'.

Makowe ga Kilisitu

(Mat 22:41-46, Mal 12:35-37)

⁴¹ Yesu ngaalaluya, "Ibayilwa buli panga Kilisitu ywabayilwe nga mwana wa Daudi? ⁴² Daudi mwene abaya mu Zabuli,

'Bwana Nnu'ngu' aammakie Bwana ywangu',
Tama kummalyo gangu',

⁴³ mpaka nauluye andumu bako babe pai' ya magu'lu' gako.'

⁴⁴ "Manaitai Daudi ankema ywembe 'Bwana,' apanga buli kai' mwana wake?"

Yesu akwi'li'ka bandu kanebabe kati balimu ba Salya

(Mat 23:1-36, Mal 12:38-40)

⁴⁵ Yesu ngaabakia banamasi' bake nnu'ngi' ya bandu boti, ⁴⁶ "Mwili'ndi'le na balimu ba Salya babapenda pi'tapi'ta bawalile makanju malaso. Bapendi pangilwa abali na bandu kwa isima kusoko no tama muitamo ya bandu bako, mu Nyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' na mu-masalaka. ⁴⁷ Baapokonywa alwawa awi'li'kwa ku'no kabaku'pi'ki'ya panga anogau kwo sali sala ndaso. Abo baapata ukumu ngu'lu'."

21

Salaka ya mau' nng'wi'li'kwa
(Mal 12:41-44)

¹ Yesu aatikwalingia matayili, ngaabona kabayi'ya salaka yabe mulisanduku lya mbanje ya mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu', ² ngammona mau' yumo nng'wi'li'kwa kayi'ya mo ela njene. ³ Bai, ngabaya, “Nimmakianga, mau' yu' nng'wi'li'kwa nki'ba ayi'i kiku'lu' mulisanduku kuliko sabayi'i bi'ngi' boti. ⁴ Kwa mwanjaa boti bo bapiyike salaka bu'kana na mali yabe yaipi'tile, lakini mau' yu' muuki'ba wake, ayi'i yoti yabile nayo.”

Yesu alondwa sengwanilwa kwa Nyumba ya Nnu'ngu'
(Mat 24:1-2, Mal 13:1-2)

⁵ Bandu bi'ngi' balongelyage makowe ga Nyumba ya Nnu'ngu', mwainemekilwe kwa maliwe ga samani, pamope na upo yaipiyilwe kwa Nnu'ngu'. Yesu ngabaya, ⁶ “Aga goti gamugabona, gaaisa masu'ba lyaigalali ata liwe limo panani ya li'ngi', kila kili'be sasengwanilwa.”

Tabu na ngu'su'mbu'
(Mat 24:3-14, Mal 13:3-13)

⁷ Bai, ngabannaluya, “Mwalimu, makowe go gapitya pakubawi? Na kikowe saku' sasalaya panga makowe go gaegelile pitya?” ⁸ Yesu ngaayangwa, “Mulinguli mwakenekongelwa. Kwa mwanjaa baingi baisa na kulitumya lina lyangu', kila mundu kabaya panga, ywembe nga nenga no panga nsimu gu'lu' wegelile.

Lakini mwenga kenemwakoleye! ⁹ Bai, pamwagayu'wa makowe ga ngondo na maangaiko, kenemwayogope, kwa mwanjaa ago gapalikwa gapi'te wi'ti', lakini matemulyo ga goti gaapanga balo.” ¹⁰ Bu'kapo ngayendelya longela, “Nni'ma gumo waku'mbwana na wi'ngi' na ukulungwa gumo waku'mbwana na wi'ngi'. ¹¹ Kila pandu palu'a panga na malendemo maku'lu' ga bwi', njala na utamwe wa tauni. Kai' kwabaa na makowe maakau na myanju miku'lu' kunani. ¹² Wangapitya ago goti, yalongolya wi'ti' kum-moywa mwenga, kummi'ka mungu'su'mbu' no pwatilwa mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu' na kunnyi'yanga muutabilwe. Mwapelekelwa nnu'ngi' ya akulungwa na atawala kwa mwanjaa ya lina lyangu'. ¹³ Li'nga mukanikong'ondeli kasabe. ¹⁴ Mukangamale mummyoyo yinu, ken-emwaganiye pamwapala kwikengya. ¹⁵ Kwa mwanjaa nenga namwene nilu'a kumpeyanga milongelo yene malango, ata andumu bako bakukombwali kai' bakutaukyali. ¹⁶ Abelei binu, anuna, alongo na mambwiga binu balu'a kunsongya mwenga na mwabi'ngi' mwalu'a bulagilwa. ¹⁷ Bandu boti balu'a kunsukwanga kwa mwanjaa wa lina lyangu'. ¹⁸ Lakini, ata lunyiwili lumo lwa mitwe yinu lwaobali. ¹⁹ Kwo komea kwinu mwalu'a kosopolya bwu'mi winu.

*Yesu alondwa sengwanilwa kwa Yelusalemu
(Mat 24:15-21, Mal 13:14-19)*

²⁰ “Pamwalu'a kukibona kilambo sa ku Yelusalemu kiti'li'tilwe na mayesi, bai mwatange panga nsimu wisile wo sengwanilwa kwa

kilambo so. ²¹ Apo, bababile ku Yudea babutuki muitu'mbi', balu' bababile mukilambo babu'ke na balu' bababile kumigunda kenebaki'li'bu'ki kukilambo. ²² Kwa mwanjaa masu'ba go nga ga ukumu, li'nga goti gagaandikilwe mu Maandiko Mapeleteu gatimi. ²³ Balu'a kibona atopelwe na babayongeya masu'ba go! Kwa mwanjaa kwalu'a baa na siki ngu'lu' munnima na nyongo ya Nnu'ngu' yalu'a kwaisilya bandu bo. ²⁴ Bi'ngi' babulagilwa kwa lipanga, bi'ngi' batolelwa mateka mumili'ma yoti, na kilambo sa ku Yelusalemu sali'batilwa na bandu bangali Ayahudi, mpaka nsimu wabe pawayomokya.

*Isa kwa Mwana wa Mundu
(Mat 24:29-31, Mal 13:24-27)*

²⁵ “Kwalu'a baa na myanju mulisu'ba, mwei, na ndondwa. Dunia yoti yaba musiki kwa kitumbu sa kyukala so bu'kana na mwago wo yu'gayu'ga kwa masi' ga baali. ²⁶ Bandu baiduka kwa mwanjaa ya bwoga, kabalolela makowe galu'a pitya, kwa mwanjaa makakala ga kunani galu'a tikatika. ²⁷ Bu'kapo, balu'a kummona Mwana wa Mundu kaisa mulyunde, mwene makakala na utukupu wammese. ²⁸ Pagalu'a tumbwa pitya makowe go mwayi'me no tu'ndu'bi'ya mitwe yinu kunani, kwa mwanjaa kosopolelwa kwinu kuegelile.”

*Lukongo lwa ntini
(Mat 24:32-35, Mal 13:28-31)*

²⁹ Bu'kapo ngaabakia lukongo lu'no, “Mulolek-eye nkongo wa ntini na mikongo yi'ngi' yoti. ³⁰ Pamwibona panga itumbwile ipuka makapi,

mwatange panga nsimu wa kyuku wegelile. ³¹ Nyinyonyo, pamwagabona makowe go kagapangilwa, mwatange panga Ukulungwa wa Nnu'ngu' wegelile. ³² Kakape nimmakianga, lubelekwo lu'no lwa nambi'yambi' lwapi'tali wangelipangika ago goti. ³³ Makowe goti gagabile padunia na panani ya dunia gapi'ta, lakini mayi'gi'yo gangu' gaapi'tali.

Tupalikwa tube minyo

³⁴ “Mube minyo, yakenetopelwa myoyo yinu na makowe maakau, lobya na mengo ga bwu'mi gu'no. Mana lili, lisu'ba lyo lyamwisilyanga kwa kiimuimu. ³⁵ Kwa mwanjaa lyamwisilya kati kitapa kwa boti babatama mudunia yoti. ³⁶ Mutame mwisio bai na mukoye lu'ba Nnu'ngu' li'nga mupate makakala go pi'ta salama mu-makowe goti gagalu'a pitya no yi'ma nnu'ngi' ya Mwana wa Mundu.” ³⁷ Muntwekati masu'ba go Yesu ayi'ganage bandu mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu', lakini kilo ayendage kukitu'mbi' sa Minjaituni no tama kwo. ³⁸ Bandu boti bayendage mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu' kindai' putiputi li'nga kumpi'kania.

22

Makowe ga kummulaga Yesu

(Mat 26:1-5, Mal 14:1-2, Yoa 11:45-53)

¹ Lisu'ba lya si'li'ku'si'li'ku' ya Makati Gangalu'la, yaikemelwa Pasika, yai kaiegelya. ² Api'ndo ba dini na balimu ba Salya baapalike ndi'la ya kummulaga Yesu, lakini baayogopage bandu. ³ Bai, Ibilisi ngannyingya Yuda Isikalioti,

yumo ywa balu' banamasi' ku'mi na abi'li'.
⁴ Yuda aayi'i lagana na api'ndo ba dini na ali'ndi'li ba Nyumba ya Nnu'ngu' mwopanga li'nga kunsongya Yesu kasabe. ⁵ Baatinapusika nabembe ngabayi'ki'tyana nakwe kunni'pa mbanje. ⁶ Yuda aayi'ki'tile, ngapala lipala lya kwakamukiya pangali tanga lipi'nga lya bandu.

Kwibi'ka wiso si'li'ku'si'li'ku' ya Pasika

(Mat 26:17-25, Mal 14:12-21, Yoa 13:21-30)

⁷ Bai, Lisu'ba lya Makati Gangalu'la ngaliika. Na alyo nga lisu'ba lyo sinjilwa Mwana wa Ngondolo ywa Pasika. ⁸ Apo Yesu ngaatuma Petili na Yoani, ngaabakia, "Muyende mukatubi'ki wiso si'li'ku'si'li'ku' li'nga tulye Pasika." ⁹ Nabembe ngabannaluya, "Upala tukakubi'ki wiso kwaku?" ¹⁰ Ngaabakia, "Pi'kani! Pamwalu'a yenda kukilambo, mwakwembana na nnalu'me ywapu'twi kibi'ga sa masi'. Mwanki'ngame mpaka nnyumba ya nyumba yaayingya. ¹¹ Mwammakie mwene nsengo, 'Mwalimu endakulaluya, kubi kwaku' kuswi kwoli'lya Pasika nenga na banamasi' bangu?' ¹² Naywembe aannangya sumba kiku'lu' kugolopwa sakibi'kilwe wiso, na mwenga mukabi'ke wiso ilyo." ¹³ Bai, ngabayenda, baakikoli kila kili'be kibi kati mwaabakie Yesu, ngababi'ka wiso Pasika.

Kilyo pamesa ya Bwana

(Mat 26:26-30, Mal 14:22-26, 1Kol 11:23-25)

¹⁴ Saa payikite, Yesu ngatama lya na atumilwe bake. ¹⁵ Ngaabakia, "Ndeminyikia muno lya Pasika yi'no pamope na mwe, ku'no kaiegelya

saa yo teselwa kwangu'. ¹⁶ Kwa mwanjaa nimmakianga panga nailiyali kai' mpaka palu' panailya yi'lu' yaitimile pawaika Ukulungwa wa Nnu'ngu'." ¹⁷ Bu'kapo ngakitola kikombe sa lipwai no sukulu, ngabaya, "Mupokyanje, munywe pamope. ¹⁸ Kwa mwanjaa bu'ka nambi'yambi' nimmakianga, nainywali kai' lipwai ya njabibu mpaka pawalu'a isa Ukulungwa wa Nnu'ngu'." ¹⁹ Bu'kapo ngaatola likati, ngasukulu, ngalimetwana na kwapeya kabaya, "Yi'no nga yi'ga yangu' yaipiyilwa kwa mwanjaa ya mwe. Mwapange nyo kwa kuniku'mbu'kya." ²⁰ Ngapanga nyinyonyo na kikombe sa divai bu'ka pa kilyo, kabaya, "Kikombe si'no nga lilagano lyayambi' lya myai yangu' yaityitika kwa mwanjaa mwenga. ²¹ Lakini, mulolange! Yu'lu' ywanisongya ai pamope na nenga pano pamesa. ²² Kakape Mwana wa Mundu ayenda bulagilwa kati mwabini Nnu'ngu', lakini aki-bona yu'lu' ywansongya." ²³ Apo ngabatumbwa laluyana bene na bene nyai kati yabe ywalu'a panga likowe lyo.

Nyai nku'lu' pakati yitu!

²⁴ Kwapitike ntau kwa abo banamasi' panga nyai ywaganiyilwa baa nku'lu' kuliko bi'ngi'. ²⁵ Yesu ngaabakia, "Akulungwa ba bandu bangali Ayahudi batawala bandu babe kwa makakala, na bembe bakemelwa ayi'mi'li'ki'yi ba bandu. ²⁶ Lakini kaneibe nyo kwinu, ila yu'lu' ywabi nku'lu' kwinu apalikwa abe nsene wa boti, na ywabi kolongosi apalikwa abe kati ntumisi. ²⁷ Tubaye nku'lu' ngaywaku', yu'lu'

ywatama pamesa no lya, au yu'lu' ywatumikia? Ngamwembe panga yu'lu' ywatama pamesa no lya! Lakini ata nyo nenga nibi pano pakati yinu kati nantumisi. ²⁸ Mwenga ngamwabile na nenga nsimu woti wa mapayilwo gangu', ²⁹ kati Tati' bangu' mwabangamukiye ukulungwa, na nenga ninkamukiyanga mwenga ukulungwa. ³⁰ Mwalya no nywa pamesa yangu' mu ukulungwa wangu' no tama muiti'gu' ya kikulungwa kuisenwa ngolo ku'mi na ibi'li' ya Isilaili.

*Yesu alondwa panga Petili alu'a kunkana
(Mat 26:31-35, Mal 14:27-31, Yoa 13:36-38)*

³¹ “Simoni, Simoni! Pi'kania wi'ti'! Ibilisi ayi'ki'tilwe na Nnu'ngu' kumpeta mwenga kati mundu mwapeeta ngano. ³² Lakini nenga nitekulu'bya kwa Nnu'ngu' li'nga imani yako yak-enepu'ngwa. Nawenga pawalu'a niki'li'bu'kya, wasenge akina alongobo.” ³³ Petili ngan-nyangwa, “Bwana, niyi'ki'tile yenda pamope na wenga muutabilwe, na ata waa.” ³⁴ Yesu ngan-nyangwa, “Nikubakia wenga wa Petili, kapala bi'ka njogolo li'no kilo walu'a ngana mala itatu panga unitangiteli.”

Nsimu wa atali wegelile

³⁵ Bu'kapo, Yesu ngaalaluya banamasi' bake, “Nsimu panantumike wangelipu'twa mpuko wa mbanje wala utingo wala ilatu, mwapu'ngu'kilwe na kili'be sosoti?” Ngabayangwa, “Lili.” ³⁶ Naywembe ngaabakia, “Nambi'yambi', ywabile na mpuko wa mbanje aupu'twe na ywabile na utingo nyinyonyo. Na ywabile ntu'pu' lipanga, api'mi'ye likoti lyake

li'nga akapi'me limo. ³⁷ Nimmakianga gano mayi'gi'yo ga Maandiko Mapeleteu, 'Aabi'kilwe lipi'nga limo na babaalabiya.' Ipalikwa gatimi na gagapalikwa na nenga gendaikya." ³⁸ Nabembe ngababaya, "Bwana, lola, pano pai na mapanga gabi'li." Naywembe ngabaya, "Bai gali'ngani!"

Yesu annu'ba Nnu'ngu' kukitu'mbi' sa Minjaituni

(Mat 26:36-46, Mal 14:32-42)

³⁹ Yesu pabu'i po kati mwayobelile ngayenda kukitu'mbi' sa Minjaituni, na banamasi' bake ngabanki'ngama. ⁴⁰ Paaikite kwo ngaabakia, "Mulu'bange Nnu'ngu' mwakaneyingya mumapayilwo." ⁴¹ Bu'kapo ngaaleka no yenda ku-utalu pasene ngakilikita no lu'ba Nnu'ngu', ⁴² "Tati', mana mupendile, munibu'ki'ye kikombe si' na ata nyo, ibe kati mwamupendi mwenga, kwenda kati mwanipendi nengali." ⁴³ Bu'kapo, malaika bu'ka kunani ngampitya li'nga kunyongea makakala. ⁴⁴ Paabile mulwu'ngu' luku'lu', aannu'bite Nnu'ngu' kwa makakala muno, ngalimpita lyusu kati matondwa ga myai, ngalibutuka mpaka pai'. ⁴⁵ Paayomwi lu'ba Nnu'ngu', aki'li'bu'ki banamasi' bake, na akoli bagoonjike, kwa mwanjaa baatinyopa. ⁴⁶ Ngaabakia, "Mboni mwendagonja? Muyumukange musali, mwakane yingya mumapayilwo."

Yesu aboyolwa kwa makakala

(Mat 26:47-56, Mal 14:43-50, Yoa 18:3-11)

⁴⁷ Kayendelya longela, ngaliisa lipi'nga lya bandu lilongoyilwe na Yuda, yu'lu' yumo ywa

banamasi' ku'mi na abi'li'. Yuda ngayenda kumpanga abali Yesu kwa kunnonia. ⁴⁸ Yesu ngammakia, "Yuda! Unsongya Mwana wa Mundu kwa kunnonia?" ⁴⁹ Banamasi' bake pabagabweni go ngababaya, "Bwana, tukoleli mapanga gitu?" ⁵⁰ Yumo kati yabe nganku'mbwa lipanga ntumisi ywa Mpi'ndo Mku'lu' wa dini, ngankata likutu lyake lya kummalyo. ⁵¹ Apo, Yesu ngabaya, "Kotokaa! Ili'ngani." Ngalikunywa likutu lya mundu yu'lu', na kuntepwa.

⁵² Bu'kapo Yesu ngaabakia api'ndo ba dini, api'ndo ba ali'ndi'li ba Nyumba ya Nnu'ngu' na api'ndo babaisi kummoywa, "Mboni mwisi na mapanga na mandolonga kuniboywa kati nenga nampokonyoli?" ⁵³ Panabile na mwenga kila lisu'ba mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu' mwaniboywili!. Lakini, gu'no nga nsimu winu lelo, nsimu wa utawala wa lubi'ndu'."

Petili ankana Yesu

(Mat 26:57-58, Mal 14:53-54,66-72, Yoa 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Bai, ngabammoywa na kumpeleka kasake mpi'ndo nku'lu' wa dini. Petili anki'ngime nsu'gu' kwa kuutalu. ⁵⁵ Mwoto wabi ukunganilwe pakatikati ya luwa. Na bembe batami pamope, na Petili abi pamope nabo. ⁵⁶ Ntumisi yumo nnwawa paamweni Petili atami kayota mwoto ngammu'nju'lya minyo, kabaya, "Mundu yu' aai pamope na Yesu." ⁵⁷ Lakini Petili ngakana no baya, "Wewenga! Nenintangiteli yu'." ⁵⁸ Baliya pasene, mundu ywi'ngi' ngamona Petili, ngabaya, "Na wenga wanaywembe

kati yabe.” Lakini Petili ngayangwa, “Wenga, nenintangiteli!”

⁵⁹ Walipite lisaa limo, mundu ywi'ngi ngakong'ondelya panga “Ayu' naywembe mwenekaya wa ku Galilaya.” ⁶⁰ Petili ngabaya, “Wenga we, ne nikitangiteli ata saukilongela!” Na popopo paabile kalongela, njogolo ngabi'ka. ⁶¹ Bwana Yesu ngagalambuka na kummu'nju'lya minyo Petili, na ywembe Petili ngaku'mbu'kya galu' gaabakiyilwe na Bwana Yesu, “Li'no kapala bi'ka njogolo walu'a nikana mala itatu.” ⁶² Apo ngapitya panja, no li'la munomuno.

*Yesu endasalangilwa no ku'mbu'lwa
(Mat 26:67-68, Mal 14:65)*

⁶³ Balu' bandu babanni'ndi'lage Yesu, batekunku'mbwa na kunsalanga. ⁶⁴ Bantabike kitambala kuminyo, kabannaluya, “Akuku'mbwi nyai? Ebu londwa, tulole!” ⁶⁵ Ngabampikiya makowe gambone ga kumpwi'wa.

*Yesu nnu'ngi' ya Balasa Ngu'lu'
(Mat 26:59-66, Mal 14:55-64, Yoa 18:19-24)*

⁶⁶ Pakusile, kitamo sa api'ndo ba bandu sati-pangilwa na amo bakwembine api'ndo ba dini na balimu ba Salya. Yesu ngaletelwa nnu'ngi' ya Balasa Liku'lu' lya Ayahudi. ⁶⁷ Nabembe ngabammakia, “Tubakia wenga nga wa Kil-isitu ywabayilwe?” Yesu ngaabakia, “Ata mana nimmakiangite mwaniu'bi'lyali, ⁶⁸ na ata mana ninnaluyangite liswali, mwaniyangwali. ⁶⁹ Lakini bu'ka nambi'yambi', Mwana wa Mundu alu'a tama kummalyo wa Nnu'ngu' mwene makakala.” ⁷⁰ Apo boti ngababaya, “Elo, baya

wenga nga wa Mwana wa Nnu'ngu?" Nay-wembe ngabaya, "Mubaya panga nenga nganay-wembe." ⁷¹ Nabembe ngabayaya, "Buli, balo tukapala usaili wi'ngi? Twabene tunnyu'wine kaalongela munkano wake mwene."

23

Yesu apelekelwa kwa Pilato

(Mat 27:1-2,11-14, Mal 15:1-5, Yoa 18:28-38)

¹ Bu'kapo, boti ngabayi'ma kumpeleka Yesu nnu'ngi' ya Pilato. ² Ngabatumbwa kunsitakya kababaya, "Mundu yu' tunkoli kalemaya bandu bitu, kakana li'pa koli kwa Kaisali na kwikema ati' ywembe nga Kilisitu, Nkulungwa." ³ Pilato ngannaluya Yesu, "Wenga nga wankulungwa wa Ayahudi?" Yesu ngannyangwa, "Ulongei wenga." ⁴ Pilato ngaabakia api'ndo ba dini na lipi'nga lya bandu, "Nikibonali kitumbu sosoti sa kunsenwa ayu' mundu." ⁵ Lakini bembe ngabakong'ondelya kababaya, "Asopa bandu kwa mayi'gano gake munnima woti wa ku Yudea, aatumbuli ku Galilaya na, nambi'yambi' ai pano."

Yesu apelekelwa kwa Helode

⁶ Pilato wagayu'wine go, ngalaluya, "Mundu yu' nga mwenekaya wa ku Galilaya?" ⁷ Paatangite panga Yesu aai muutawala wa Helode, ngampeleka kwa Helode, ywabile ku Yelusalemu nsimu gu'lu'. ⁸ Helode aatipulaika muno paamweni Yesu. Aagayu'wine makowe gake, ila endelolela li'nga ammone kwa minyo gake. Kai', au'bi'lyage kummona Yesu

kapanga mangelongelo. ⁹ Bai, ngannaluya makowe ganambone kwo kondeya, lakini Yesu ayangwili. ¹⁰ Api'ndo ba dini na balimu ba Salya, baapitike nnu'ngi', na kunsitakya Yesu kwa makakala. ¹¹ Bai, Helode pamope na asikali bake, ngabamwisia Yesu na kumpangya nsalango. Bu'kapo, ngabang'walika ngu'bo ya kikulungwa, na kunki'li'bu'ya kwa Pilato. ¹² Helode na Pilato babaabile yu'wanganali, lakini bu'ka lisu'ba lyo baabile mambwiga.

Yesu asenulwa bulagilwa

(Mat 27:15-26, Mal 15:6-15, Yoa 18:39-19:16)

¹³ Bai, Pilato ngakemya kitamo sa api'ndo ba dini, alongosi na bandu, ¹⁴ ngaabakia, “Munnetike kasangu' ayu' mundu kamubaya panga atindigana bandu. Nambi'yambi' pi'kaniange! Wanilokikiye likowe lyo nnu'ngi' yinu, nimwenili na lyakau lyolyoti lyalilandana na masitakyo ginu. ¹⁵ Wala nenga bai lili, ata Helode alibwenili lyakau lyolyoti, na nyo nganki'li'bwiye kasangu'. Ibonekana mpu'la bai panga mundu yu' apangiteli sosoti sakumpangia asenulwe kiwo. ¹⁶ Kwa nyo, nilu'a amulisa ammeselwe mikwasu, bu'kapo nalu'a kunnekekea.” ¹⁷ (Kila lisu'ba lya si'li'ku'si'li'ku' ya Pasika, Pilato yapalikwe kwayu'gu'lya bandu ntabilwe yumo.)

¹⁸ Lakini boti ngabapanga ndu'ti pamope, “Ummu'ye mundu yu' na utuyu'gu'li Balaba!” ¹⁹ Balaba aabi'kilwe muutabilwe kwa mwanjaa ayu'maniye bandu panni'ma, kai' aatibulaga.

²⁰ Pilato apalike kunnekekea Yesu, kwa nyo ngalongela nabo kai'. ²¹ Lakini bembe ngabapanga ndu'ti, "Ummambe munsalaba, ummambe munsalaba!" ²² Pilato ngaabakia pam-panda patatu, "Apangite lyakau lyaku'? Nilibonali lyakau lyakumpanga abulagilwe, kwa nyo nilu'a kummesa mikwasu, bu'kapo ninneke-eye."

²³ Lakini bembe ngabayongekea panga ndu'ti kwa makakala munomuno, panga Yesu lasima abambilwe munsalaba. Kuundi'la, malobe gabe ngagayu'wanika. ²⁴ Bai, Pilato ngabaya panga mwabapala bembe ipangilwe. ²⁵ Annyu'gu'li yu'lu' ywabampalage, ywabile ntabilwe kwa mwanjaa ayu'maniye bandu panni'ma no bulaga na kwapeya Yesu bampangi mwabapendile.

Yesu endabambilwa

(Mat 27:32-44, Mal 15:21-32, Yoa 19:17-27)

²⁶ Pabaabile kabampeleka, bakwembine na mundu ywakemelwage Simoni wa Kilene, kabu'ka kunng'unda. Bai, ngabammoywa na kuntwi'ka gu'lu' nsalaba apu'twe nsu'gu' ya Yesu. ²⁷ Lipi'nga lya bandu lyatekunki'ngama, nkati yabe baabile alwawa babaabile kabalombola na kunni'lya. ²⁸ Yesu ngaagalambukya kabaya, "Mwenga mwaakina mau' ba ku Yelusalemu! Kanemundi'li nenga, ila mwili'li mwabene na bana binu. ²⁹ Kwa mwanjaa masu'ba gendaisa pabaalu'a baya, 'Nantali balu' atonga, kingabeleka wala kingayongea bana!' ³⁰ Nsimu wo, bandu ngabatumbwa kuibakia itu'mbi' na itundulia,

'Mututu'mbu'ki na mutuwi'ki'li!' ³¹ Kwa mwanjaa manaitei bandu baupangya nkongo mmi'gi' kati nyo, yapanga buli kwa nkongo nnyu'mu?"

³² Baatweti kai' bandu bi'ngi' abi'li' babaalabiye, babulagilwe pamope nakwe.

³³ Pabaikite pandu papakemelwa "Lipakala," ngabammamba Yesu munsalaba papipi na balu' abi'li' babaalabiye, yumo lwammalyo wa Yesu na ywi'ngi' lwanki'ya lwake.

³⁴ Yesu ngabaya, "Tati', mwasami kwa mwanjaa, batangiteli lyabalipanga." Bu'kapo, ngababagana magu'bo gake kwo ng'andya mpumbe. ³⁵ Bandu baabile wi'ma kabalola.

Nabembe alongosi ngabansalanga kababaya, "Akosopoli bi'ngi', nambi'yambi' aikosopoli mwene, manaitei ywembe nga Kilisitu, nsaulwa na Nnu'ngu'." ³⁶ Nabembe asikali batikunsalanga kai', batikunnyendelya na kumpeya kasiki, ³⁷ kababaya, "Manaitei kakape wenga nga wankulungwa wa Ayahudi, wikosopoli wamwene."

³⁸ Kai' maandiko gano gaabi'kilwe panani ya nsalaba wake, "Ayu' nga Nkulungwa wa Ayahudi."

³⁹ Yumo ywa balu' babaalabiye bababambilwe munsalaba, aatikumpwi'wa kabaya, "Nga, kakape buli panga wenga nga wa Kilisitu ywabayilwe? Bai, wikosopoli wamwene, kai' utukosopoli na twenga." ⁴⁰ Lakini yu'lu' ywaalabiye ywi'ngi' ngankalipywa nnyine kabaya, "Wenga unnyogopali Nnu'ngu' ata pasene? Wenga utesenulwa nyinyonyo. ⁴¹ Wenga na

nenga ngaipalikwa pata mali'po gano kwa galu' gatupangite. Lakini mundu yu' apangiteli lyakau lyolyoti.” ⁴² Bu'kapo ngabaya, “Mwa Yesu! Mwangu'mbu'ki nsimu pamwayingya mu Ukulungwa winu.” ⁴³ Yesu ngannyangwa, “Nikubakia kakape, li'no waba pamope na nenga kumbepo ya Nnu'ngu'.”

Yesu awaa munsalaba

(Mat 27:45-56, Mal 15:33-41, Yoa 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Payabile kayika saa sita muntwekati, lisu'ba lyasomwi mulika, lubi'ndu' lwawi'ki'li munni'ma woti mpaka saa tisa. Na panjia yaitemwana Papeleteu pa Papeleteu mu Nyumba ya Nnu'ngu' yapopwanike ande ibi'li'. ⁴⁶ Yesu ngali'la kwa lilobe liku'lu', “Tati', mumoko ginu niibi'ka loo yangu'.” Payomwi longela go, ngay-omoka.

⁴⁷ Apo, yu'lu' asikali nku'lu' paagabweni gagapitike, annumbite Nnu'ngu' no baya, “Kakape ayu' aai mundu ywa aki.” ⁴⁸ Bandu boti babaakongolekine po pala bagabone gagapangika, pabagabweni malau gagapitike, baki'li'bu'ki kaya ku'no kabaisenwa no usunika pamwoyo wabe. ⁴⁹ Mambwiga bake boti na balu' alwawa babalongwaniye nakwe bu'ka ku Galilaya, baayi'mi kuutalu lola likowe lyo.

Yesu endasikilwa

(Mat 27:57-61, Mal 15:42-47, Yoa 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Kwai na mundu yumo lina lyake Yusupu, mwenekaya wa Alimataya mukilambo simo sa ku Yudea. Aai mundu nnogau na mwene aki. Aabile kalolela isa kwa Ukulungwa

wa Nnu'ngu'. Pamope no panga aabile yumo ywa Kitamo Kiku'lu' sa Ayahudi, aabile anayi'ki'tyanali nabo mukyendo sabe. ⁵² Bai, ywembe ngayenda kwa Pilato, lu'ba ntwi wa Yesu. ⁵³ Bu'kapo ngauluya ntwi bu'ka mun-salaba, ngaingilya sanda ngabi'ka mulisiko lyalii'mbilwe mumpi'mbi', na lyabile lyan-gakolelwa. ⁵⁴ Lisu'ba lyo lyabile Ijumaa kita-mwiyo, kai' lyaai lisu'ba lyo bi'ka wiso lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi.

⁵⁵ Balu' alwawa babaalongwaniye na Yesu bu'ka ku Galilaya banki'ngime Yusupu, ngabalibona li'lu' lipango na ntwi wa Yesu mwaubi'kilwe. ⁵⁶ Bu'kapo, baaki'li'bu'ki kaya no bi'ka wiso mauta ganannungya ga kuupakaya ntwi wa Yesu.

Lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi baatipu'mu'lya kati mwayaamuliswe na Salya.

24

Yu'ka kwa Yesu

(Mat 28:1-10, Mal 16:1-8, Yoa 20:1-10)

¹ Jumapili, kindai' bulabula, balu' alwawa baayi'i kulisiko, baapu'twi galu' mauta ganannungya gagabi'kilwe wiso. ² Baalikoli li'lu' liwe li-imbiliyilwe kuutalu na lisiko, ³ pabaayingi nkati, baubwenili ntwi wa Bwana Yesu. ⁴ Pabaabile kabasangala kwa likowe lyo, imukya bandu abi'li' babaaweti ngu'bo yene mmelemetya muno bayi'mi papipi nabo. ⁵ Balu' alwawa baatiyogopa muno, ngabayinamika ibu'ngi' yabe. Apo balu' bandu ngabaabakia, "Kwa ki'li' mumpala ywabile nkoti mumapango ga awi'li? ⁶ Abileli

pano, ayu'kite. Muku'mbu'ki gammakie paa-bile ku'lu' ku Galilaya, ⁷ 'Ipalikwa Mwana wa Mundu apiyilwe kwa bandu baakau, nabembe balu'a kummamba munsalaba na lisu'ba lyenetatatu alu'a yu'ka.' "

⁸ Apo balu' alwawa ngabaku'mbu'kya mayi'gi'yo gake, ⁹ ngabaki'li'bu'ka bu'ka kulipango, na kwabakia balu' banamasi' ku'mi na yumo na apwasi bi'ngi'. ¹⁰ Babaapiyike makowe go kwa atumilwe baai, Malia Makatalena, Yoana na Malia mau' ba Yakobi, pamope na alwawa bi'ngi' babalongwaniye nabo. ¹¹ Banamasi' pabagayu'wine makowe go baagabweni kati gangali ntwe kwa nyo bau'bi'li lili. ¹² Lakini Petili aabutwike lubi'lo mpaka kulipango, palitike no lingulya nkati, ngaibona sanda bai. Ngabuyangana kaya ku'no kasangala kwa galu' gagapitike.

Mwanja woyenda ku Emau
(Mal 16:12-13)

¹³ Lisu'ba lyolyolyo, apwasi abi'li' ba Yesu baai kabayenda kukilambo simo sakikemelwa Emau, ulipau wake kilometa ku'mi na yimo bu'ka ku Yelusalemu. ¹⁴ Baabile kabalongelya makowe go gagapitike. ¹⁵ Pabaabile kabalongela no laluyana, Yesu mwene ngaapita, ngalongwana nabo. ¹⁶ Baamweni, lakini Nnu'ngu' aatabite malango ga kunkwipwa.

¹⁷ Ngaalaluya, "Mulongela ki'li' ku'no kanyenda?" Nabembe baayi'mi liki, no uta ngi'njaki'nja ya kuminyo yabe kwo usunika.

¹⁸ Yumo, ywakemelwa Kileopa, ngannyangwa,

“Wenga ngawang’eni kisako ku Yelusalemu wokotoka tanga gagapitike kwo masu’ba gano?”
¹⁹ Naywembe ngaalaluya, “Makowe gaku?” Bembe ngabannyangwa, “Makowe gagampatike Yesu wa ku Nasaleti. Ywembe aai n nondoli ywa Nnu’ngu’ nku’lu’ mwene makakala go panga makowe no yi’gana nnu’ngi’ ya Nnu’ngu’ na bandu boti. ²⁰ Api’ndo ba dini na atawala bitu baampiyike asenulwe waa, ngabammamba munsalaba. ²¹ Lakini twenga tuu’bi’lyage panga ywembe nga ywalu’a kwikombwa Isilaili. Bu’ka pagapangilwe makowe ga goti, li’no lisu’ba lyenetatu. ²² Kai’, alwawa bitu bi’ngi’ baatikutung’ang’amuya. Baayi’i kulisiko kindai’ bula-bula. ²³ Baaikolili yi’ga yake. Baaki’li’bwike kababaya panga bapitilwe na malaika ywabakie panga ai nkoti. ²⁴ Aitu bi’ngi’ baayi’i kulisiko lingulya wiso galu’ gabalongei balu’ alwawa, gaai nyinyonyo ila ywembe baamwenili.”

²⁵ Kuundi’la Yesu ngaabakia, “Mboni mwalogeloge nyo, na myoyo yinu ndopau kwo kotoka kugau’bi’lya goti galalongelilwe na alondoli ba Nnu’ngu’? ²⁶ Buli, yali’nganili Kilisitu ateselwe, li’nga ayingi muutukupu wake?” ²⁷ Ngaawanikia mayi’gi’yo gake goti ga mu Maandiko Mapeleteu tumbulya Musa mpaka alondoli ba Nnu’ngu’ boti.

²⁸ Pabaegeli palu’ pakilambo sabayendage, Yesu ngapanga kati ayendelya na mwanja. ²⁹ Lakini bembe ngabannu’ba kababaya, “Utame pamope na twe, kwendapilya na kilo kiegelile.” Bai, ngaika palu’ pakilambo, no yingya nnyumba tama pamope nabo. ³⁰ Waatami

lya pamope nabo, ngatola likati kulilu'bya na kulimetwana, na kwabagana. ³¹ Popopo minyo gabe gaatibanjwa, ngabankwipwa, lakini ywembe baimuki abu'i na baamwenili kai'. ³² Bai, ngababakiana, "Panga myoyo yitu yabileli kaiyaka nkati yitu paabile katuawanikia Maandiko Mapeleteu mu'lu' mudi'la?" ³³ Ngababu'ka saa yi'yi'lu'yi'lu', ki'li'bu'ka ku Yelusalemu, ngabaakolya balu' banamasi' ku'mi na yumo na balu' apwasi bi'ngi' bababile pamope nabo bakongolekine ³⁴ kababaya, "Kakape Bwana ayu'kite, ampiti Simoni." ³⁵ Bai, balu' apwasi abi'li' ngabaayaulya ayabe galu' gabagapatike mudi'la, na mwabapatike kuntanga kwa kulimetwa likati.

Yesu apitya banamasi' bake

(Mat 28:16-20, Mal 16:14-18, Yoa 20:19-23, Mak 1:6-8)

³⁶ Pabaabile kabaabakia go, baimuki mwene Yesu aayi'mi pakatikati yabe, ngaabakia, "Amani ibe namwenga." ³⁷ Baating'ang'amuka no yogopa kwa mwanjaa baganiage balibweni lyoka. ³⁸ Lakini ywembe ngaabakia, "Kwa mwanjaa ki'li' muyogobala? Mboni mubaa na kyukala mummyoyo yinu?" ³⁹ Mulolekeye moko na magu'lu' gangu', nga nenga namwene. Munipapaye munibone kwa mwanjaa lyoka ntu'pu' yi'ga wala yupaa kati mwamunibona."

⁴⁰ Paayomwi longela go, ngaalaya moko na magu'lu' gake. ⁴¹ Pabaabile balo banau'bi'lyali kwa mwanjaa ya pulaa yabe na kabasangala, ngaalaluya, "Mubile naso kilyo sosoti

pano?" ⁴² Ngabampeya kitomwa sa omba mmanika. ⁴³ Ngaakitola no lya, boti kabammona. ⁴⁴ Bu'kapo ngaabakia, "Yi'no nga ikomekeyo ya makowe ganammakie panaabile pamope namwenga. Panga yaapalikwe yomwa goti gagaandikilwe kwa mwanjaa ya nenga mu Salya ya Musa, muitabu ya alondoli ba Nnu'ngu' na mokitabu sa Zabuli."

⁴⁵ Bu'kapo, ngaayu'gu'lya malango gabe li'nga bapate kugatanga Maandiko Mapeleteu. ⁴⁶ Ngaabakia, "Ngamo mwaiandikilwe, panga Kilisitu aateselwa na lisu'ba lyenetatu aayu'ka bu'ka kuuwi'li, ⁴⁷ kwa nyo ngaipalikwa panga, kwa lina lyake, dunia yoti tumbulya ku Yelusalemu, bandu ba dunia yoti baalilwe panga banki'li'bu'ki Nnu'ngu' basamilwe masambi. ⁴⁸ Mwenga nga mwakong'ondeli ba makowe go. ⁴⁹ Nenga namwene nalu'a kumpelekyanga yu'lu' ywabayilwe tumilwa na Tati'. Lakini muli'nde ku'no kukilambo mpaka pamwapeyelwa galu' makakala gagabu'ka kunani."

Yesu au'bu'ka kunani
(*Mal 16:19-20, Mak 1:9-11*)

⁵⁰ Bu'kapo, ngaalongoya panja ya ku Yelusalemu mpaka ku Betania, ngatu'ndu'bi'ya moko gake kunani ngaayalya. ⁵¹ Paabile kaayalya, ngaaleka, no pu'tu'lwa kunani. ⁵² Bembe ngabankilikitya, bu'kapo ngabaki'li'bu'ka ku Yelusalemu babile na pulaa ngu'lu'. ⁵³ Baatami masu'ba goti mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu' kabannumba Nnu'ngu'.

Injili ya Yesu
Matumbi: Injili ya Yesu Mwaiandikilwe na Luka
Portions

copyright © 2017 Pioneer Bible Translators

Language: Matumbi

Contributor: Pioneer Bible Translators

For more information, visit pioneerbible.org.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Aug 2023 from source files dated 29 Jan 2022

82b7e8f8-3527-586f-8e99-1862b2f2e12c